

Тиждень

український www.ut.net.ua

МІНІСТР ОБОРОНИ ГРУЗІЇ:
«МИ ЗБИЛИ 14 ЛІТАКІВ
ЗА ПІВТОРИ
ДОБИ».
СТОР. 44

№ 37 (46) 12 – 18 ВЕРЕСНЯ 2008 р.

Обіцянка-цяцянка

Що виконано з коаліційної
угоди. Стор. 22

Сепаратист Балоба

«Русини» Закарпаття хочуть
своєї держави. Стор. 24

Всі до Львова!

Починається Форум
видавців. Стор. 70

Двопартійна дружба

Репортаж
із майбутнього.
Стор. 18

ISSN 1996-1561

9 771996 156002

КОКТЕБЕЛЬ

1879

ЗАВОД МАРОЧНЫХ ВИН И КОНЬЯКОВ

19-21 ВЕРЕСНЯ

КОКТЕБЕЛЬ

К Р И М

ARCHIE SHEPP

RED SNAPPER

KARL FRIERSON (DE PHAZZ)

RICHARD GALLIANO

& TANGARIA QUARTET

ТАМАРА ГВЕРДЦТЕЛІ

GEOFFREY ORYEMA

Koktebel Jazz Festival

contemporary world & jazz music

2008

МИ ЩАСЛИВІ РАЗОМ!

WWW.KOKTEBEL.INFO

АВТОР ІДЕЇ І
ОРГАНІЗАТОР ФЕСТИВАЛЮ **promö**

FARGO

ОФІЦІЙНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ПАРТНЕРИ

ФОКУС ОФІЦІЕЛ **Газета** **XXL**

WHAT'S ON **ПРОФІЛЬ** **942**

ЕКСПЕРТ **ОБЗОР** **FORUM**
національний журнал дозвіл

Тиждень **ЧЕЛОВЕКУ** **ДНК**

SEAT

autoemotion

Koktebel
Jazz Festival
contemporary world & jazz music
2008

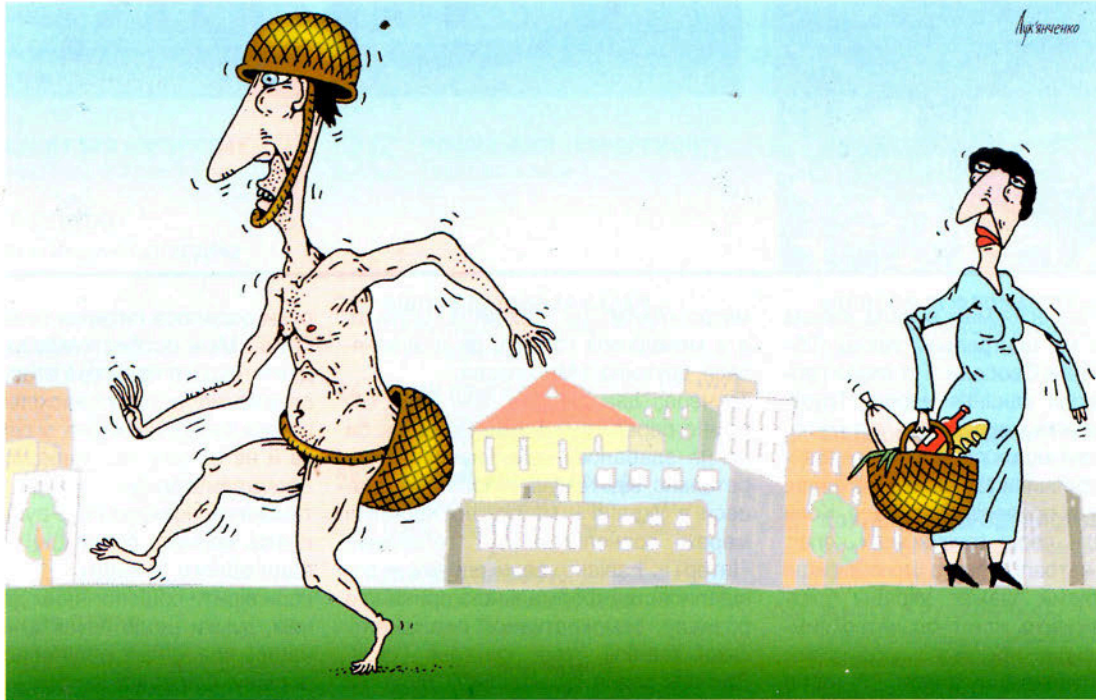
Koktebel
Jazz Festival
contemporary world & jazz music
2008

ЖИВІЙ ЗВУК

ОБРАЗ

З 1 листопада українським воякам не буде чого їсти. За словами міністра оборони Юрія Єханурова, гроші на їжу закінчуються. Щоб солдати не

— як-не-як в армії служать діти багатих українців. Шкода тільки, що не тих, котрі мають багато грошей. Малюнок Ігоря Лук'янченка.

залишилися голодними, потрібно дещицю – вчоргове внести зміни до Держбюджету-2008. Цікаво буде подивитися на внесення

їх зміни за нинішньої ситуації в парламенті. Може, простіше було би панові Єханурову одразу закликавити народ скинутися солдатам на харчі!

Тижень

Засновник ЕСЕМ Медіа ГМЕХ
Видавець ТОВ «Український Тижень»
Шеф-редактор Юрій Макаров
Головний редактор Роман Кульчинський
Заступник головного редактора
 Павло Солодзько
Редактори Анатолій Бондаренко,
 Наталя Васютин,
 Роман Кабачій, Ігор Кручик, Андрій Лаврик,
 Катерина Ліпа, Сергій Лук'янчук,
 Вікторія Поліненко
Спеціальний кореспондент
 Марія Старожильська
Журналісти Анна Бабинець, Богдан Буткевич,
 Василь Васютин, Дмитро Губенко, Сергій Гузь,
 Інна Завгородня, Антон Зіжора, Вероніка Кіфчак,
 Олександр Киричук, Наталя Петринська,
 Олена Чекан
Літературний редактор Олександр Григор'єв
Контент-редактор сайта Таня Овчар

Виконавчий директор Роман Чигрин
Фінансовий директор Андрій Решетник
Відповідальний секретар Віталій Столига
Арт-директор Надя Кельм
Дизайнери Ганна Єрмакова,
 Тимофій Молодчиков, Сергій Сторчай
Художники Андрій Єрмоленко, Павло Ніц
Більд-редакція Анатолій Белов,
 Кирило Хайлов, Вікторія Буянова
Фотографи Андрій Ломакин, Євген Котенко
Кольоркоректор Олена Шовкопляс
Коректори Марина Петрова, Світлана Стовпова
Відділ реклами Олена Карпенко
Відділ розповсюдження Наталя Астаф'єва
Відділ маркетингу Ганна Кашейда

Свідоцтво про державну реєстрацію
 КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.
 Друк ЗД «Бліц-ПРИНТ»,
 Київ, вул. Довженка, 3
 № зам. 57488
Наклад 30 700
Адреса для листування
 03040, Київ,
 вул. Васильківська, 2 а
Телефон (044) 503 3740
 Виходить щоп'ятницю
 Розповсюджується
 в роздрібній торгівлі
 та за передплатою
Ціна договірна
 Передплатний індекс 99319

КОЛІЖ: АНДРІЙ ЄРМОЛЕНКО

Прикро

НАТАЛІЯ ВАСЮТИН
редактор відділу новин *Тижня*

Першого вересня мені випала нагода побувати на центральній площі Тбілісі – Майдані Свободи. Тут якраз проходила акція єднання народу Грузії. Окрім грузинських прапорів, тут майорили й стяги інших держав – Азербайджану, Туреччини та навіть Німеччини. Українських прапорів було мало. Коли я запитала своїх грузинських колег, чому ж у натовпі, з якого щонайменше кожен другий вважає Україну братньою державою, жовто-блакитної символіки менше, ніж німецького триколору, мої знайомі не знали, що на це відповісти. Сказали просто: «Вибач», і кинулися вишукувати українські стяги. Знайшли аж три великих прапори: один був на плечах студента київської богословської семінарії, другий – в руках генерального директора Банку Грузії, третій – у місцевих студентів. А ще був маленький жовто-блакитний прапорець у руках грузинки, брат якої вже багато років проживає в Україні. До речі, як потім виявилось, німецькі прапорці роздавали на Майдані люди, котрі називали себе співробітниками місії ЄС в Грузії. Вибачення щодо відсутності української символіки я вислуховувала ще два дні. Хоча сумніватися в любові грузинів до України не доводилося. Як тільки-но люди довідувалися, що я приїхала з Києва – намагалися закидати мене подарунками чи принаймні чимось пригостити. Бо, як воно вже повелося, зв'язки між нашими державами не обмежуються кумівством президентів. Так, продавець магазинчика церковного начиння в Кутаїсі навчався в Одесі, в продавщиці супермаркета біля тбіліської станції

метро «Авлабарі» чоловік із Горлівки, а у менеджера готелю, де я зупинялася, дружина з Николаєва.

Та через два дні вже мені було соромно перед грузинами. Вони, як би це не здавалося нам дивним, дуже ретельно відстежують політичні процеси в Україні – майже всі кабельні мережі транслюють тут телеканал «Інтер+». І звісно, вони одразу ж довідалися, що формальною причиною розвалу демократичної парламентської коаліції стало питання Грузії. Для них заява фракції БЮТ була, як грим серед ясного неба, адже ще буквально три роки тому Юлія Володимирівна не могла натішитися їхньою країною. Разом із президентом Михаїлом Саакашвілі вона облетіла на вертольоті заледве не всю Грузію, із задоволенням смакувала вина в Кахетії, насолоджувалася музикою в Тбіліській філармонії та називала Грузію «надзвичайно романтичною та дружньою державою». Це був перший закордонний візит Леді Ю в ранзі прем'єр-міністра. Посівши цю посаду вдруге, Тимошенко теж відвідала Тбілісі – вже цьогоріч. І теж, начебто, виглядала досить-таки задоволеною.

Проте в гостях – це одне, а вдома – зовсім інше. Вдома потрібно шукати будь-який привід, щоб переграти політичних противників. І пані Тимошенко його знайшла – байдуже, наскільки цей привід доречний. Саме вона, а не Янукович чи Ющенко, формально доповнила список класичних уже для українського політикуму питань розбрату. До НАТО та статусу російської мови з її легкої

руки додалося питання позиції щодо Грузії. Мені особисто від такої поведінки нашого прем'єра стає сумно. Й справа не в тому, наскільки Тимошенко була лицемірна в своїй заяві, та й не в тому, що колишні друзі по «помаранчевому» Майдану тепер танцюють навколо його руїн, намагаючись якомога болючіше штурхнути один одного, й навіть не в тому, що, коли вірити соціологічним дослідженням, думки щодо Грузії в населення нашої країни теж поділилися майже порівну. Справа в іншому – чому всі політичні кризи в Україні виникають на тлі далеких від реальних потреб держави питань. До цього часу не вирішені такі нагальні проблеми, як реформування ДАІ та й усіх правоохоронних органів, податкової системи чи створення повноцінного ринку землі. Хоча про необхідність їх вирішення говорять уже давно й ті ж такі політики. Та приємніше й менш ризиковано сваритися з приводу такого далекого та примарного вступу до НАТО чи щодо Грузії, яка знаходиться теж не одразу за стінами Ради. Й дуже важко, помахуючи сумочкою від Луї Вюїттона, втілювати якісь конкретні реформи, що вплинуть на життя конкретних людей. Адже Леді Ю вже облеклася на конкретиці, пообіцявши, що весняного призову не буде, а він таки відбувся. Матері молодих солдатів їй обман начебто пробачили й не прийшли під Кабмін вимагати відставки брехухи. Може й грузини пробачать їй дволикість, проте навряд чи ще колись пригостять кахетинським вином.

| В НОМЕРІ |

```

static public function addFolder($folder)
{
    if(is_array($folder))
        foreach($folder as $f)
            self::addFolder($f);
    else
        self::$folders[] = $folder;
}

static public function load($class_name)
{
    foreach(self::$files as $name => $file)
        if($class_name == $name){
            require_once($file);
            return true;
        }
}

foreach(self::$folders as $folder){
    if(substr(0,-1) != DIRECTORY_SEPARATOR)
        $folder .= DIRECTORY_SEPARATOR;
    if(file_exists($folder.$class_name))
        require_once($folder.$class_name);
}

```


34 НІ КРОКУ БЕЗ АЛГОРИТМУ

Як воно бути програмістом

ОБРАЗ

- 1 **КАРИКАТУРА ТИЖНЯ.**
Малюнок Ігоря Лук'яненка

ОСОБИСТА ДУМКА

- 2 **ПРИКРО.**
Авторська колонка Наталки Васютин

НА ЧАСІ

- 4 **ФОТО ТИЖНЯ.** Мінус один
6 **ТЕНДЕНЦІЯ ТИЖНЯ.**
«Евіан» паризького розливу
11 **ОЦІНКА.** Локшина по-флотськи
12 **СУБ'ЄКТИВ.** Дзвіночок Ахметову

ВПРИТУА

- 14 **СЛОВАЦЬКИЙ РЕЦЕПТ.**
Екс-прем'єр Словаччини Мікулаш
Дзуринда про те, як змінювати країну
18 **ЯКЩО ЗАВТРА...**
Версії майбутнього від Антона Зікори:
чи вб'ють бабу Параску
20 **ЕЛЕКТОРАЛЬНИЙ СКЛЕРОЗ.**
Для прихильників Тимошенко політичний
курс не головне

36 РОСІЙСЬКИЙ «ЄВРОРЕМОНТ»

Грузія після війни

- 22 **ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА БАЗАР.**
Продуктивність Верховної Ради –
десять відсотків
24 **НАМИ ПРИГНОБЛЕНІ.**
Русинський «балоган» –
дослідження Закарпаття
28 **СВІТЛО В КІНЦІ ШТОЛЬНІ.**
Копаємо глибше: у вугільну
галузь вкладено мільярдів
32 **ПІФ БЕЗ ПАФОСУ.**
Заробіток на акціях, які падають:
інструкція **ТИЖНЯ**
34 **САМ СОБИ ПРОГРАМІСТ.**
13 вересня – всесвітній день хакерів

ТЕМА ТИЖНЯ

- 36 **РОСІЙСЬКИЙ «ЄВРОРЕМОНТ».**
Грузія починає відбудову

МИ

- 50 **ВНУТРІШНЯ МОЛДОВА.**
Відкриття Бессарабського краю
поміж Дністром і Дунаєм
55 **«ОСТРІВ ПІВДЕННА БЕССАРАБІЯ».**
Між берегами: зв'язок із українцями
по той бік Дністра

50 КОЛОНІЗОВАНА БЕССАРАБІЯ

Край поміж Дністром і Дунаєм

- 56 **ФІЛОСОФ ІЗ ФЛОМАСТЕРАМИ.**
Гуцулка, яка пройшла шляхом
Григорія Сковороди

НАВІГАТОР

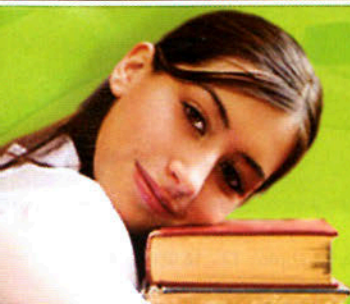
- 60 **ШАНСОН-ЗАКОРДОН.**
Якщо прагнути до Криму, а їхати
в Європу, потрапите до Болгарії
66 **КОРИСНЕ ХМАРОДРЯПСТВО.**
Багатопокровки проти глобального
потепління
68 **ЖИТТЯ В РУКАВИЧКАХ.**
Котеля-Андреас, Доктор Залізний Кулак
і Бритва тренуються бити краще
70 **ФОРУМ: ПУТІВНИК.** Книговидавці
у Львові: імена, паролі, явки
73 **ТАІНА МИСТЕЦТВА.** Життя, з якого
народжується література
74 **ГАЛАНТНІ СЦЕНКИ.**
Скульптура – штука однозначна
76 **ВІДГУКИ.** Вистави, фільми, виставки,
книги, музичні записи
78 **АНОНСИ.** Коротко про культурні події

НАШ ТИЖДЕНЬ

- 80 Кілька слів від журналістів **ТИЖНЯ**

Консалтингова компанія «КІМО»
тел: (044) 536 96 70/76

Запрошуємо на семінар
«Фінанси для нефінансистів:
ефективне управління фінансами компанії»

15 - 16 жовтня, м. Київ

www.kimo.ua

Мінус один

| НА ЧАСІ |

9 вересня КНДР із традиційною для комуністичних країн помпою відзначила свій 60-й ювілей. Центральною площею Пхеньяну під час святкового параду пройшли 40 колон робітничо-селянської червоної гвардії. За гвардійцями слідувала військова техніка: зенітки, зенітно-ракетні комплекси та кулемети. Парад завершився смолоскиповою ходою та феєрверком на площі Кім Ір Сена. У святкуванні взяли участь усі мешканці столиці. Не було тільки їхнього вождя – Кім Чен Іра. Цей факт експерти сприйняли як підтвердження чуток про те, що у 66-річного диктатора серйозні проблеми зі здоров'ям. За неофіційними даними, Кім Чен Ір страждає на діабет і серцеві захворювання, а на публіці він не показується з початку серпня.

П'ЯТЬ ОБЛИЧ

ЛЕОНІД КУЧМА
 став великим
 чернігівцем

До 70-річного ювілею Кучми земляки піднесли експрезидентові України подарунк, проголосивши його найславетнішим чернігівцем. У межах Форуму чернігівців 13 вересня Леонідові Даниловичу вручать статуєтку східнослов'янського бога Симваргла.

ОЛЕГ ДУБІНА
 очолив Укртранснафту

На зборах акціонери Укртранснафти призначили головою наглядової ради Олега Дубіну, який із грудня 2007 року працює головою правління Нафтогазу України. Укртранснафта є оператором нафтотранспортної системи України.

МАРИНА СТАВНІЙЧУК
 хоче подати до суду
 на Тимошенко

Заступник глави Секретаріату Президента не виключає, що звернеться до суду стосовно заяв прем'єр-міністра Юлії Тимошенко. Остання сказала, що Ставнічук під час відкритого засідання КС нібито виступала на боці противників існування коаліції.

ЛЕОНІД ГРАЧ
 знає про плани СБУ

Служба безпеки України розробляє плани «з морального й ідеологічного розкладу» Комуністичної партії, стверджує лідер кримських комуністів Леонід Грач. «З цією метою поставлене завдання – впроваджувати в ряди Компарті «агентів впливу», – запевняє він.

АРСЕНІЙ ЯЦЕНЮК
 може створити власну
 політичну силу

Голова ВР не виключає можливості створення власного політпроект. За його словами, на сьогодні в Україні існують здебільшого не партії, а «політичні клуби з харизматичними лідерами». Імена тих, котрі підтримують проект, спікер ще тримає в секреті.

**«Евіан» паризького
 розливу**

Перспективи членства в ЄС
 замінили на перспективи
 безвізового режиму

Очікування, які єврооптимістична частина українського суспільства та політикуму поклала на Евіанський саміт, не справдилися. На жаль, 9 вересня не увійде в підручники історії як день європейського триумфу України, та й сам саміт несподівано перетворився з Евіанського на Паризький. Через затримку керівництва Євросоюзу у Тбілісі зустріч напередодні було перенесено з курортного Евіана, де розливають всесвітньо відому мінеральну воду, до Парижа.

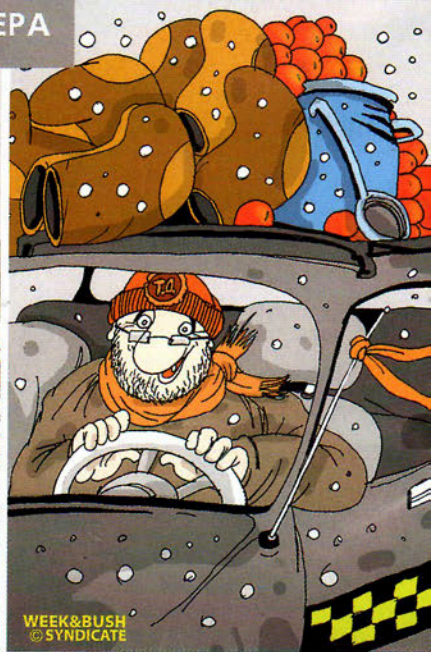
Результати саміту, однак, були традиційно водянистими. Україна, зокрема, так і не дочекалася від ЄС визнання перспектив свого членства у цій організації. Будь-які згадки про це ще напередодні саміту були вилучені з проєктів підсумкових документів на вимогу Нідерландів. Утім, важливі речі на саміті все ж таки обговорювали. Як-от угода про асоціацію, яку мають підписати в другій половині наступного року.

Поки що незрозуміло, який саме сенс вкладає у цей термін Брюссель. За словами президента України Віктора Ющенка, новий документ буде аналогічним тому, який ЄС укладав у 1990-х роках із країнами Центральної та Східної Європи, що згодом стали членами Євросоюзу. «Нас тішить така амбіція й такий характер цієї угоди», – сказав Ющенко. А от президент Франції Ніколя Саркозі

ХРОНІКИ ТЕОДОРА ДРАЙВЕРА
ОСІННЯ ДЕПРЕСІЯ

1990 р. РОМАНТИКА

2004 р. РЕВОЛЮЦІЯ

НА ЧАСІ

сної зони вільної торгівлі, яка стане частиною нової угоди, розпочалися тільки в лютому цього року, тобто після вступу України до СОТ. Це найскладніша ділянка роботи для українських дипломатів, адже переговори доводиться вести ледь не щодо кожної товарної групи. Французький президент у Парижі не тільки розчарував, але й потішив українців. Саркозі пообіцяв Києву безвізовий режим. І хоч поки йдеться лише про «початок діалогу щодо започаткування безвізового режиму для коротких поїздок між ЄС і Україною як довготермінової перспективи», але це вже великий крок уперед. Донедавна така обіцянка виглядала неймовірною. А ще в результатах Паризького саміту був відчутний смак «Боржомі». Подія у Грузії Європейський Союз і Україна присвятили окрему заяву, в якій висловили глибоке занепокоєння «відкритим конфліктом, що спалахнув у Грузії, застосуванням сили внаслідок цього конфлікту та неспівмірною реакцією Росії». Та й тези про підтримку суверенітету й територіальної цілісності України були включені до підсумкового документа саміту явно з розрахунком на кремлівську аудиторію.

Дмитро Губенко

висловився загадково: нова угода про асоціацію між Україною та ЄС не закриває їй шляху до вступу до ЄС, але і не відкриває. За словами Ющенка, угода готова на 65%. На сьогодні вже майже завершені її розділи щодо юстиції, свободи та безпеки, а також значна частина розділу про економічну та галузеву співпрацю. Натомість переговори щодо глибокої та комплекс-

П'ЯТЬ ПОДІЙ

МУЛЬТИКИ. У Києві запрацює студія голлівудської 3D-анімації.

ЕКОАВАРІЯ. На території ТОВ «Черкаська виробничо-торговельна компанія» стався викид близько 20 кг аміаку.

ЦІНИ ВНИЗ. Середня ціна пляшки олії впала з 14 до 10,5 грн. Прогнозують, що в жовтні літр олії коштуватиме 9 грн.

ПОЖЕЖА. У столиці горіла Іллінська церква XVII ст., що на Подолі. Причини та наслідки пожежі з'ясовують.

БЕЗ СОРОМУ. Боршно, яке направили на Буковину як гуманітарну допомогу постраждалим від повені, місцеві ділки зазято продавали за повну вартість.

2008р. ДЕПРЕСІЯ

ЖИТТЯ ТРИВАЄ...

Ні дна, ні покришки

«Коли ми думали, що досягли дна, знизу постукали». Цей афоризм Єжи Леца надзвичайно точно характеризує ситуацію на російському ринку цінних паперів

Назвати обвалом те, що відбувалося 9–10 вересня на двох найбільших фондових торговельних майданчиках Росії – РТС та ММВБ – означає висловитися дуже м'яко. Фондові індекси, які відображають вартість акцій найбільших російських компаній, знизилися до рекордної величини та наразі перебувають приблизно на рівні дворічної давнини. В ситуації, коли індекс РТС станом на середину 10 вересня становив 1089 пунктів і продовжував падати, смішно згадувати про те, що зовсім недавно, 25 липня, падіння нижче рівня 2000 пунктів експерти оцінювали як абсолютне дно.

Найпесимістичнішим для Росії є те, що ціну її акцій тягнуть донизу відразу три потужні чинники. Перший пов'язаний зі зміною ставлення західних інвесторів до російських активів: вони активно виводять із них кошти. Причин цьому декілька – тут і «наїзд» прем'єра Путіна на металургійний концерн «Мечел», і розборки з британськими акціонерами ТНК-ВР, і, звісно ж, російська агресія в Грузії. Другий чинник – падіння цін на нафту, яке опустило

вартість чорного золота з рекордних \$147 до \$100 за барель. І хоча саме 10 вересня країни ОПЕК прийняли рішення про скорочення видобутку, цього ж дня з'явилася інформація про рекордні закуплені запаси нафти в економічно розвинутих країнах – через спад економіки її споживання значно скоротилося. В разі подальшого спаду цін на нафту (більшість прогнозів визначають нижню межу на рівні \$80) російська економіка зазнає дуже сильного удару. Третій чинник – зростання курсу долара як по відношенню до євро, так і до російського рубля, що також зменшило вартість російських активів.

Щоб хоч якось послабити песимізм інвесторів, влада пустила в хід артилерію найбільшого калібру. 10 вересня президент РФ Дмитрій Медведєв заявив, що потенціал їхніх активів недооцінено. Відразу після цієї заяви індекси ММВБ і РТС підросли на кілька відсотків. Проте позитиву вистачило ненадовго – станом на 16.00 обидва російські індекси знову впали більш ніж на 7% і 6% відповідно.

Дежавю

Прем'єрка знову заговорила про контрактну армію

Збройні сили України вже з 2009 року можуть перевести на контрактну форму. Прем'єр-міністр Юлія Тимошенко розраховує, що Рада ухвалить закон про перехід. «Швидше за все, з 1 січня буде стопроцентний перехід на контрактну армію. Це потрібно обов'язково врахувати, щоб усе було чітко прописано в бюджеті», – сказала вона. Прем'єрка звернулася до Мінфіну з проханням передбачити в проекті держбюджету-2009 необхідні для цього витрати. Варто нагадати, що перехід армії на контракт був одним із основних гасел БЮТ на дострокових парламентських виборах восени 2007 року. Міністр оборони Юрій Єхануров у відповідь заявив, що чисельність армії має зростати, тому від осіннього призову Збройні сили відмовлятися не будуть.

НАТХНЕННЯ

«За штурмана!»

Міністр оборони Юрій Єхануров підписав наказ про встановлення Дня штурманської служби авіації Збройних сил України. Згідно з наказом, свято щороку відзначатиметься 28 лютого. Мета нововведення – «Підтримка престижу штурманської служби, стимулювання військовослужбовців добросовісно виконувати свої обов'язки, покращення військово-патріотичного виховання молоді».

*Навколо шторми та штурми –
Країні потрібен штурман,
А штурману треба свято,
Без нього важко літати,
Без свята – у Раді сварка,
Скоріше б підняти чарку!*

Рима Щотижнева

Смерть класика

Помер відомий український письменник
Юрко Покальчук

10 вересня пішов з життя Юрій Покальчук. Останнім часом 67-річний письменник дуже хворів, у нього був рак. Народився Юрій у 1941-му, дитинство та юність провів у Луцьку, навчався в Ленінградському університеті. Відомим Покальчук став завдяки романам із рясними елементами еротики. Перекладені вони англійською, іспанською, німецькою, польською й угорською мовами. Значна частина життя Юрія Покальчука була пов'язана з телебаченням. Він працював на телеканалі «1+1», був членом Національної ради з питань телебачення та радіомовлення, а останнім часом — головою Громадської ради при Напруді.

Вишгород прикрасили

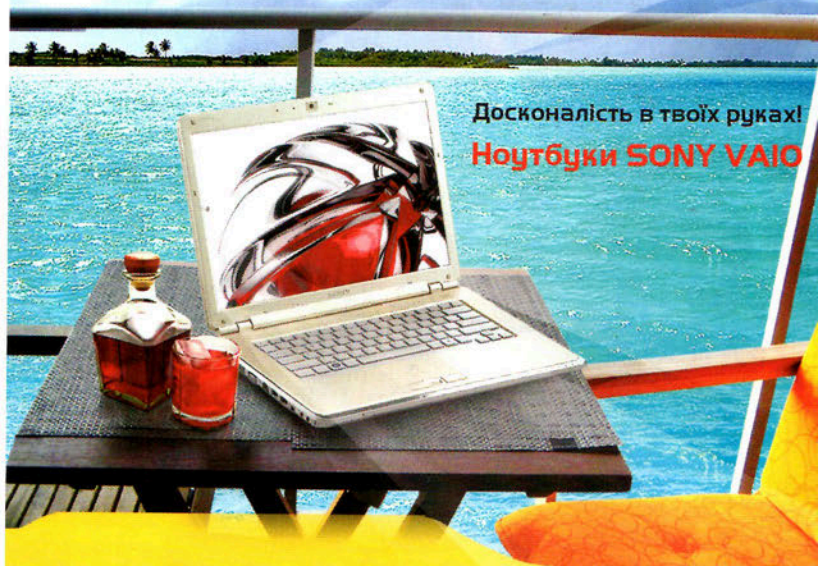
У стародавньому княжому місті з'явилися фігури княгині Ольги, Антонія, Феодосія, Кирила та Мефодія

На центральній площі Вишгорода встановили десять скульптур, присвячених 1020-річчю Хрещення Русі й заклали капсулу майбутнього пам'ятника Святим благовірним князям-страстотерпцям Борису та Глібу. «Ідея скульптурного пленера народилася давно, й нарешті ми її втілили. Думаю, що це стане початком туристичного маршруту по Вишгородському району», — розповів **Тижню** голова райради Ярослав Москаленко. Впродовж місяця митці зі Львова, Києва та Чернівців

працювали на берегах Київського моря, створюючи з білого кримського вапняку скульптури на християнську тематику. «Ці витвори не можна назвати зразками реалістичного мистецтва. Всі скульптури символічні, аби людина могла заглибитися в споглядання», — пояснив концепцію робіт керівник пленеру, заслужений художник України Микола Білик.

ПОДОРОЖУЙ, ПРАЦЮЙ, ВІДПОЧИВАЙ!

Досконалість в твоїх руках!
Ноутбуки **SONY VAIO**

Офіційний дистриб'ютор в Україні:

BMS Трейдинг
Стабільність • Якість • Успіх

тел. (044) 572-32-32 www.bms.ua

З питань придбання звертайтеся до наших партнерів:

- Мережа магазинів COMFY (Комфі) 8-800-500-1-900
- Мережа магазинів Фокстрот - техніка для дому 8-800-500-15-30
- Мережа магазинів Ельдорадо 8-800-50-300-50
- Мережа магазинів City.com 8-800-501-50-00
- Мережа магазинів «BRAIN computers» 8-044-501-25-83
- БМС-Захід (Івано-Франківськ) 8-0342-711-189
- БМС-Лайн (Суми) 8-0542-211-146
- Гайтер (Вінниця) 8-0432-55-40-40
- Compass (Київ) 8-044-531-97-30
- Комп'ютер-Ленд (Київ) 8-044-490-67-92
- Комп'ютерна Мода (Донецьк) 8-062-381-36-85
- КПІ-Сервіс (Київ) 8-044-251-15-59
- Стек-Комп'ютер (Львів) 8-032-240-34-34
- Техніка (Донецьк) 8-062-381-58-10

SONY

VAIO

Останній кидок на південь

Росія закріплює свою присутність на грузинській території

Російські війська надовго залишаться в Абхазії та Південній Осетії, заявив міністр закордонних справ Росії Сергій Лавров. За його словами, присутність армії РФ там «необхідна, щоб не допустити рецидивів агресивних дій» із боку Грузії. В кожній із самопроголошених республік буде розквартировано по 3800 солдатів, причому не миротворців, а з регулярних російських військ. Того ж дня Росія встановила з республіками дипломатичні відносини, а також підписала договори про дружбу і співробітництво з цими державними утвореннями.

Тим часом у Міжнародному суді ООН почалися слухання стосовно позову Грузії проти Росії в зв'язку з подіями у Південній Осетії. Тбілісі звинувачує Москву в геноциді грузинів. Росія, у свою чергу, наполягає на тому, що Грузія проводила етнічні чистки та геноцид осетинів. За результатами слухань Міжнародний суд визначить, чи має він юрисдикцію для розгляду справи та чи потрібно вживати в цій ситуації тимчасові заходи.

Прем'єр-куховар

Голову таїландського уряду відправляють у відставку

Конституційний суд Таїланду визнав прем'єр-міністра країни Самака Сунтаравета винним у порушенні основного закону країни. Тепер голова уряду та весь його кабінет мають подати у відставку. Причиною такого жорсткого рішення суду стала участь Сунтаравета у кулінарному шоу на телебаченні. До того, як стати прем'єром у січні, політик сім років був ведучим шоу «Куштування й бурмотіння», але кілька разів з'явився на ньому вже після призначення. За таїландською конституцією голова уряду не має права поєднувати державну службу з будь-якою комерційною діяльністю.

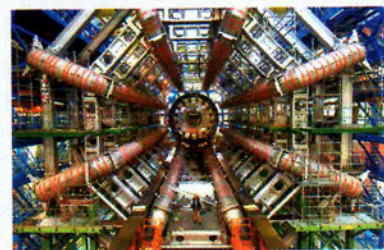
Партія народної влади, до якої належить Сунтаравета, уже заявила, що все одно знову призначить свого лідера прем'єр-міністром. Уже більше двох тижнів у Таїланді тривають антиурядові протести, в яких загинула одна людина. Де-

монстранти вимагають відставки Сунтаравета, стверджуючи, що він спільник Таксина Шинаварти — колишнього голови уряду, котрого через звинувачення у корупції в 2006 році позбавили влади військові.

Все буде пучком

Великої анігліяційної катастрофи не сталося

Великий адронний колайдер (підземний прискорювач елементарних частинок, збудований на кордоні Франції та Швейцарії) нарешті запрацював. Перший пучок протонів, запущений 10 вересня о 9:00 за центральноєвропейським часом, успішно подолав усі вісім секцій кільця колайдера. Це, однак, лише підготовка до експерименту, який дозволить у мініатурі відтворити «Великий вибух». Перші зіткнення протонів мають відбутися 21 жовтня.

Справжні друзі

Російський флот пливе до Венесуели

Замість навчань із НАТО Росія проведе спільні навчання з військово-морськими силами Венесуели. Стало відомо, що 10–14 листопада в територіальних водах Венесуели пройдуть спільні навчання Боліваріанських ВМС Венесуели й Тихоокеанського флоту РФ. У маневрах візьмуть участь чотири російські кораблі та близько 1000 військових особового складу, а з венесуельської сторони – кораблі, підводні човни та бойові літаки.

Метою візиту російських кораблів, за повідомленням венесуельських ВМС, є «здійснення навчання на морі, а також зміцнення дружніх стосунків між країнами». Експерти, однак, припускають, що цей крок став відповіддю на появу кораблів США біля берегів Грузії. До речі, президент Уго Чавес раніше говорив, що його країна завжди буде рада прийняти в себе російські військові кораблі та літаки.

На наміри РФ відправити свої бойові кораблі до Карибського моря у Вашингтоні відреагували з гумором. «Мабуть, росіяни знайшли декілька кораблів, які зможуть подолати таку відстань», – заявив Шон Маккормак, прес-секретар Державного департаменту США.

ОЦІНКА

Локшина по-флотськи

У питанні російського флоту Ющенко і Тимошенко повинні перейти від піару до справ

Програмний виступ Юлії Тимошенко на прес-конференції в понеділок, 8 вересня, має всі шанси увійти в посібники з політичних промов як приклад обґрунтування поворотів на 180 градусів, як спосіб виправдовувати свої дії, коли, здавалося б, виправдати їх неможливо. Олександр Мороз цього зробити не зміг.

Як ілюстрацію майстерності прем'єра наведу її відповідь Секретаріатові Президента по одному пункту – про російський флот. У ньому Тимошенко звинувачують у відмові підписати та оприлюднити ухвалені урядом постанови щодо правил перетину Чорноморським флотом РФ державного кордону України.

На це Юлія Володимирівна чинить просто – змінює тему. В демагогії такий прийом називається «відведення дискусії вбік». Замість того, щоб говорити з приводу вказаних постанов, вона розмірковує про російський флот загалом, і навіть ширше – про «мир, спокій і цілісність нашої держави України».

Просто й елегантно. Так само, як просто й елегантно ставиться до надзвичайно важливої проблеми флоту й президент Віктор Ющенко – найчастіше він її не помічає. В поле зору глави держави це питання потрапило лише з початком війни в Іраку. А між тим, ні заклики до миру, ні спорадичні укази не замінять кропіткою щоденної роботи над цією проблемою, яка вже становить загрозу для територіальної цілісності України.

Зрозуміло, чому багато оглядачів – і не лише з числа противників Юлії Тимошенко, підозрюють її в тому, що вона зайняла проросійську позицію. Рік тому прем'єр у статті для впливового західного видання «Foreign Affairs» говорила дещо інше та наполягала на необхідності обмеження імперських амбіцій Росії. Сьогодні ж її формально вірні заклики до збереження миру в Криму, виглядають, за контрастом, як відхід від власних переконань і підігрівання вже згаданим імперським амбіціям.

АНАТОЛІЙ БОНДАРЕНКО
редактор відділу політики

Ще якось можна було б зрозуміти Тимошенко, якби вона критикувала Ющенка щодо російського флоту предметно. Вказуючи, що він мав зробити для локалізації загрози, та не зробив. Вона могла б говорити, що весь комплекс економічних, соціальних і релігійних проблем у Криму з 2005 року вирішується ще гірше, ніж за Кучми. Але прем'єр віддає перевагу загальним заявам, наприклад, наголошує, що спроби Ющенка обмежити свободу пересування кораблів ЧФ – це передвибірчий трюк. Українська влада в Криму не просто неефективна, вона відсутня. Водночас достатньо послідовності в її деклараціях і діях, коли мова йде про Крим – невід'ємну частину України, противників цієї тези очікують найжорсткіші, дозволені Конституцією покарання. Ні послідовності, ні ефективності ми не бачимо ні від Ющенка, ні від Тимошенко.

Але вибачте, про яку ефективність роботи влади можна казати? Лише один приклад: за словами екс-командуючого ВМС України Володимира Безкоровайного, є тисячі випадків, коли російські моряки-відставники не тільки залишаються в Криму, але й отримують пенсію з українського бюджету, хоча самі є російськими громадянами.

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

Аліна

Мені все більше останнім часом наша політика нагадує гру «Монополія». Всі фрази про добробут пересічного маленького українця не сприймаються поцирому.

Я так думаю, що тільки тоді, коли держава перестане бути грою закритого клубу,

саме політики будуть змушені посправжньому думати про українця, до речі, такого самого, як і вони.

Сергій

У них там секс постійний і продажний, а наскільки безпечний — їм байдуже — все одно це ж у мужиків чуби трищать...

Железна

Юлія

Назва статті цікава й приємна на слух. АЛЕ коли я її почала читати, ніяк не могла второпати, чому ж «велике грубе й невідповідне навколешній забудові одоробло» назвали скринією й чому це має звучати образливо. Лише коли переклала слово «скриня» російською, зрозуміла, в чому тут справа. Адже слово «сундук» звучить саме так, як відповідає зовнішньому виглядові (грубуватому), до того ж, його активно експлуатуює молодіжний сленг (а він в Україні переважно російський або, в крайньому випадку, суржиковий). А також етимологічний словник російської мови каже, що це слово є евфемістичним найменуванням домовини. Звісно, що ж тут може бути приємного?

А от «скриня» в українській мові (й культури) — це символ майбутньої сім'ї; заможності; родового батьківського вогнища; батьківської хати; працелюбності нареченої; органічного зв'язку з соціальним досвідом покоління.

Свої зауваги та коментарі до статей Ви можете залишати в блозі **Тижня** — ut-magazine.livejournal.com та на нашому сайті www.ut.net.ua

Змінити «скриню»

ВАСИЛЬ ВАСЮТИН
журналіст відділу розслідувань

Дзвіночок Ахметову

Рішення Верховного Суду від 4 вересня сприймається як сенсація. Варта вивела із суду заплананого відщастя підсудного, колишнього опера Калінінського райвідділку міліції Донецька, В'ячеслава Синенка — вердикт про пожиттєве ув'язнення, ухвалений за рік до цього Донецьким апеляційним судом щодо вбивства президента ФК «Шахтар» (неофіційно — лідер злочинного угруповання «Люкс») Ахатя Брагіна, відмінили. «Невже він ще живий?», — такою була реакція моїх колег. Більшість членів банди, на яку, окрім цього злочину, «повісили» ще десятки убивств, зокрема депутата Євгена Щербаня та голови Нацбанку Вадима Гетьмана, не дожили до суду. В документах слідства вона фігурує як донецько-луганське ОЗУ Кушніра. У банду початково входили такі собі Акулов, Філіпенко, Михайлов, Денисов. Згодом до них долучилися угруповання Горобіна та Алієва, пізніше луганчанин Пушняков, а також москвич Болотських. Алієв зник у серпні 1997-го, Горобіна убили в жовтні 1997-го, лідера — Кушніра — було поранено, потім його затримала міліція за нез'ясованих обставин він помер у СІЗО 1998 року. Загинули також Філіпенко та Пушняков, зникли безвісти Іль-

ченко й Акулов. Засуджено тільки Денисова, Болотських і Кулева. За версією правоохоронців, саме майор Синенко прикривав людину, яка детонувала 5 кг пластиду 15 жовтня 1995 року на стадіоні Донецька, внаслідок чого загинуло, окрім Брагіна, вісім людей. Якби не це, сьогодні говорили б про найбільшого мільярдера Східної Європи Брагіна, а не про його родича Ріната Ахметова, котрий залишив стадіон за кілька хвилин до вибуху. Інтерпол розшукав Синенка в Афінах 2005 року. Міліціонер усіляко заперечував причетність до злочинів, звинувачення за якими перетворили ОЗУ Кушніра на найкривавішу банду в історії України.

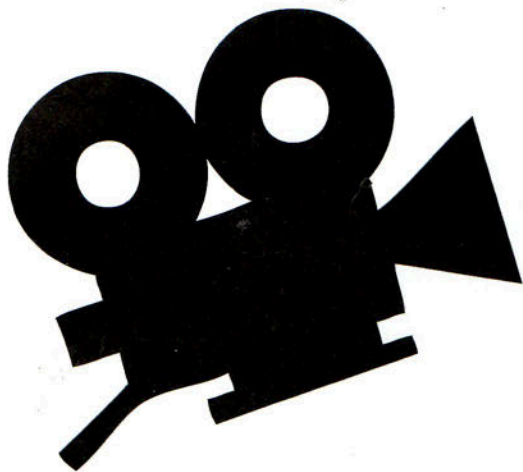
Повернення справи на дорозслідування Ахметову навряд чи сподобається. Навесні 2006-го у Росії було арештовано членів банди Гіви Немсадзе — тих самих, яких Луценко намагався піймати в резиденції Ахметова з допомогою БТРа. Тоді говорили, що таким чином кийські політики знайшли ниточки, за які можна було б смикати бізнесмена у випадку неприйнятних результатів виборів. Нині з нього можуть спробувати зробити дійну корову — за бажання, справу можна так само швидко закрити, як і відкрити.

Редакційна рада: Анатолій Бондаренко, Кирило Галушко, Роман Кульчинський, Юрій Макаров, Лідія Смола, Олексій Сокирко, Роман Цуприк

АДРЕСА «ТИЖНЯ»

Листи надсилайте за адресою: 03040, Київ, вул. Васильківська, 2а
Телефонуйте: (044) 503-3740; факсуйте: (044) 503-3740
E-mail: office@ut.net.ua

Редакція залишає за собою право на літредагування надісланих матеріалів без узгодження з автором. Рукописи не повертаються й не рецензуються.

ФЕСТИВАЛІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО КІНО

НЕВИЗНАНЕ КІНО – ЄВРОПА

Європейське кіно в Україні показують мало. Максимум – фільми-переможці престижних міжнародних фестивалів. Здебільшого у DVD-залах кінотеатрів великих міст.

КІНО В БЛОКАДІ

Але майбутнє світового кінематографа – саме за європейцями. Про це свідчать численні нагороди на Каннському, Берлінському та інших топ-фестах. Поки ЗМІ та кінокритики вперто прогнозують перемогу американцям, авторитетне журі вирішує по-іншому. Від голлівудських фільмів суспільство встигло втомитися – адже спецефектами вже нікого не здивуєш. І тут постає серйозне запитання: якщо з кінематографом країн Західної Європи українські кіногурмани частково знайомі, то де подивитися болгарські, турецькі, грецькі стрічки? «Нова генерація українців та й стара гвардія гурманів прагнуть якісного кіно. Але прокатники роблять ставку здебільшого на голлівудський мейнстрім, – розповідає Світлана Черниш, керівник проєктів «Лінія європейського кіно» продюсерської агенції «Артмедіа». – З кінематографом більшості європейських країн ми не знайомі. І це в епоху так званої культурної інтеграції».

ПІЗНАТИ Й ВИВЧИТИ

Кілька років тому агенція «Артмедіа» розпочала серію фестивалів

Європейського кіно. «Ми не лише презентуємо глядачам здобутки режисерів за останні роки, гучні кіноновинки, але й прагнемо показати розвиток кінематографа кожної країни», – зазначає пані Черниш. Кожен фестиваль складається з кількох частин. Спершу глядачі знайомляться з найкращими картинами «золотого» фонду кінематографа країни, відкривають для себе імена європейських кінометрів. Друга частина присвячена найновішим здобуткам, стрічкам останніх років. І нарешті – покази-ретроспективи найталановитіших майстрів кіно, на які організатори зазвичай запрошують самих режисерів. «Ми не тільки демонструємо фільми, – наголошує Світлана, – але й надаємо можливість поспілкуватися, поставити кілька запитань їхнім творцям. Здебільшого ретроспектива передбачає спілкування режисера з українськими ЗМІ, проведення майстер-класів зі студентами мистецьких вишів. Ми не тільки знайомимо Україну з рештою європейських країн, але й знайомимо Європу з Україною». Так, у борозні кияни мали змогу побачити ретроспективу видатного сербського режисера Горана Марковича. Знайомство режисера з кінематографом України, за його словами, закінчилося епохою Довженка. Після візиту до нашої країни пан Маркович зацікавився можливістю проведення Фестивалю українського кіно в

Белграді, а також запланував зняти одну з наступних робіт саме в Києві, задіявши українських акторів. До приїзду режисера столиця України була для нього більше непізнаним міфом, аніж культурним центром.

ЄВРОШАНС

Наступний проєкт «Артмедіа» – Фестиваль Золотого Болгарського кіно стартує 26 вересня в кінотеатрі «Жовтень». Глядачі побачать картини «Сторож мертвих» Іліяна Сімеонова, «Після кінця світу» Івана Нічева, «Час насильства» Людмила Стайкова, «Козиний ріг» Методі Андонова, «Викрадач персиків» Вило Радєва. Фестиваль проходитиме за підтримки Посольства Республіки Болгарія в Україні, «Ми прагнемо заручитися підтримкою дипломатичних представництв країн і налагоджувати двосторонній обмін культурними досягненнями. Не хочеться, щоб наші відносини з європейськими країнами обмежувалися тільки політикою», – зауважує Світлана. Проведення національних фестивалів – річ нелегка. Знайти меценатів навіть серед представників діаспори доволі проблематично. Що, певною мірою, дивує. Адже саме культурний обмін найчастіше передує налагодженню і економічних зв'язків, і євроінтеграції загалом.

Ліка Аронова

**Батько
«словацького дива»
Мікулаш Дзуринда
розповів Тижню,
як за вісім років
прем'єрства йому
вдалося відродити
країну**

Словацький рецепт

СПІЛКУВАЛАСЯ Анна Бабінець

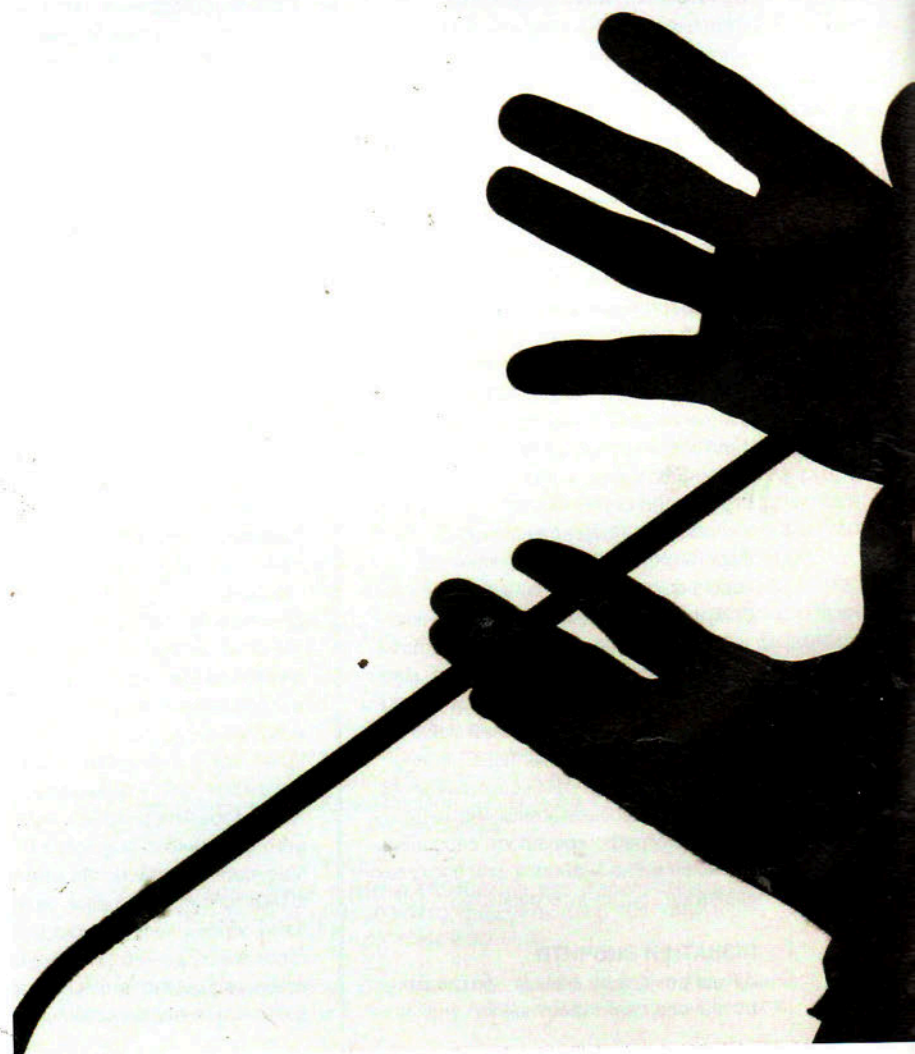
Кілька років тому американський мільярдер Стів Форбс, відвідаючи Словаччину, сказав, що невдовзі ця країна стане новим Гонконгом. 1993-го експерти прогнозували колапс словацької економіки, а чехи укріплювали кордони з імовірно неблагополучними сусідами. Незабаром світ почув про «словацьке диво»: іноземні інвестори потяглися до маленької країни, а Світовий банк назвав Словаччину світовим лідером у галузі реформ. Все це, а також вступ до ЄС та НАТО, відбулося за прем'єрства Мікулаша Дзуринди. **Тижень** звернувся до словацького реформатора по рецепти для України.

«ПРОСІТЬСЯ В НАТО»

У.Т: Чи позбулася Чехія комплексу «старшого брата» щодо Словаччини? У нас подібна ситуація з Росією. Як, на вашу думку, ми маємо реагувати на таке ставлення до нас?

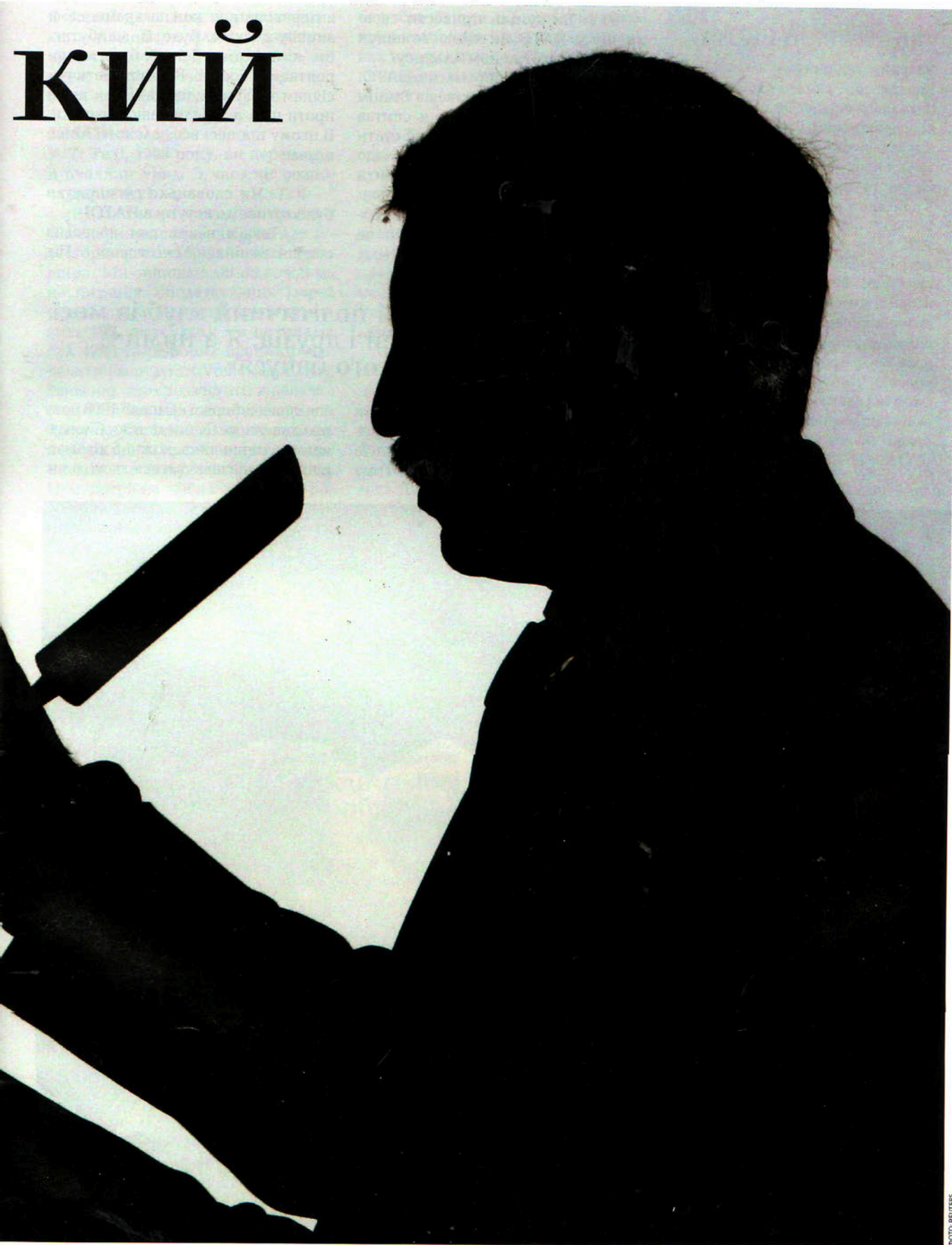
— Моя порада — все робіть самі. Ситуація справді непроста, але реагуйте якомога менше і займайтеся своїми внутрішніми справами... Ви можете уявити, що зараз відносини між Чехією та Словаччиною кращі, ніж будь-коли?! Як тільки ці дві країни відокремилися одна від одної, кожна сконцентрувалася на вирішенні своїх питань.

Знаєте, ніхто не вірив, що Словаччина стане повноцінною європейською державою. Чехи вважали, що позбулися баласту, коли ми від'їхали. Вони думали, що ми не впорасмося без них. І от подивіться: ми вступили до НАТО і ЄС, за кілька місяців Словаччина вступить до Єврозони (див. словничок), а Чехія ще навіть не наблизилася до цього. ►

КИЙ

БІОГРАФІЧНА НОТА

Мікулаш Дзуринда

Народився 4 лютого 1955 року в Чехословаччині. 1990-го заснував консервативний Словацький демократичний рух. На початку 1990-х працював заступником міністра та міністром транспорту. З приходом до влади Володимира Мечіяра перейшов в опозицію. 1998 року опозиційні сили перемогли на виборах – Дзуринда очолив уряд. 2002-го знову здобув перемогу на чолі коаліції. Під час виборів 2006 року партія Дзуринди посіла друге місце, зараз прем'єр-міністром Словаччини є опонент Дзуринди Роберт Фіцо. Світовий банк і низка міжнародних економістів присвоїли урядові Дзуринди звання найкращого уряду Центрально-Східної Європи.

У.Т: Ви зуміли привести свою країну до НАТО. Як оцінюєте шанси України стати членом Альянсу?

– Не бійтеся, просіться в НАТО. Коли 1999 року я зустрівся з Біллом Клінтоном в Нью-Йорку, я спитав його, чи можливо Словаччині стати членом НАТО. Він зазначив, що Словаччині слід багато чого зробити на цьому шляху, та загалом це не питання. Клінтон тоді сказав: «Ми полюбимо на велику рибку», маючи на увазі країни Прибалтики. Але додав,

я переконаний: кожна країна сама вирішує, яким буде її майбутнє. Ви – так само. Звісно, буде конфронтація з Росією. Ви маєте дати росіянам зрозуміти, що НАТО – це не проти них, а заради вашої безпеки. В цьому процесі все залежить лише від вас.

У.Т: Чи словацьке суспільство було готове до вступу в НАТО?

– Так, я навіть сам проводив соціопитування. *(Усміхається.)* Під

«Мені не потрібний політичний клуб із моєї дружини, дітей і друзів. Я з ними і без того бачуся»

що там є інтереси Росії, і вона ніколи не пустить ці країни в НАТО. Я згадав ці слова, коли Латвія, Литва та Естонія вступили до Альянсу. Тому

час передвиборчої кампанії 1998 року проїхав на велосипеді всю Словаччину, зупиняючись кожні 5 кілометрів, щоб поспілкуватися з людьми.

«Я не буду задоволений, якщо просто подобатимусь»

Я ставив дуже прості запитання на кшталт: «Де наша ціль?», «Де світло в кінці тунелю?». Тоді я зрозумів, що люди хочуть безпеки. Тому наш шлях мав лежати до НАТО.

ЗІБРАТИ ЛЮДЕЙ

У.Т.: Тоді, 1998 року, ви перемогли й очолили уряд. З чого ви розпочали роботу?

— Ми багато думали, як зробити Словаччину привабливішою для інвесторів, ніж Польща, Чехія й Угорщина. Ми знайшли дві відповіді на це питання: оподаткування (зараз єдиний податок на прибуток становить 19%, хоча, коли ми починали, був 42%) та реформа праці. До нас почали звертатися Volkswagen, Kia, Samsung, щоб розмістити в нас свої виробництва. Щодо праці, це проста й гнучка система. Якщо працівник не встигає, чи працює не на совість, ми кажемо йому, що він має піти. Нам потрібна чесна та якісна робота. Таким чином ми залучили багато молоді на звільнені місця.

Ще однією першочерговою проблемою, яку ми вирішували, стала проблема корупції. Це була комплексна програма із залученням публічного спостереження, були й скандали. Типовий приклад: міністр полюбляє купувати службові машини на підприємстві друга, та можна організувати тендер. Тоді міністр придбаватиме не у друга, а в того підприємства, яке виграло тендер. Бачте, все просто. Проблема йшла в тому, як все це організувати. Потрібний контроль і бажання чиновників працювати чесно.

У.Т.: Як ви формували свою команду?

— Якось прем'єр-міністр Іспанії Хосе Марія сказав мені: «Тобі потрібні три речі — бачення, конкретні проекти та люди, які втілять ці програми». Роль лідера зосереджується на тому, щоби зібрати людей. Я це робив і продовжую робити. Найкращі люди Словаччини — у моїй команді. Моя кадрова політика полягає в тому, що двері в мою команду завжди відкриті. Мені не потрібний політичний клуб із моєї дружини, дітей і друзів. Я з ними і

без того бачуся. Щодня нам необхідні нові люди. Коли я залучаю нових спеціалістів, то кажу про два принципи: відкритість і персональні здібності. І обираю найкращих.

У.Т.: Після восьми років прем'єрства ви опинилися в опозиції. Як почуваетесь? Як оцінюєте роботу вашого наступника Роберта Фіцо?

— Робота в опозиції дає інше бачення. Зараз я бачу нові перспективи, маю час на розробку нових програм. Ми багато зробили, але не менше ще попереду. Нині ключові завдання для нас — це освіта й медична допомога.

Що стосується Роберта Фіцо, є дві новини: гарна та погана. Гарна — нічого не зроблено. Він заявляв, що підвищить єдиний податок, змінить трудове законодавство. Ми думали, Фіцо взагалі «завалить» всі наші реформи. Але, на щастя, цього не сталося. І погана новина — нічого не зроблено. Є багато галузей, які треба реформувати (медицина, освіта), а він боїться чогось торкатися, бо дуже переймається своєю популярністю... Одного дня іноземці можуть перенести своє виробництво в Донбас чи у Львів... Тому тепер політики

Словаччини мають подумати, як розвивати нові напрями промисловості. Ми вважаємо, що це мають бути наукомісткі технології. Щоб не залежати від рішень іноземних

інвесторів, ми маємо усвідомити, що майбутнє такої країни, як Словаччина — це освіта, науково-дослідні розробки. Ми розробляли такий проект із січня 2004 року, але Фіцо призупинив цей процес. У нього немає бачення майбутнього, і він це розуміє.

ЛЮБЛЯТЬ — НЕ ЛЮБЛЯТЬ

У.Т.: В Україні багато політиків страждають на популізм. Але українцям це до вподоби. Як ставляться до цього словаки?

— Кожен політик хоче бути популярним, щоб його любили. Для мене це є і завжди було вторинним. Мені важливіше щось зробити. Якщо ви згадаєте моє ім'я у Словаччині, то не будете надто популярними. Багато хто мене любить. Та

СЛОВНИЧОК

Єврозона — група країн, офіційною валютою яких є євро. Вступ у зону євро можливий за умови виконання низки макроекономічних вимог (дефіцит бюджету, розмір державного боргу, рівень інфляції). Наразі у Єврозоні — 15 країн, з 2009 року до них приєднається Словаччина — перша серед держав Центрально-Східної Європи.

Формула «4+1» (Чехія, Словаччина, Угорщина, Польща + Україна) — країни так званої Вишеградської групи, які підтримують євроінтеграційні процеси України та виступають за швидший вступ України до НАТО.

більшість люблять та не люблять одночасно. Не люблять, тому що бояться: зміни дуже болісні. Але всі знають, що це корисно. Мій дантист якось сказав мені: «Ваша політика фантастична, я голосуватиму за вас, але мене не чіпайте». Популярність для мене не надто важлива, важливіше, щоб за мною стояла якась робота. Я не буду задоволений, якщо просто подобатимусь. Я відчуваю, що буду популярнішим, коли люди цінуватимуть мене за мої кроки згадуючи навіть ті болісні зміни, які довелося пережити.

У.Т.: Ви спілкуєтеся з українськими політиками? Які поради їм даєте?

— Під час свого прем'єрства я багато спілкувався з лідерами України, багато своїх колег відправив у Київ, щоб вони були присутніми для вас. Нинішній президент Віктор Ющенко неодноразово був у моєму офісі за часів прем'єрства. Я запрошував усіх прем'єрів, в тому числі Віктора Януковича. Ми зустрічалися за формулою «4+1» (див. словничок), і ці зустрічі були плідними для всіх сторін. Що ж до неформальних стосунків, мій давній український друг, з яким ми постійно спілкуємося, — Борис Тарасюк. Під час зустрічей я розповідаю про наш, словацький, шлях до ЄС та НАТО, про наші реформи. Україна має рухатися вперед, і якщо ми можемо допомогти в цьому процесі, ми завжди готові це зробити. ■

Україна має рухатися вперед, і якщо ми можемо допомогти в цьому процесі, ми завжди готові це зробити

Якщо завтра...

АВТОР: Антон Зікора

Аеропорт імені Балого, вбивство баби Параски, «Іюзапартіна система».

Тиждень дізнався майбутнє

Розвал демократичної коаліції, союз БЮТу з Партією регіонів, намір нової більшості підвищити прохідний бар'єр у ВР до 10%, сторреалістичні заяви Тимошенко про необхідність дружби з Росією. «Що буде далі?» – на це запитання намагаються відповісти цілі центри з численними штатами політологів. Можна було б жадібно ловити кожне пророцтво цих інституцій. Але вони керуються логікою, а логічний спосіб пізнання завжди обмежений. **Тиждень** вирішив піти іншим шляхом. За допомогою стародавніх практик Тибету ми відправили нашого кореспондента Антона Зікору в майбутнє, де він проглянув стрічки інформаційних агентств і анонси періодичних видань. Ми пропонуємо їх до вашої уваги.

01.02.2012. 08:49. Президент України Віктор Янукович узяв

участь у щоденному вранішньому молебні. Молебень відбувся в Успенському соборі Києво-Печерської лаври, тобто безпосередньо на території резиденції глави держави. В богослужінні також узяв участь митрополит Володимир та інші ієрархи Української епархії Російської православної церкви.

02.03.2012. 10:49. Прем'єр-міністр України Юлія Тимошенко підписала Указ про призначення Євгенії Тимошенко на посаду голови українсько-російської компанії «УкрГазЕнерго». Своє рішення Юлія Володимирівна мотивувала тим, що Євгенія Тимошенко – високопрофесійний керівник нового покоління, яких зараз дуже бракує країні. «Я давно знаю Женю... Євгенію. Це дуже обдарована людина», – заявила Юлія Володимирівна. Євгенія Тимошенко вже фактично почала виконувати свої обов'язки. Сьогодні ввечері вона проведе дві зустрічі з послом України в Британії Шоном Карром на яхті «Батьківщина» у вільній економічній зоні в затоці поблизу острова Мен.

03.04.2012. 16:49. Виступаючи на святкуванні Дня національної єдності, президент України Віктор Янукович спростував повідомлення закордонних ЗМІ про те, що станція Лозова в Харківській області

перейменована в місто Путінськ на честь російського імператора Владіміра Путіна. «По-перше, рішення про це було ухвалене не мною, а місцевою міськрадою. По-друге, вважаю це за правильне, оскільки в Лозовій сходиться безліч залізничних колій. Там живуть багато шляховиків, і ми маємо шанувати їхню нелегку працю. Тому я особисто дав вказівку Лозовській адміністрації виступити з ідеєю про перейменування», – заявив президент.

04.05.2012. 09:49. Сьогодні в центрі Києва відбудеться мітинг Опозиційного фронту під гаслом «Ні диктатурі!» З критикою влади виступить лідер неканонічних християн київський мер Леонід Черновецький. Як повідомляють зі столичної мерії, заблокованої правоохоронними органами, головною темою виступу стане затримання в ужгородському аеропорту імені Балого духівника Черновецького Сандея Аделаджі.

Нагадаємо. Блокада Київської мерії співробітниками МВС триває два тижні, після того, як там були виявлені речовини, які зараховують до класу психотропних. Черновецький заперечує свою причетність до знахідки.

Довідка: Аеропорт імені Віктора Балого – найбільший аеропорт у

Закарпатті. Названий на честь колишнього глави Секретаріату президента Віктора Івановича Балого, трагічно загиблого під колесами автомобіля при сходженні на Говерлу.

05.06.2012. 20:49. Анонс!!! Сьогодні в програмі Савіка Шустера «Свобода в законі» будуть порушені найактуальніші для України питання. «Чи залишиться Юлія Тимошенко вірна Луї Вюїттон, або віддасть перевагу іншій фірмі?» У програмі візьмуть участь найкращі експерти в галузі моди. «Як врятувати психічне здоров'я лідерів фракцій колишньої ВР?» Репортаж зі столичної «павловки»: Литвин критикує «режим Януковича-Тимошенко», але йому заважає гамівна сорочка. «Симоненко вже не буйний!» Прорив вітчизняної фармакології: один укол — і ти вже не комуніст, а банальний слинько. «Двопартійна система — вантаж тоталітарного минулого». Як подолати двопартійність? — на це запитання відповідають політики й соціологи. Своє вирішення проблеми пропонує міністр правди Микола Томенко. Уперше представить широкому загалу проект «Позапартійна система — оце воно!»

06.07.2012. 17:49. Увазі глядачів телеканала «Рада»! Всім охочим надалі мати доступ до трансляції засідань парламенту слід оформити спецдозволи до 01.08.2012. Повідомляємо також: щомісячна плата за користування каналом зросла до 5040 грн (без урахування ПДВ), оплату можна здійснити в будь-якому відділенні «Приватбанку». Парламентська Комісія з інформатичної та свободи слова

також нагадує: копіювання і розповсюдження відеопродукції з записами роботи парламенту карається законом.

07.08.2012. 13:49. Мер міста Батурини Віктор Ющенко піддав різкій критиці уряд і президента за порушення прав україномовного населення. «На нещодавній нараді з представниками місцевого самоврядування в уряді від мене вимагали розмовляти російською!» — обурювався экс-президент.

08.09.2012. 00:49. Президент України Віктор Янукович спростував заяви деяких правозахисних груп про те, що в Україні заарештовують членів національно-демократичних організацій. «Ми не проводимо ніяких арештів, просто прибираємо деяких козлів» — зазначається в офіційній заяві президента.

09.10.2012. 16:49. Мізантроп Ахметов: «Це я її!» Колишній олігарх Рінат Ахметов, який перебуває зараз під слідством, зізнався в убивстві Прасковії Королюк, відомої як баба Параска. В інтерв'ю нашому виданню Ахметов розповідає в усіх подробицях, як він розправлявся з революціонеркою. Про мотиви свого злочину Ахметов каже так: «Ненавиджу людей!»

Довідка. Прасковія Королюк — героїня Помаранчевої революції 2004–2005 років. За активну участь у вуличних акціях проти авторитарного режиму була нагороджена прем'єром Юлією Тимошенко орденом княгині Ольги першого ступеня. Як відзначають оглядачі, вбивство Ко-

ролюк багато в чому змінило світогляд українського суспільства й сприяло розвитку демократичних реформ. В результаті в Україні нарешті запанувала стабільність.

10.11.2012. 12:49. Сьогодні президент України Віктор Янукович зустрівся з прем'єр-міністром Юлією Тимошенко. Деталі зустрічі не розголошуються, відомо тільки, що вона відбувалася на одному з кораблів Чорноморського флоту Росії. Під час зустрічі була піднята низка питань, по кожному з яких досягнуті домовленості. «Ми продовжуємо лінію на зміцнення єдності», — говорить в заяві президента і прем'єра. Також Юлія Володимирівна повідомила журналістам: «Ще раз повторюю. Спроба якихось політичних сил в Україні підняти питання про доцільність присутності в Криму Чорноморського флоту РФ може призвести до негативних наслідків у розвитку відносин Києва і Москви».

11.12.2012. 15:49. На столичному майдані Незалежності знову збираються люди. Кілька десятків тисяч осіб, одні з яких — прихильники Юлії Тимошенко, інші — Віктора Януковича, стоять, скандуючи, один навпроти одного. Свідки говорять, що десь у районі вулиці Володимирської чути брязкіт гусениць танків. «Київ — мати городів руских, і он должен возвратіться в лоно Імперії. Наші міротворческіє танкі киевляне зустрічають цвєтамі», — коментував події в українській столиці особистий олазень російського імператора Александр Дугін. ■

Електоральний склероз

АВТОР: Анна Бабінець

«Задля перемоги комунізму можна піти на союз із негідниками». Прихильники Юлії Тимошенко завзято виправдовують співпрацю БЮТу та ПР

«Я» думаю, єдина помилка Юлії Тимошенко — в тому, що вона раніше робила різкі заяви в бік Партії регіонів. А от Янукович казав, що не виключає нічого. Якщо буде коаліція БЮТ і ПР, я вітатиму цей союз — тільки із прагматичного погляду», — розповідає **Тижню** 27-річний Захар із Чернівців. Він уже багато років поспіль є прихильником Юлії Тимошенко та навіть після кардинальних змін у ставленні Юлії Володимирівни до Росії він не бачить причин переглядати свою політичну позицію. Захар всміхається й додає: «Прихильником гарної жінки можна бути завжди — незалежно від того, що вона робить».

Тим часом «гарна жінка» все частіше використовує слова «експеримент» та «експериментальний». Наразі вони стосуються законопроектів і дій уряду, проте не виключено, що саме цим прикметником буде названо коаліцію БЮТу і ПР. Сама лідерка одноім'яного блоку всіляко демонструє свою відданість демократичній коаліції та уникає коментарів щодо можливості створення парламентської більшості з біло-блакитними. Кажуть, вона шукає виправдань перед своїм електоратом.

«Ми розуміємо, що вибори нам наразі не вигідні, — говорить **Тижню** один із народних депутатів від БЮТу. — Та й країні вони не потрібні, подивіться на соціологію. Тому маємо шукати інші шляхи. Навіть якщо це буде коаліція з ПР, це не найгірший варіант у нинішній ситуації». Отже, з благословенням від фракції на створення коаліції в Юлії Тимошенко проблем не виникне. Залишилося переконати народ.

Згідно із соціологічними дослідженнями, які нещодавно оприлюднив Центр Разумкова, більшість українців дійсно проти дострокових виборів: 72% опитаних у Донецьку та 68,4% у Львові відповіли «ні» можливим виборам до ВР. Прихильність щодо створення коаліції між БЮТом і ПР не настільки категорична. Та ця ідея також має підтримку в народі. В Дніпропетровську респондентів, котрі позитивно ставляться до такого союзу, — 54,2%, у Києві — 40%, у Вінниці — 32% і навіть 16,5% — у Львові.

«Я, м'яко кажучи, не поважаю Януковича та Партію регіонів. Але якщо Юлія Тимошенко щось робить, я певнений, що вона це робить на користь державі», — говорить **Тижню** 72-річний Владислав Поліщук із Житомира. Він цитує (хоча каже, що не зовсім згоден) Володимира Леніна — «задля перемоги комунізму можна піти на союз із негідниками» та констатує, що політика — взагалі брудна справа. «А от Юлію Володимирівну я поважаю. Вона все правильно робить», — каже Владислав Дмитрович.

20-річна киянка Дар'я не апелює до комунізму — каже, що захоплюється Юлією Тимошенко як особою, а політичні кроки кумирки їй не дуже цікавлять. «Якщо вона вважає, що так краще, я їй цілком довіряю. Тому на парламентських і пре-

зидентських виборах я голосуватиму за неї. І всіх знайомих буду агітувати», — говорить дівчина.

Прихильники Тимошенко, з якими спілкувався **Тижень**, наводять різні аргументи, чому прем'єрка пішла на спільні дії з регіоналами. Дехто вважає, що це гідна відповідь Ющенкові та Балозі за те, що вони не дають їй працювати. Інші дотримуються думки, що Тимошенко та Янукович швидше порозуміються, ніж Тимошенко та Ющенко. «Треба вже забути про ці майданівські обіцянки й просто працювати на країну», — почули ми від чоловіка з Дніпропетровська. Натомість майже не чули кри-

тики на адресу Юлії Володимирівни — справжні прихильники виправдають будь-який крок свого лідера.

ПОХІД НА СХІД

Директор соціологічної служби Центру Разумкова Андрій Биченко пояснює **Тижню**, що електорат, який вибачає своєму лідерові будь-що, є у кожного політика. «Але, певна річ, це не всі прихильники, — підкреслює експерт. — Я думаю, зараз прибічники БЮТу та його лідерки уважно стежитимуть за кожним її кроком. Бо всі дії Тимошенко мають серйозне смислове навантаження». Пан Андрій каже, що якщо БЮТ і надалі просто спільно голосуватиме з ПР за певні закони, це майже не вплине на рейтинг Тимошенко. Якщо ж цей союз буде формалізовано й вони створять коаліцію, це матиме для БЮТу негативні наслідки. Та не критичні.

«Щодо рейтингу Тимошенко, то певна корекція відбудеться залежно від діяльності цієї гіпотетичної коаліції. Якщо вони ухвалюватимуть соціально-економічні закони, що стосуються загального життя країни, то рейтинг Тимошенко навіть

зросте. Якщо ж торкатимуться гуманітарної галузі, прибічників у БЮТу значно поменшає», — продовжує Андрій Биченко. Він каже, що у разі створення коаліції між БЮТом і ПР пояснити це навіть прихильникам із Західної України буде не надто складно: «Наприклад, використати відповідним чином результати саміту Україна — ЄС. Також економічні чинники — якщо, скажімо, інфляція протягом найближчих місяців буде низькою, то це переконливий аргумент на її користь. Якщо інфляція буде високою, вона багато втрапить».

Експерт каже, що міжнародною політикою більшість українців не цікавляться, бо вона безпосередньо не впливає на їхнє життя. Тимошенко це розуміє, тому свої останні дії, які фактично змінюють зовнішньополітичний курс країни, намагається словесно замаскувати чи пояснює двозначно, аби дати можли-

вість прихильникам почути те, що вони хочуть чути. Щоб переконати себе в тому, що самоусунення Тимошенко від оцінки воєнного конфлікту між Росією та Грузією, і її реверанси перед Росією в питанні базування Чорноморського флоту, це державницька позиція, патріотично налаштованим прихильникам БЮТу доведеться серйозно зайнятися самонавіюванням.

Та патріоти — не головний орієнтир для Тимошенко.

Всі ключові претенденти обов'язково змайструють кілька месиджів для «чужого» електорату. Юлія Тимошенко розпочала цю роботу вже сьогодні. З-поміж законопроектів, ухвалених спільними зусиллями БЮТу і ПР, є кілька орієнтованих на виборця зі сходу. Наприклад, щодо підвищення престижу шахтарської праці (до речі, візит прем'єрки у Донецьк на День шахтаря теж вписується у «східну концепцію» БЮТу). Бютівці та регіонали спільними зусиллями також ухвалили законопроект щодо розвитку метрополітенів у Донецьку та Дніпропетровську. Іншим регіонам у перший пленарний тиждень такої ексклюзивної уваги депутати не приділили.

В Секретаріаті президента оцінюють «електоральні втрати» Тимошенко у 10%, та все ж видається, що прихильники виправдають всі її кроки. Роберт Чалдіні, професор психології Арізонського університету, який вивчав психологію впливу, пояснює не тим, що в посттоталітарних країнах виборці ставляться до політиків не як до громадян, котрі мають відповідати за свої слова, а як до напів-Богів, які знаходяться за межею Добра і Зла. Він також доводить, що красиві люди сприймаються нами як більш розумні, чесні, добрі, ніж є насправді. І дає пораду: «Нам потрібно насторожитися, коли починаємо відчувати надмірну симпатію до людини, яка від нас чогось хоче. Зрозумівши, що вона аж занадто подобається нам, ми маємо подумки відокремити цю людину від її ідеї та прийняти рішення, котре ґрунтується тільки на достоїнствах пропозиції». ■

У посттоталітарних країнах виборці ставляться до політиків як до напів-Богів

Від картини до ікони — один крок

ФОТО: REUTERS

Відповідальні за базар

АВТОР: Анатолій Бондаренко

План коаліції із законодавчої діяльності виконано на 10%

За вісім календарних місяців роботи більшість у складі БЮТ та НУ-НС прийняла лише два десятки законів з-поміж тих, що заплановані угодою про коаліцію демократичних сил. За планом, їх мало бути близько двохсот. Варто нагадати, що текст коаліційної угоди на 90% збігається з угодою, котру в 2006 році підписали БЮТ, НУ і Соцпартія. Над нею головним чином працювали аналітики з «Нашої України», й документ передбачав комплексне реформування країни. Можливо, якби не постійне блокування парламентської трибуни Партією регіонів, якусь частину цих законопроектів прийняли б. Проте з самого початку свого існування коаліція не могла забезпечити ефективного голосування через банальну причину: не всі «коаліціанти» регулярно ходили на роботу. До того ж, Кабмін, який мав розробляти перелічені законопроекти, не надто навантажував себе цією справою. Вочевидь, прем'єр Тимошенко розглядала коаліційну угоду як ні до чого не зобов'язуючу формальність.

Питання, що не були вирішені через постійні політичні баталії

Із 12 законопроектів, які мали ухвалити ще до голосування за прем'єра Юлію Тимошенко, прийняли лише 6, із них 3 – тільки за основу. Останні на шляху до остаточного прийняття можуть повністю втратити свій початковий зміст

Зміни до закону «Про Кабінет Міністрів України» 16.05.2008 (**наполягав президент, прем'єр була проти**), 2 вересня Рада прийняла цей закон у попередній «докоаліційній» редакції

Призначення позачергових виборів Київського міського голови та до Київської міської ради 18.03.2008. (**Наполягала прем'єр, президент був проти**)

«Про Статут ГУАМ», 06.03.2008

«Про закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти» – корупційну Тендерну палату скасовано. **Наполягав президент, прем'єр була проти**. Але нового закону немає, і уряд така ситуація влаштує

«Про місцеві державні адміністрації» – за основу, 18.03.2008, **2 вересня БЮТ і ПР прийняли закон у цілому, проте його зміст повністю змінено**

«Про місцеве самоврядування в Україні» – за основу, 18.03.2008

Зміни до Конституції щодо скасування недоторканності народних депутатів. **Прийнято в першому читанні й направлено до Конституційного Суду. Для прийняття в цілому потрібно 300 голосів**

«Першочергові» законопроекти, які не були прийняті

Скасування пільг та компенсацій для народних депутатів.
Перешкождали прийняттю: БЮТ та ПР

Закон «Про імперативний мандат». **Перешкождали прийняттю: Секретаріат Президента**

Позбавлення двох національних комісій, Зв'язку та Енергетики, статусу центральних органів виконавчої влади

Закон «Про внутрішні війська України»

Закон про опозицію

ВПРИТУЛ

Низка важливих для реформування країни законопроектів із тексту угоди про коаліцію, які не були прийняті або навіть не розглядалися

Інформація, знання та культура

«Про інформацію»

«Про науково-технічну діяльність»

«Про автономні (наукові) університети»

«Про деякі заходи з розвитку книговидавничої справи»

Зміни до Закону «Про статус ветеранів війни», котрі передбачали надати статус ветеранів війнам УПА

Закон, що створив би сприятливі умови для розвитку вітчизняної кінематографії

Ринок землі

Перешкождали прийняттю: БЮТ, Блок Литвина, ПР

«Про оренду землі»

«Про ринок земель несільськогосподарського призначення»

«Про державний земельний кадастр»

Робота гілок влади

«Про центральні органи виконавчої влади»

«Про нормативно-правові акти»

Зовнішня політика

«Про засади зовнішніх відносин»

Захист працівників

«Про мінімальну погодинну заробітну плату»

Вплив громадян на владу та самоврядування

«Про об'єднання громадян»

«Про всеукраїнський референдум»

«Про місцеві референдуми»

«Про політичні партії»

«Про місцеве самоврядування громади/району/області»

«Про місцеві податки та збори»

Економіка

Новий Податковий кодекс

«Про ціни та ціноутворення»

«Про акціонерні товариства»

«Про легалізацію коштів, отриманих некримінальним шляхом»

«Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»

«Про засади функціонування ринку природного газу»

«Про трубопровідний транспорт»

«Про систему оподаткування»

«Про особливості приватизації підприємств вугільної промисловості»

Судоустрій та боротьба з корупцією

Попри дискусію між Секретаріатом Президента та Головою Верховного Суду Василем Онопенком (виходець із БЮТ) з приводу судової реформи, парламентарі для розгляду законопроектів не знайшли часу

«Про адвокатуру»

«Про судову експертизу»

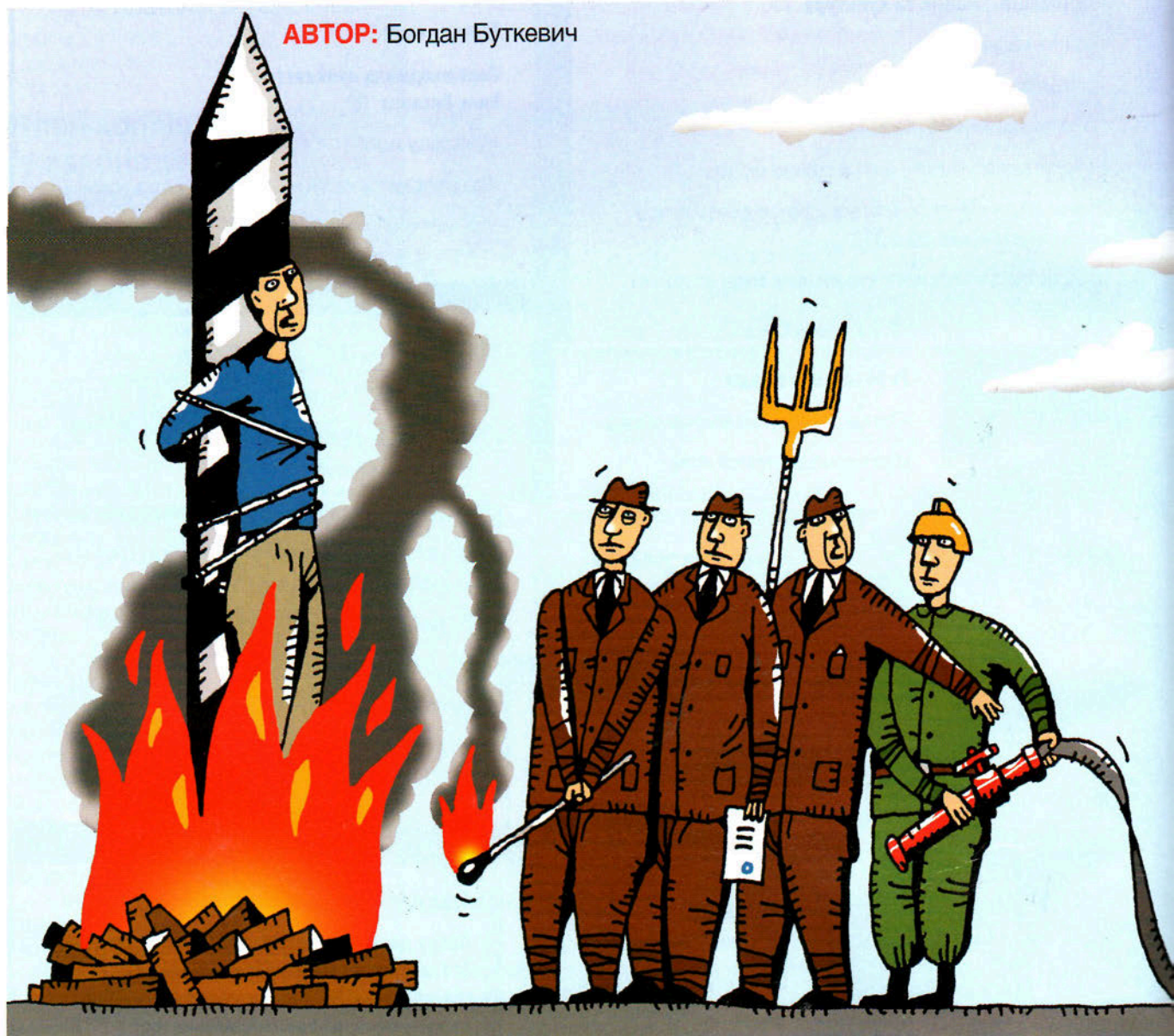
«Про прокуратуру»

«Про Національне бюро розслідування»

«Про Службу безпеки України»

«Про державний контроль в Україні»

Нами пригноб

АВТОР: Богдан Буткевич

Віктор Балоба підтримує жертв українського геноциду

«Насильницька українізація русинів і цілеспрямована зміна національного складу населення шляхом масового переселення на територію

русинів жителів із інших регіонів, а також і нелегалів <...> підпадають під визначення етноциду, дискримінації та геноциду русинського народу в Україні. <...> Будь-які рішення, що стосуються землі, її надр, лісів, водних ресурсів, розташованих транзитних магістральних продуктопроводів, транзитних ЛЕП, розміщення різних об'єктів, у тому числі й військових, не можуть вступати в законну силу й нести легітимний характер без участі в їх-

ньому ухваленні уповноважених представників корінного русинського народу Підкарпатської Русі». Це уривок із тексту постанови Союму підкарпатських русинів, ухваленої 9 серпня, у день, коли на територію Грузії ввійшли російські танки. Вони нібито захищали нечисленні осетинський і абхазський народи від буцімто геноциду з боку грузинів. До речі, учасники Союму засудили дії офіційного Києва, що «й далі надає політичну підтримку

лені

Лук'янченко

діям злочинного керівництва Грузії».

«УКРАЇНА НАМ НЕ ПОТРІБНА»

Русинський Дім на проспекті Миру в Мукачевому виглядає дещо помпезно. Заходжу всередину — євроремонт, нові гардини. Запитую російською, чи не могу я поговорити з кимось із керівництва? Бачу, як обличчя мого співрозмовника світлішає на очах: «А ви із Росії, да?» Відповідаю, що ні, всього лише із Києва,

та ще й із видання під назвою «Український Тиждень». Чоловік враз суворішає. «Немає вам чого тут робити! — відрізає він. — Тільки й знаєте, що капості про нас пишете». Дати телефон хоч когось із активістів чи керівництва він категорично відмовився.

До 2004 року русинський рух був доволі млявий. Найкращим доказом цього став Всеукраїнський перепис 2001 року. Тоді русинами себе визнали 10 тис. закарпатців, що становить менше 1% загального населення області. Звісно, русинські товариства іноді нагадували про себе гучними заявами — та не більше того. Великі зміни відбулися 2005 року, коли в Україні взагалі й на Закарпатті зокрема змінилася влада. Змінилися й лідери русинів. Одним із них став священник УПЦ Московського патріархату отець Дімітрій (Дмитро Сидор) — голова організації «Сойм підкарпатських русинів». У народі його називають простіше — «під Сидір». Ця людина очолила радикально налаштованих членів русинства, котрі не бажали більше миритися з культурницькою еволюційною політикою попереднього керівництва. «Є дві концепції розвитку русинського руху, — стверджує Петро Гецько, один із русинських активістів. — Згідно з першою, в той час, коли Європа об'єднується, ні про яку русинську державу мови йти не може; ми маємо займатися культурою та просити в Києва визнання. Зараз ми впроваджуємо нову концепцію. Ми хочемо свою державу — і крапка. Україна нам не потрібна».

Якщо раніше в міжнародному сенсі русини орієнтувалися на Європу та заокеанську діаспору, то тепер — на Москву. «До 2006 року Сидор їздив у Європу в 6 разів більше, ніж у Москву, та це нічого не дало, — скаржиться Гецько. — Ми змогли видати документи русинської комісії з розслідування геноциду русинського народу за 17 років тільки в Росії та Білорусі. Москва нам допомагає».

Пікантний момент. Коли в Ужгороді авторові цих рядків потрібно було помінати гроші в пункті обміну (міняв, звісно, долари), я розговорився з касиркою. І та розповіла, що пан Гецько є частим гостем її обмінника — на початку місяця він зазвичай приходив і міняв на гривні досить велику суму російських рублів. Утім,

не виключено, що дівчина сплутала Гецька з кимось іншим.

ПІДСТАВИ ДЛЯ ВИЗНАННЯ

Русини шукали підтримку й усередині України. В різні часи отець Сидор балотувався у владні органи від Соціалістичної партії — навіть розмістив на території свого собору громадську приймальню СПУ. Потім там була приймальня Партії регіонів та ПСПУ Наталі Вітренко.

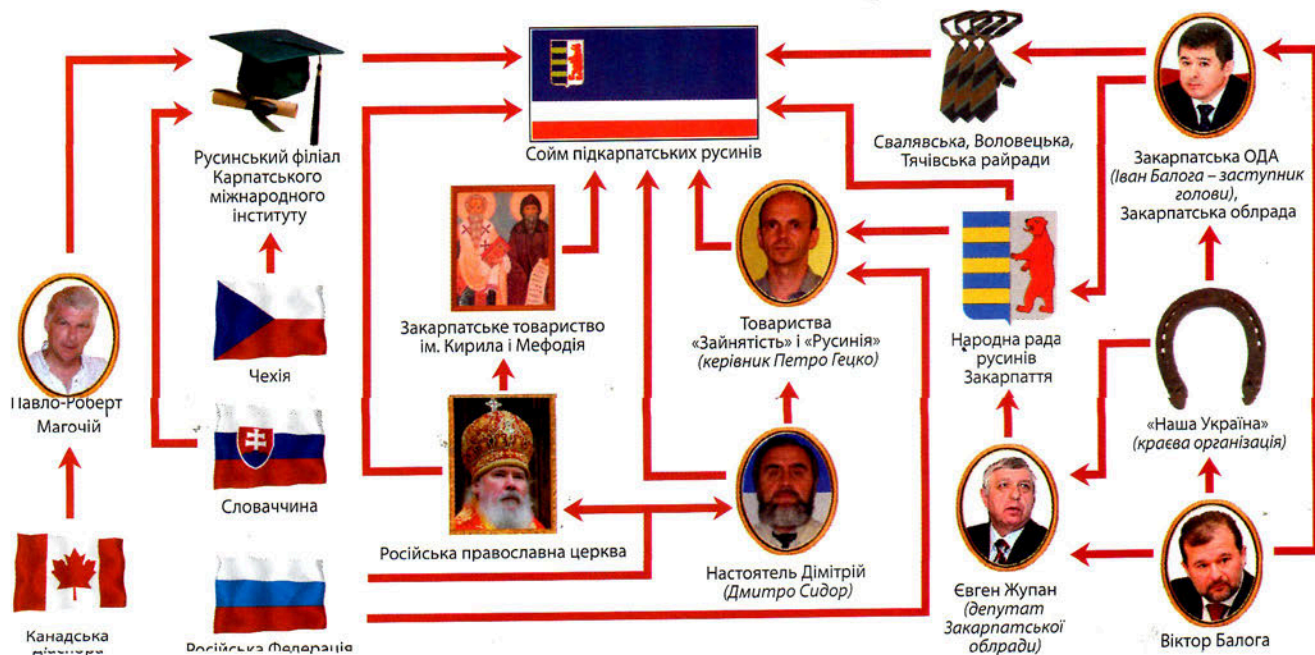
Коли я зателефонував самому Сидору з пропозицією зустрітися, то одразу наштотхнувся на різку відповідь: «Я не розмовлятиму з українськими журналістами. Вони всі співробітники СБУ та є продажними. Я давав вже 20 інтерв'ю українцям — і жодного разу про мене не написали правди».

«Всі зараз вважають Сидора якимось екстремістом, — говорить Петро Гецько. — А насправді ми змогли зламати отця з його нерішучістю тільки в 2006 році». У 2007 році радикали офіційно зафіксували свою позицію — Закарпатська облрада визнала їх окремим етносом. А 15 грудня 2007 року в Мукачевому відбулося засідання Сойму підкарпатських русинів, на якому ухвалили декларацію з вимогою незалежності Закарпаття. «Ми чекали, що Сидора одразу посадять за такі речі, — згадує Петро Гецько. — Та влада промовчала. Так що ми знаємо — ми на правильному шляху».

У нинішньому році русинські товариства розгорнули гіперактивну діяльність. За останні півроку відбулися Європейський конгрес підкарпатських русинів в Мукачевому, народне віче Виноградова, форум русинської громадськості в тому ж Мукачевому, мітинг підкарпатських русинів у Сваляві, наукова конференція «Права корінного народу в контексті реалій політичних прав підкарпатських русинів» — і це далеко не повний перелік. Рішення, що приймалися на цих заходах, мали такий лейтмотив: визнання русинів, максимальна автономія з поступовим набуттям незалежності під протекторатом Росії, Чехії та ЄС.

Щоправда, не можна сказати, що ці акції були велелюдними — зазвичай на них присутні кілька десятків людей. «Це ще не означає, що це всі, хто нас підтримують, — запевняє Петро Гецько. — Наприклад, у Товаристві жінок-русинок в Ужгороді є

ХТО СТОЇТЬ ЗА ЗАКАРПАТСЬКИМ «СЕПАРАТИЗМОМ» (персоналії, організації та країни)

три тисячі членів. Хоч на заході від цієї організації приходить тільки одна людина». «Робиться це все для того, щоби під час всеукраїнського перепису 2011 року русинами себе назвали 10–12%, – пояснює сплеск русинської активності українець Павло Федака, голова закарпатського товариства «Просвіта». – І тоді за європейськими нормами з'являється підстави вимагати автономію».

ПІД ПАТРОНАТОМ СЕКРЕТАРІАТУ ПРЕЗИДЕНТА

На вже згаданому Європейському русинському конгресі в Мукачевому були помічені цікаві делегати. Зокрема, Василь Петьовка – мер Мукачевого, двюрідний брат і бізнес-партнер Віктора Балоги, голови Секретаріату президента. А також решта закарпатської команди Балоги: голови Свалявської, Воловецької та Тячівської районних рад. На цьому самому з'їзді особисто попом Сидором була зачитана вітальна телеграма до Віктора Балоги, якому учасники конгресу дякували за надану підтримку.

«Я зараз багато спілкуюся з посадовцями, та й сам колись працював на державній службі, – розповідає Олег Куцун, голова закарпатського відділення ВО «Свобода». – Так-от, дуже небезпечним виглядає те, що на русинську тему кинута багато співробітників державних органів.

Причому наполегливо просувається тема вже не просто русинства як розвитку місцевої культури, а саме автономії та незалежності. Наприклад, візьмо мій рідний Тячівський район. Голова нашої райради був особисто присутній на Соймі підкарпатських русинів і вітає усі його рішення. Тобто, державні службовці беруть участь в акціях, де звучать сепаратистські гасла, й аплодують схвальним резолюціям».

Русинські товариства вже не приховують, що їх фінансує команда Віктора Балоги. Щоправда, противники та прихильники русинства не можуть дійти згоди щодо розміру цього фінансування. «За мою інформацією, особисто Василь Петьовка виділив на проведення Європейського конгресу 10 червня 100 тис. грн» – заявляє Павло Федака. Петро Гецько наводить інші цифри: «Мер Мукачевого Василь Петьовка справді дав нам півтори тисячі гривень – так ми на проведення того Сойму витратили в 6 разів більше».

Але причетність особисто голови президентської канцелярії до фінансування руху русини заперечують. «Русинський рух фінансується за рахунок добровільних внесків, – наголошує той-таки Петро Гецько. – На Закарпатті є могутній прошарок середнього бізнесу. Це люди, в яких чистий прибуток становить \$200–300 на день. Їх настільки вже дістали

ХРОНІКИ

РУСІНСЬКОГО ПЕРІОДУ

1830–1960. Закарпаття у складі Австро-Угорщини. Виникає рух «будителів», що пропагує ідеї належності закарпатців до «великого російського народу» під назвою «русини».

1905–1917. Активізується проросійський «Союз руського народу», якому сприяє розвідка Російської імперії.

1920–1930. Мукачеве та Свалява стають центрами російської еміграції в Чехословаччині, якій тоді належало Закарпаття. Ідея русинів як частини російського народу реанімується.

1939–1944. Угорська окупація Закарпаття. В русинському русі посилюються проугорські настрої. Закарпатцям доводять, що вони «угрорусини».

1944–1989. Приєднання Закарпаття до УРСР. Усі колишні лідери русинського руху або емігрують, або відмовляються від своїх переконань.

1989. Збирається перший русинський конгрес. Його організатори – закарпатські функціонери КПРС і місцевий «червоний директорат».

1991. Референдум про автономію Закарпаття. «За» – 78%. Результати референдуму так і не втілено.

1992–2004. Діаспорний період розвитку русинства. Його лідером стає громадянин Канади професор Павло-Роберт Магочій.

2005. Розкол у русинському русі та його різка радикалізація. Опиняється під впливом Москви.

2008. Піднято питання про геноцид русинів українцями.

| ВПРИТУЛ |

міліція, податкова тощо, що вони радо підтримують нас. Фінансово — в першу чергу. І Балога тут ні до чого». Проте закарпатці, з якими вів розмову **Тиждень**, переконані: в організації Європейського конгресу русинів взяли участь комерційні структури, що належать родині Віктора Балоги.

Вже згадане рішення Закарпатської облради про визнання русинів було внесене фракцією «Наша Україна» (підконтрольна тому ж таки Балозі), підтримане Партією регіонів і угорськими фракціями (угорська нацменшина має свої представництва в місцевих органах влади). Загалом, за нього проголосували 72 з 90 депутатів. Те, що лобістом цього рішення облради був очільник президентської канцелярії, підтверджують і русинські активісти. «Визнання русинів пішло від Балоги, — ствердно киває Петро Гецько. — Ми фактично перед тією сесією, коли були визнані русини, поставили питання руба: або визнаєте нас, або ми припиняємо з вами будь-яку співпрацю».

Всі закарпатці, з якими спілкувався наш кореспондент, одностайні

щодо русинства: це плацдарм для відступу. Мовляв, колись же таки Віктора Івановича знімуть із посади в Києві — а так у нього тут буде своя база. Сам голова президентської канцелярії, за даними **Тижня**, пояснює депутатам від НУНСу і соратникам по Секретаріату президента свою підтримку проросійського сепаратистського руху необхідністю «загравати» з Москвою. І запевняє, що в разі потреби зупинить русинське «самостійництво», оскільки в нього «все під контролем».

«Впевнений, що до кінця року ми вирішимо питання з автономією, — натомість переконує Петро Гецько. — В нас є 300 тис. заяв на легітимацію як русинів. Побачите — ми зробимо свою державу». Гецьку вторить один із русинських лідерів Іван Петровці: «Я вірю в те, що Україна як держава не відбудеться. А русинська держава обо-в'язково буде». ■

Р.С. Тиждень звернувся до Віктора Балоги з проханням прокоментувати його участь у русинському русі. Відповідь чекаємо найближчим часом.

ІСТОРІЯ

Сепаратисти за викликом

Русинами іменували себе предки сучасних українців, аж поки Петро І не «приватизував» слово «Русь» і «московити» не стали «росіянами». Втім, на Галичині слова «русин» і «українець» були синонімами чи не до останнього часу. А от на Закарпатті, сотні років відірваному від усіх інших земель Давньої Русі, самоназва «русин» якось відділилася від самоназви «українець» і перетворилася на цілий букет політичних векторів, що вже мало не 200 років репрезентуються різними організаціями, в програмах і пріоритетах яких легко заплутатися. Засновувалися русинські організації як агенти впливу тих чи інших держав. Причому одночасно існували прословацькі, проугорські, проросійські та проукраїнські русини. Як тільки десь поблизу виникала політична напруга, русинські організації починали діяти в інтересах замовника. А замовляли зазвичай роздмухувати сепаратистські настрої в суспільстві.

ХТО ДИВИТЬСЯ ТВ-РЕКЛАМУ?

ВДОМА Ж НІКОГО НЕМАЄ!

ПрессКом® ADVERTISING

Всеукраїнський IndoorVideo оператор

www.presscom.ua

СВІТЛО В КІНЦІ ШТОЛЬНІ

АВТОР: Сергій Лук'ячук

Уряд влив мільярди у вугільну галузь

Закон із пафосною назвою «Про підвищення престижності шахтарської праці» виділив шахтарям із держбюджету 468 млн грн на підвищення зарплати. Натомість вугільні генерали, про престижність праці яких у законі не згадується, отримали з державної скарбниці в шість разів

більше — понад три мільярди гривень.

ЗВИЧАЙНИЙ ЛОБІЗМ

Голосування за «шахтарський» закон №3091 було просто-таки зразково-показовим. Чотириста сорок шість нардепів, які зареєструвалися 2 вересня в Раді, всі як один натиснули кнопки «за». Більше того, прем'єрка Юлія Тимошенко та її попередник Віктор Янукович практично одними й тими словами вітали з цією перемогою шахтарів, представники

яких були спеціально запрошені до сесійної зали. Юлія Володимирівна навіть випила з шахтарськими начальниками по келиху шампанського.

Дуже хотілося б вірити, що магічною силою, яка так показово згуртувала антагоністичні політичні сили, була та сама любов і повага до шахтарів, про яку наввипередки заявляли партійні лідери з парламентської трибуни. Однак детальний розгляд пакету «шахтарських законів» руйнує цю роман-

тичну версію вшент. І на руїнах залишаються височіти дві справжні причини — лобізм і піар.

Відверто кажучи, такий вищий пілотаж лобістського законотворення в Україні трапляється нечасто. Як правило, в аналогічних ситуаціях волохаті вуха меркантильних інтересів тих чи інших осіб стирчать цілком виразно. Але цього разу все було організовано значно тонше.

Річ у тім, що «шахтарські» закони, прийняті Радою, поділяються на умовну «вітрину» та «задній двір». Вітрина — та сама підтримка шахтарів, про яку одностайно говорили народні обранці. Майже півмільярда гривень додаткових коштів на зарплату шахтарям, підвищення пенсій, зниження податків, запровадження додаткових пільг

того чи іншого фінансово-промислового угруповання, підпорядковані лояльним до нього топ-менеджерам і здійснюють економічну діяльність на користь приватних структур. Тож, три мільярди допомоги державним шахтам насправді перетворюються на безкоштовний кредит для вітчизняних олігархів.

ГРОШІ В ОБМІН НА ВУГІЛЛЯ

«Шахтарське питання» обійдеться державі в чималу суму. Чи є ці затрати виправданими? Парадоксально, але попри всю сумнівність описаних вище піарно-лобістських обрядок, відповідь на це запитання буде, радше, позитивною.

Так, держава планує «влити» значні кошти у вітчизняну вугільну галузь, яка наразі не відзначається

кладів цієї сировини, щоб повністю забезпечити потреби економіки. Ні по газу, ні по нафті вийти на самозабезпечення неможливо.

УКРАЇНА — НЕ ПОЛЬЩА

Може виникнути запитання: а чому б замість державного фінансування не піти шляхом приватизації вугільної галузі? Адже саме такий шлях передбачає ринкова модель економіки, й саме його неодноразово рекомендували Україні численні фінансово-економічні установи Заходу?

На жаль, цей підхід може призвести лише до одного — приватизація спричинить масове закриття малорентабельних шахт, і, відповідно, спад виробництва. Як це відбувається, можна побачити на прикладі Польщі. Ще наприкінці 1980-х років ця країна, яка була найбільшим у Східній Європі видобувачем вугілля (майже 200 млн т щороку), здійснила «шокове» приватизаційне реформування. Збиткові шахти закрили, більшість рентабельних перейшла в приватні руки, при цьому дії польської влади зосередилися головним чином на забезпеченні компенсацій безробітним шахтарям. Зараз Польща видобуває близько 160 млн т, постійно скорочуючи обсяги. В 2020 році, відповідно до польської енергетичної стратегії, очікується спад видобутку до 80 млн т.

Україна з її високими енергозатратами в металургії не може діяти так само. Більше того, в ситуа-

Вугільні компанії зможуть залучити 3,1 млрд. грн під державні гарантії

(безкоштовне навчання для шахтарів та їхніх дітей, пільгові кредити на житло, підтримка інвалідів та постраждалих під час підземних робіт, інші соціальні програми) — це лише оглядовий перелік благ, представлених на «вітрині».

Однак для того, щоби профінансувати всі ці заходи, потрібно було прийняти ще один закон — про зміни до держбюджету. І саме він став тим «заднім двором», через який було проведено статті витрат, які до підвищення престижності шахтарської праці відношення не мають. Якщо, звичайно, як «шахтарську працю» не розглядати діяльність керівництва державних шахт, які завдяки цим змінам отримали державну фінансову підтримку на три з гаком мільярда гривень.

На відміну від «букета» пільг для шахтарів, ця підтримка нараховує лише одну статтю — але яку! Уряд надає гарантії обсягом 3,1 млрд грн на технічне переобладнання шахт. Відповідно, державні вугільні компанії зможуть залучити ці кошти у вигляді позик (і залучать — а інакше навіщо було проводити цей закон), а держава гарантуватиме їх повернення. І відшкодуватиме позичене, якщо шахта-кредитор не матиме змоги розрахуватися.

Не варто забувати й про те, що більшість номінально державних шахт насправді включені в орбіту

ні прозорістю, ні ефективністю. І це «вливання» послужить таким собі «консервантом», який на певний час захистить від розпаду ті процеси та явища, які в умовах ринкової економіки є приреченими. При цьому лєвова частка підтримки стосуватиметься державних вугільних компаній — таким чином влада виразно демонструє, що вона не збирається реформувати підконтрольні їй копальні.

Але всі ці моменти «множаться на нуль», якщо взяти до уваги головну проблему, пов'язану не лише з вугільною галуззю, але й з енергетичним забезпеченням України в цілому. Вона формулюється просто: країні потрібно більше власного вугілля, й не за кілька років, а вже.

У 1991 році Україна видобувала 136,6 млн т вугілля. За часи незалежності ця цифра зменшилася майже вдвічі — до 75,4 млн т у 2007-му р. А це дуже загрозливий факт — адже в період з 1999 року видобуток коливався навколо умовної «планки» в 80 млн т. І хоча перше півріччя 2008-го продемонструвало зростання на 4,4%, цього вкрай недостатньо для виконання планів розвитку галузі. Енергетична стратегія України передбачає вже за два роки вийти на рівень 90 млн т, а в 2015 році — на 115 млн т.

«Ставка на вугілля» має єдине пояснення: в Україні є достатньо по-

КОЖНОМУ СВОЄ

Що отримали шахтарі

- Зарплатня шахтарів зросла на 30%.
- Ставку податку на зарплату для шахтарів знижено до 10% із загальнодержавних 15%.
- Мінімальний розмір пенсії шахтарям зі стажем підземних робіт не менше 15 років (для жінок — 7,5 років) визначено в розмірі 80% середньої заробітної плати. Завдяки цьому пенсії зростуть як мінімум удвічі.

Що отримали боси вуглепрому

- Вуглевидобувні підприємства зможуть брати кредити на модернізацію під державні гарантії на суму 3,1 млрд грн.
- 100 млн грн із цієї суми піде на покриття відсотків по кредитах.

ції, коли Росія щороку бавиться в гру з дописування все нових цифр у «газовий рахунок» для України, а напрямом руху ціни на нафту наразі залишається не визначеним навіть на короткотермінову перспективу, нарощення видобутку вугілля є чи не єдиним захистом від масштабних енергетичних загроз.

У цій ситуації уряд пішов шляхом збільшення фінансування вугільної галузі. Причому одразу по двох напрямках — «кадровому», який має на меті збільшити приплив робочої сили в шахти, і «модернізаційному», який теоретично повинен призвести до збільшення продуктивності виробництва. Утім, є одне «але». Ентузіазм, який спостерігався в Раді під час проходження законів, свідчить: охочих «розпилити» шахтарські мільярди більше ніж достатньо. І якщо вугільна галузь збирається працювати не за законами «вовчого капіталізму», а фактично в умовах державного протекціонізму, то не слід забувати, що такий протекціонізм, як і соціалізм — це перш за все облік і контроль. ■

ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ

ПЕТРО ОЛІЙШУК
радник президента України,
в минулому директор шахти

Надання дотацій вугільній галузі на суму 3,1 млрд грн. я оцінюю дуже песимістично. Дійсно важливих питань це не вирішить. Перше — це питання власності. Ефективну вугільну промисловість Велика Британія змогла створити лише тоді, коли пішла на приватизацію. Натомість в Україні зараз триває вкрай неефективне управління держпідприємствами. Друге — слід відпустити ціну на вугілля. Так, ціна на ринку коксівного вугілля на початку літа була 1800

Марнотратство

грн/т, а шахти продавали вугілля по 500–600 грн. Якщо уряд, скажімо, хоче мати регульовані ціни на електроенергію, то слід запроваджувати на неї субсидії, а не тримати низьку ціну за рахунок шахтарів. Потретьє, ні за яких обставин не можна давати прямі бюджетні дотації на вугільну галузь. Замість кредитних гарантій варто було би спрямувати всі ці кошти на компенсацію відсотків по кредитах. І це мало б мультиплікативний ефект: якщо кредитна ставка становить, наприклад, 12%, то 1 млрд грн із бюджету на покриття відсотків дасть змогу взяти 12 млрд кредитного тіла. Відповідати ж за повернення тіла кредиту має банк і позичальник, а не держава.

Якщо виділені з бюджету кошти підуть на доре державні, але де-факто приватні шахти, то це ще не найгірше. Адже фінансово-промислові групи, які вибудували на цих шахтах свій менеджмент, контролюють втрати. Так, їм трапилася «халаява», та гроші дійсно підуть на збільшення видобутку. Натомість найгірша ситуація буде з державними шахтами. Їхній менеджмент на стадії закупівлі обладнання почне банально заробляти гроші у власну кишеню.

«3 книгою — до дітей!»

Дбаймо про інтелект України разом!
Подаруймо дітям книги!

Організатори

Партнери

Медіа-партнери

Телефон «гарячої лінії»: **8 068 510 50 50** Адреса в Інтернеті: **www.ditya.org.ua**

Хочу й можу

(як досягти більшого)

В наш час, коли пропозиції тренінгових і психологічних послуг значно перевищують попит на них, дуже важливо розібратися та дійсно потрапити до справжніх професіоналів своєї справи. Рекомендуємо тренінгову компанію, досвід роботи якої перевищує 10 років, відому киянам завдяки тренінгу «Переорієнтація поведінки дітей» і дитячій програмі «Світ Моєї Мрії». Компанія розташована недалеко від метро «Лук'янівська» (2 хв ходу), в тихому, затишному дворі на вулиці Мельникова, 6, зі зручною транспортною розв'язкою та паркуванням у дворі – ці та інші приємні дрібнички економлять час і дають відчуття турботи всім відвідувачам.

Світлий, просторий зал, прикрашений роботами сучасних художників, облаштований кондиціонером. М'які стільці й зручні дивани зробіть навчання не тільки корисним, а й комфортним і приємним. І звісно – Спеціалісти!!!

Уважний персонал, тренінги й психологи найвищого рівня підготовки працюють на результат, при цьому клієнти задоволені й самим процесом, оскільки в Центрі витає особлива атмосфера – атмосфера довіри, прийняття та підтримки, де дійсно раді вітати всіх!

Про компанію – міжнародна тренінгова компанія «Всесвітні Центри Взаємовідносин» заснована в 1975 році в США, в Росії працює з 1991, а в Україні з 1997 року. Ми розробили та постійно проводимо 27 відкритих і 18 корпоративних програм, в основі яких індивідуальний підхід до кожного учасника. Наша місія – сприяти набуттю людьми духовних цінностей на основі вільного вибору, рівноправства, взаєморозуміння та підтримки. Ми працюємо заради кращого сьогоднішнього й завтрашнього дня України та всього людства. Наш досвід, знання, майстерність і любов допоможуть вам змінити життя на краще, досягнути більшого! 250 тисяч наших випускників стали успішними у взаємовідносинах з оточен-

ням, в професійній діяльності, щасливими в сім'ї.

Ми запрошуємо вас на відкриті та корпоративні програми.

«Розуміння себе та інших» – базовий тренінг впевненості й самопізнання, побудови гармонійних стосунків.

Наше життя – це взаємовідносини: відносини з батьками, братами, сестрами, з друзями та коханими, навіть із людьми, які не відіграють для нас значної ролі, а ще особливі відносини – з самим собою. Всі труднощі, з якими ми зіштовхуємося в житті, родом із нашого дитинства, коли ми вперше приймаємо рішення про те, що ж таке життя, хто такі люди, котрі оточують нас, рішення про самих себе й свій спосіб взаємодії зі світом.

Але ці життєво важливі рішення приймаються нами до 8 років, а все подальше життя наша підсвідомість керує нашими вчинками, беручи за основу дитячі висновки, найчастіше незрозумілі чи помилкові. На жаль, самотужки виправити ці помилки проблематично. На тренінгу під керівництвом досвідчених професіоналів кожен зможе набути нове, більш позитивне і життєстверджене ставлення до всього, що нас оточує, й до всього, що всередині нас.

Тренінг триває два з половиною дні: п'ятниця – з 18:30 до 22:00, субота, неділя – з 9:30 до 22:00 і випускний вечір – понеділок.

«Секрети поведінки дітей» – навиковий тренінг для батьків, педагогів, психологів і просто людей, які хочуть народити й виростити здорових нащадків. Всі дорослі колись були дітьми, тільки більшість забули про це. Багато хто бурхливо реагував на помилкові методи виховання дітей і навіть обіцяв собі:

«Коли я виросту, і в мене будуть діти, я ніколи не буду з ними так поводитися!» Але ось ми виростили, й у нас є діти...

Чому ж ми іноді повторюємо ті ж помилки своїх батьків, які в дитинстві викликали найбільший протест? Та просто

тому, що в нас немає іншого досвіду, інших навиків, і прикладів, а тільки ті, які ми колись бачили й сприйняли як модель поведінки в сім'ї.

Завдання тренінгу: зрозуміти особливості дитячої поведінки; навчитися підтримувати дітей, підвищуючи їх самооцінку; допомогти дітям виправляти помилки в своїй поведінці; навчитись домовлятися; відчуття задоволення від командної взаємодії в сім'ї та багато іншого.

Тренінг проводиться в ранковий та вечірній час і складається з 5 занять по 3,5 години. Перевага наших тренінгів у тому, що, сплачуючи один раз, ви можете в майбутньому відвідувати програми в подарунок, отримуючи психологічну підтримку.

«Лідерство, що веде до результату» – високопрофесійна лідерська програма, яка складається з чотирьох сесій – дозволить вам стати справжнім хазяїном власного життя!

Ви зможете:

- навчитися ставити перед собою будь-які цілі та завжди досягати їх;
- розібратися, що ж обмежує нас в наших можливостях;
- навчитися впливати;
- оволодіти діагностичними інструментами;

створити навколо себе ту атмосферу, яка найбільше тішить вас, розкриваючи ваш творчий потенціал і необмежені можливості.

Дозвольте собі досягнути в житті більшого! Запрошуємо всіх бажаючих, хто хотів би зробити своє життя яскравішим, багатшим, цікавішим!!!

Всесвітні Центри Взаємовідносин
Наша адреса: метро «Лук'янівська»,
вул. Мельникова, 6

(вхід із двору, галерея Art-mix)

Тел.: 592-91-31, 222-61-75, 592-98-91

Наш сайт: www.grcua.com

КАРИКАТУРА ДІМІТРО СМІЛЕНІК

ПІФ без пафосу

АВТОР: Сергій Гузь

**Тиждень дослідив,
як можна заробити
на ринку акцій,
що падають**

Золотий дощ у вигляді доходів від інвестицій у пайові інвестиційні фонди (ПІФ) цього року так і не пролився. Громадяни, котрі минулого року повірили рекламі про супердоходи ПІФів, будуть шоковані. Ще б пак, замість обіцяних рекламою 70-100% прибутків власники пайових сертифікатів поки що підраховують лише збитки. За вісім місяців 2008 року

більшість ПІФів демонструють мінусовий результат.

ПІФ-ПАФ, ОЙ-ОЙ-ОЙ...

Причина досить банальна — обвалився ринок акцій українськи підприємств. Загалом наші компанії, що торгуються на Першій фондовій торговій системі (ПФТС), подешевшали за цей час майже на 70% і відкотились на позиції початку 2007 року. Найбільше впали в ціні ліквідні цінні папери, тобто ті, які швидко й легко можна продати іншим інвесторам. «Неліквід» дешевшав повільніше, та й то тільки тому, що мало бажаючих придбати такі акції.

«В 2006 – 2007 роках ринок був недооцінений, Україна інтенсивно

розвивалася в інвестиційному плані. Це привертало увагу інвесторів до України, прийшло багато нерезидентів і ринок «перегрівся», — пояснює Олег Морква, генеральний директор КУА «Інеко-Інвест». — Сьогодні річна інфляція вища, ніж розмір ставок по банківських депозитах, ринок нерухомості завмер, фондовий ринок узагалі в мінусі. Вкладники пайових фондів не бачать зараз тих доходів, які були в попередні роки».

У паніці деякі інвестори відкрили й інтервальних ПІФів **Ідив. словничок!** почали продавати свої сертифікати, тим самим остаточно фіксуючи збитки в ризикованій грі на акціях. Комусь ця ситуація могла

нагадати давню історію з трастами: спочатку солодкі обіцянки, а потім гіркий присмак від втрати грошей. Вкладаючи гроші в пайові фонди, не всі звертали увагу на попередження про ризикованість таких інвестицій. Хоча саме премія за ризик і є тим «джек-потом», на випадання якого очікує кожен інвестор.

«Я б радив своїм друзям «не продавати», — коментує ситуацію Олег Морква, — Потім не доведеться купувати цінні папери на зростаючому ринку. Через рік-два вкладені у фонди кошти дадуть більший дохід, ніж інфляція за цей час».

КУДИ ВКЛАДАТИ?

Здавалося б, у фондових операціях нема нічого складного. Придбав собі громадянин частку якогось новонародженого «Майкрософта», а через кілька років насолоджується статусом мільйонера. На жаль, в Україні такий сценарій нереальний на 100%. Наш ринок акцій настільки ж далекий від західного, як соціалізм від капіталізму. Українські законодавці подбали, щоб будь-хто з вулиці туди не заходив і вітчизняні підприємства не купував. Або ж доведеться подолати низку бюрократичних завад, влаштованих як чиновниками, так і самими учасниками ринку.

Простіший хід — інвестувати в пайові інвестиційні фонди (див. **Тиждень** №4 (12) 25-31 січня 2008). Такі фонди акумулюють гроші багатьох інвесторів, а потім компанія з управління активами (КУА) вкладає ці кошти в різні цінні папери. Плюс колективного інвестування у тому, що можна зібрати дуже багато коштів і теоретично придбати частку будь-якого привабливого підприємства, акції котрого продають на біржі. Мінус — інвестор мусить довіритися досвідові менеджерів КУА.

Перш ніж купити пайовий сертифікат, варто проглянути інвестиційну декларацію фонду чи інші документи, в яких зазначено, куди саме фонд планує інвестувати. Наприклад, якщо фонд значну частину коштів інвестує в банківські метали, то є загроза падіння вартості золота, тому що зараз укріплюється долар.

Вартість раніше випущених облігацій падає тоді, коли Нацбанк підвищує облікову ставку (див. **словничок**

чи загалом зростає вартість грошей, і навпаки, дохідність облігацій збільшується, коли облікова ставка зменшується.

Також зверніть увагу на портфель акцій. Якщо фонд багато вкладає в маловідомі акціонерні товариства, то в майбутньому вони можуть принести більший дохід. Однак у короткостроковій перспективі ці акції будуть низьколіквідними, й у разі дострокового виведення інвестицій можна багато втратити.

Якщо в портфелі фонду в рівних пропорціях представлені всі типи цінних паперів, у тому числі й банківські метали, то, швидше за все, він належить до збалансованих. Конкретний фонд варто обирати залежно від власної інвестиційної стратегії — агресивної чи збалансованої.

ГРА НА НЕРВАХ

Чим гірші новини з бірж, тим вища премія за ризик. Наприклад, як тільки

Якщо фонд багато вкладає в маловідомі акціонерні товариства, то в майбутньому вони можуть принести більший дохід. Однак у короткостроковій перспективі ці акції будуть низьколіквідними

банківську систему почало лихоманити — одразу піднялися ставки по депозитах, бо з'явився ризик, що не всі банки цю кризу переживуть. Зверніть увагу — найбільші ставки саме в тих банків, які виглядають найризикованішими для інвестора. Такий самий ризик існує і з купівлею акцій та інших цінних паперів.

Головне — чітко усвідомлювати всі ризики й визначити оптимальний час для інвестування. Літній сезон вважають «мертвим» у багатьох галузях економіки. На ринку інвестицій у цей період також затишшя. Внаслідок браку «інвестиційного тиску» деякі цінні папери починають дешевшати.

Цього року це явище супроводжував масовий вихід із українського ринку іноземних інвесторів.

СЛОВНИЧОК

Відкритий ПФ — ПФ, який викуповує раніше випущені пайові сертифікати щодня, встановлюючи їх ринкову вартість.

Інтервальний ПФ — ПФ, який викуповує раніше випущені пайові сертифікати лише у визначений інтервал часу.

Облікова ставка — виражена у відсотках плата, що береться центральним банком країни за рефінансування комерційних банків, є орієнтиром ціни на гроші.

Криза на міжнародних ринках, висока інфляція в Україні, напружені стосунки з Росією, постійна внутрішня політична гризня — все це створювало для інвесторів негативний фон. Більше того, через укріплення гривні вихід із нашого ринку виглядав для іноземних інвесторів дуже привабливо, бо вони мали додатковий бонус у 8% прибутку завдяки курсовій різниці.

За три літні місяці індекс ПФТС впав на 41%, і це падіння продовжилось у перші дні вересня. Нова політична криза й реальна перспектива перевиборів можуть вибити з колії навіть гравців із міцними нервами. Чи варто горизити, що в такі часи премія за ризик сягає максимальних значень?

Суть у тому, що зараз падає капіталізація українських компаній, яка визначається через вартість її акцій, що вільно продаються на біржах. Інколи це падіння може бути таким значним, що капіталізація стане меншою, ніж реальна вартість підприємства, яка складається з вартості його майна, сировини, продукції та багатьох інших чинників. Ось тут не зівай, хапай пиріжки гарячими.

За багатьма прогнозами, вже в жовтні ринок перетне цю межу. За умов стабільності банківської системи й основних макроекономічних показників наступне зростання ринку не зможуть зупинити ніякі політичні баталії. Й тоді збиткові зараз сертифікати пайових інвестиційних фондів знову покажуть рівень прибутковості 2006–2007 років.

Треба лише пам'ятати пораду досвідчених гравців: не вкладайте в ризиковані активи більше 10% вільних коштів. ■

Сам собі програміст

АВТОР: Інна Завгородня

Ті, кому приємніше спілкуватися з комп'ютером, а не з нами

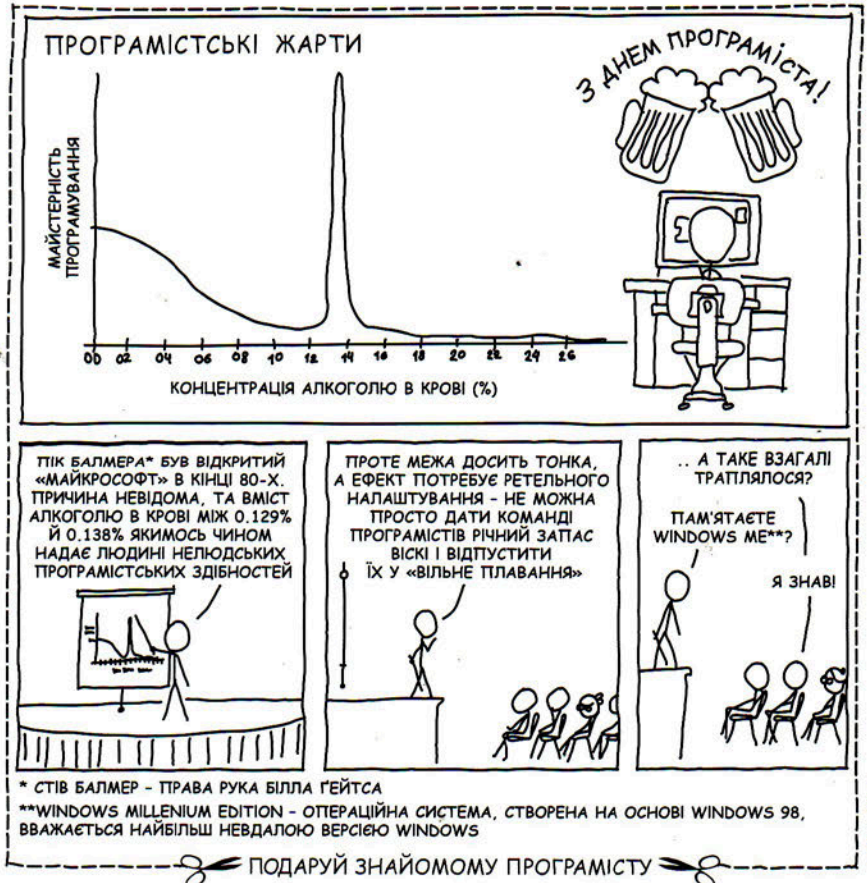
День програміста — неофіційне всесвітнє професійне свято, котре відзначають 256-го дня року (у високосний рік це 12 вересня, а у невисокосний — 13 вересня). Таку нетрадиційну дату вибрали тому, що число 256 відповідає кількості чисел (від 0 до 255), які можна представити за допомогою одного байта.

Незадовго до свята мене запросили на корпоративну вечірку фірми, яка займається програмним забезпеченням. Так я опинилася в компанії справжніх програмістів і з цікавістю спостерігала, як один із них спочатку покатав свою дівчину на гойдалці, а потім почав уважно роздивлятися механізм. Колеги прокоментували таку поведінку: «Напевне, хоче оптимізувати»...

ЗАПРОГРАМУВАТИ ЖИТТЯ

Оптимізувати процес, тобто зробити так, щоб на нього витрачалося менше часу й ресурсів, — професійна звичка програміста. Оптимізувати можна все, навіть приготування їжі: «Це певна послідовність процесів, якої потрібно дотримуватися. Спершу тривалий процес — підсмажити м'ясо, потім — короткі операції в правильній послідовності, тим більше, якщо є тільки одна сковорідка — обмежений ресурс...» — розмірковує Сергій Хоменко, який працює керівником департаменту інтеграційних рішень компанії «Епам Системз». На його думку, непрогнозовані сюрпризи життя — це насправді не що інше, як незакриті алгоритми.

Сергій у програмуванні з 1988 року, тобто пам'ятає ще ті прадавні часи, коли не було Інтернету, а комп'ютери були завбільшки з кімнату. «На початку 90-х я вчився у Дніпрі, й усі програмісти міста, а їх

було не більше двох сотень, тусувалися у пивній «Яма». Переважно це були припанковані хлопці, які слухали групу Nirvana й відповідно вдягалися». Розповідь Сергія нагадує героїчний епос, коли мова заходить про хакерський рух: «У ті часи всі були хакерами. Пострадянські програмістські лаври діставалися молодцям, яким вдавалося не тільки зламати «буржуйську» іграшку чи програму, але й удосконалити її. Перша заповідь хакера — поділися кодом. А зараз хакерський рух зійшов на пси, все поглинула комерція: розробники працюють за гроші, а не за ідею. Й хакерами уже називають зломщиків, тобто плутають із крєкерами й фрикерами, які зламують програми та телефонні мережі відповідно. Загалом, аби ви розуміли, хакер — це хороша людина, а крєкер — злодій».

КЛІК КЛІКОМ ВИКЛІКУЮТЬ

Середній вік програміста — 25–30 років. Навчитися ніколи не пізно,

люди й під сорок приходять у професію й успішно її опановують. Це, як правило, математики з чітким логічним мисленням, але, крім випускників спеціалізованих вишів, є сила-силенна самоучок: колишні вчителі та навіть журналісти. Тим більше, що професія творча. «Програмування — це мистецтво. Далеко не кожен може стати програмістом, — вважає Лена Бочарова. — Треба постійно креативити. Придумувати, як зробити так, щоб програма оптимально працювала, продумувати ситуації, коли вона може не працювати».

Раніше програмістів можна було впізнати не лише за одягом, а й за сленгом, зараз більшість компаній забороняють його вживати. Це відголоски глобалізації, переходу на світові стандарти, адже сленг може мати регіональні відмінності, а коли компанія міжнародна, а таких усе більше, її працівникам треба якось розумітися. Виробилися й певні правила грічності — якщо в компанії

двох програмістів є хтось третій, про комп'ютери ані пари з вуст. З цим навіть прикмета пов'язана: коли заходить мова про комп'ютери, програмістам більше не наливати. «Таке є: програміст іноді має блукаючий погляд, а ще може пропасти в розмові, щось розповідати, а потім переключитися. Це означає, що у віддалених ділянках мозку закінчила роботу певна програма чи знайдено потрібне рішення проблеми, над якою міркував паралельно з розмовою. Дівчата на таке скаржаться, мовляв, «ти мене не слухаєш», — зізнається Максим Каразеев і тут-таки, як і попередив, «пропадає». Напевне, щось так розв'язав..»

ПРОГРАМНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

«Програмістові щодня треба опрацювати величезну кількість інформації — у мене це біля 500 сторінок, — чи то жаліється, чи то хвалиться Сергій Хоменко. — Причому зупинитися не можна, інакше програєш конку-

рентам. Тримати все це «в оперативній пам'яті» нереально, тому все, що можна не запам'ятовувати, я забуваю: імена, дні народження, номери телефонів. Але свій код я можу згадати через багато років. На перевірку я колись пригадував до 400 сторінок написаного мною коду: міг сказати, що на якій сторінці знаходиться й почати диктувати його з цієї точки».

Вражає розмаїття програмістського фольклору. Від сервера до сервера переходять легенди про «знайомого знайомого», який захотів працювати в Google, півтора року виконував їхні завдання по Інтернету, літав на співбесіди, а тепер має офіс у формі басейну, в центрі якого і працює, сидячи з ноутбуком у гумовому кріслі. Досвідчені програмісти хваляться, що вміють по звуках кліка на клавіатурі визначати, зокрема, секретний пароль. Або, перебуваючи в одній частині світу, можуть примусити самознищитися комп'ютер на столі десь за океаном. А ще програмісти люблять активний відпочинок,

пиво та специфічні жарти, поважають не Білла Гейтса, а Лінуса Торвальдса (винахідника Linux), бачать уві сні шматки програмних кодів, записують їх, коли прокидаються, — і вони працюють! Але головне, і з цим усі погоджуються, — програмісти спілкуються з комп'ютером охочіше, ніж з людьми.

КАЗКА ПРО ЧОРНОГО ПРОГРАМІСТА

Подейкують, що в найсучасніших офісах різних країн світу на робочих місцях програмістів невідомо звідки з'являються шматки роздруківки з чорними-чорними, багато разів правленими кодами. Людина, яка візьме такий код до рук, кидає родину, забуває друзів, не відповідає на електронні листи й сидить годинами, стукаючи по клавіатурі. Це чорний програміст заволодів її душою... І можливо, в такий спосіб працює над створенням штучного інтелекту, адже саме до цього прагне кожен справжній програміст... ■

інститут актуального мистецтва

співорганізатори

спонсори

за підтримки

інформаційні спонсори

інформаційні партнери

www.iaa.org.ua

Павло Маков, Олег Тістол, Микола Маценко, Інна Мосор, Олесь Дзидра, Василь Бакай, Євген Равський, Віктор Лавний, Анна Сидоренко та Сергій Якунін, Макрлін Іващичин, Юлія «Коваль», Олесь та Юрко Смольські, Сергій Тетерін, Богдан Шумилович, Мет Шульц, Анатолій Федірко, Гліб Вишеславський, Свен Кьоніг, Іван Цюпка, Наталія Манжалій, Андрій Лінк, Олексій Хорошко, Томас Дворак, Волод Коуфман, Єжи Онух, Валдемар Татарчук, Януш Балдіга, Юрій Соколов, Ладик, Мартин Тавардун, Ярослав Парашко, Патрік Белін-Ковувелл, Павло Гудімов, Тарас Бевек, Орест Данчара, Редас Діркис, Валдас Манонайтис, Александр Сарна, Дмитрій Майборода, Сергій Петлюк, Александр Сарна, Збігневу Варпеховські, Ян Свіджинські, Віта Сусак, Альфред Максименко, Уте Кілтер, Галина Склярченко, Тамара Тумасьян, Олег Сидор-Гібелінда, Ростислав Котерлін, Тіберій Сільваші, Віктор Хаматов, Євген Карась, Юрко Вовкогон, Денис Овчарук, Маврій Гес, Тарас Фединець, гасТа, Minikin, Valt, Tih, ra, eltron john, distorted animals, Микола Пінко, LAWIN, Маркіян Вищозкий, INSANE, LTJ Bukem, Derrick, Tonika, MaxNRG, Kind of Zero, Mark

www.dzuga.com www.idem.org.ua

ЛЬВІВ
15-21/09/08
тиждень
актуального
мистецтва
«7»

РОСІЙСЬКИЙ «ЄВРОРЕМОНТ»

Гордість грузинської армії – військову базу в Горі – росіяни знищували з особливим азартом та злістю

ТЕМУ ПІДГОТУВАЛА:

Наталка Васютин

ФОТО: Звіаді Нікалашвілі

Грузія оговтується після варварського набігу армії РФ

40 тисяч солдат, більше 300 одиниць важкої бронетехніки, понад 200 винищувачів-бомбардувальників — більше третини боездатного складу російської армії було кинуте на країну з населенням всього в 4,5 млн. людей. Результат — зруйновані військові та адміністративні об'єкти, понад 20 тисяч будинків спалено та пограбовано, третина країни окупована — уряд не має доступу до цих земель. 160 грузинських військовиків загинуло, 10 — пропали безвісти. Кількість жертв серед мирного населення не можуть підрахувати навіть через місяць після початку бойових дій. За різними даними, вона коливається від 300 до 2000 людей. Проте життя триває та по trochu повертається в Грузії в нормальне русло. Країна нагадує будинок, який господарі прибирають після стихійного лиха.

ЗМІСТ:

ПЕРЕЗАВАНТАЖЕННЯ

Похорони, відбудова та нестандартні дитячі ігри в війну

СТОР. 38

«УКРАЇНЦІ НАМ БІЛЬШЕ НЕ БРАТИ»

Російський миротворець про грузинів, осетинів і свої плани щодо України

СТОР. 38

ЖАГА ПОМСТИ

Грузини розповідають про свої плани на майбутнє

СТОР. 42

ПІВТОРИ ДОБИ ВІЙНИ

Міністр оборони Грузії розкриває секрети кавказького конфлікту

СТОР. 44

ПРИБИРАЛЬНИКИ ВОЄННОГО БРУДУ

Поліція Грузії завалена справами по злочинах, скоєних під прикриттям війни

СТОР. 47 ►

Перезавантаження

Кожна цинкова труна має свій номер. Імена на могилах солдат з'являться тільки після експорту ДНК

«Українці нам більше не брати»

Російський «миротворець» розповів Тижню, що він думає про грузинів, осетинів та як йому воюється

Російський блокпост на краю села Каралеті вважають найнедоступнішим. Через нього не пропускають нікого без місцевої прописки, за нього не можуть потрапити ні міжнародні спостерігачі,

ні журналісти – без акредитації при МЗС РФ та без дзвінка з міноборони Росії. Про те, що діється по той бік блокпосту, розповідають чимало жахливих історій. Зранку 31 серпня, коли ми зібралися відвідати цей неприступний блокпост, нас попередили – в селі нещодавно стріляли. «Принаймні не кажи, що ти українка – вони вас тепер ненавидять, можуть і стрільнути», – сказав мені на прощання капітан грузинської армії, подарувавши при цьому свій військовий ніж. Так, про всякий випадок.

Біля блокпосту ми застали машину спостерігачів від ОБСЄ та авто

з російськими номерами, на якому сюди в супроводі росіянина-водія приїхав французький журналіст. Він саме питав у російських миротворців, чи не подзвонили з приводу нього з міноборони РФ – акредитація при їхньому МЗС у нього вже була.

Саме він порадив мені поспілкуватися з місцевим командиром – капітаном Саней, який сьогодні дуже балакучий. Проте залишатися на блокпості хоча б трохи довше, ніж спостерігачі ОБСЄ, француз не наважився.

Повитягувавши з кишень усе, окрім пачки цигарок, я пішла до бе-

Грузія прощається з загиблими й поступово повертається до нормального життя

Надричний голосний плач, військовий салют і нестерпний сморід — ось що запам'ятеється назавжди будь-кому, хто в останні дні літа відвідав кладовище Мухаттверді поблизу Тбілісі. Тут ховають загиблих під час бойових дій із Росією грузинських солдатів. Офіційно загиблими вважаються 160 військових, ще 10 — зниклими безвісти. Та наразі на місці поховання — спеціально відведеному майданчику при в'їзді на цвинтар, де пізніше планують спорудити меморіал, — поки що могил не більше 50-ти. Лише на кількох є імена, на більшості ж — таблички з номерами.

«Ідентифікувати тіла зараз можна лише, якщо вони не дуже постраждали. Таких одиниці, — розповідає **Тижню** працівниця пресслужби міноборони Грузії Русіко Сімакурідзе. — Більшість солдатів загинули під час бомбардування наших позицій у Цхінвалі. Хлопців просто розірвало на шматки. До того ж, вони десять днів пролежали на сонці. Їхні тіла просто ніхто не прибирав із вулиці, й нам росіяни їх теж не віддавали. Потім місцеві їх закопали у спільній братській могилі.

тонних плит, що загороджують проїзд. Назустріч мені посунув молодий хлопчина з погонами капітана й із АК наперевіс.

— Здравствуйте, вы, наверное, Саша. А меня Наташа зовут, — заговорила я, намагаючись попередити можливі незручні запитання.

— О, хоть одно русское имя за несколько месяцев, — посміхнувся Саша, одразу знявши палець з курка автомата й звівши руки поверх дула.

— Вы, наверное, тут главный?

— Да, а вы кто?

— А я журналистка из Украины. Вот хочу с вами пообщаться.

— Опа! Ану-ка показывай, где включенный диктофон? — і знову дуло АК спрямовано на мене.

Ми ж отримали доступ до тіл загиблих тільки у двадцятих числах серпня. З усіх фрагментів тіл взяли матеріал для аналізів ДНК. Імена будемо встановлювати пізніше. А поки що ховаємо так. Й надалі тримати їх в морзі неможливо. Ви ж самі чуєте — від запаху не рятують навіть здавалося б герметично закриті цинкові гроби».

З 17-ти військових, яких ховали 30 серпня, з іменами були тільки двоє: рядовий і майор. Щоб родина могла під час загальних похоронів оплатити свого покійника, труну 30-річного рядового Георгія Берекашвілі ставлять найпершою у довжелезній спільній могилі-траншеї. Мати й дружина буквально падають на неї, як тільки-но курсанти прибирають із цинкового паралелепіпеда національний стяг. У причитанні жінок немає жодного прокльону в бік росіян, жодної скарги на командирів, котрі послали їхнього сина та чоловіка в бій. Вони лише нарікають, що діти залишилися сиротами й ніколи більше не побачать батька. Поряд стоять родичі інших загиблих. Їм не пощастило ще більше, бо навіть не знають, у якій могилі їхній син і чи є він тут взагалі.

Анастасія Санкашвілі кидається до всіх гробів, до яких тільки встигає добратися. Вона намагається поплакати біля кожної труни на кожному похороні солдат, щоб, не приведи Господи, не пропустити свого єдиного сина Шмага, якому в лютому мало б виповнитися 20 років. «Життя для мене скінчиться, коли я довідаюся котра з цих могил його. Це в мене

— Да я без диктофона. Смотри — ничего, кроме сигарет, — мені довелося активно похлопати себе по кишенях і покрутитися навколо своєї осі. Протягом подальшої розмови, яка тривала хвилин 40, я повторювала цю процедуру кілька разів. Не буду переповідати всього — зосереджусь тільки на кількох моментах, які запевнили мене, що ролики в Інтернеті про поведінку російських солдатів у Грузії можуть бути правдивими.

(.....)

— Говорят, утром в Каралети стреляли.

— У нас все спокойно. Подумаешь, накатил человек полстакана водки, подумался немножко, а эти уже кричат: «Вах, стреляли», —

єдина мета», — все, що може сказати згорьована жінка.

Лунає військовий салют. Від кожного пострілу натовп здригається, діти пригинаються і закривають голову руками. Під їхні ноги падають гільзи. Поки військові засипають могилу-траншею, в метрі від неї починається наступний похорон. Ховають 30-річного майора Шалву Додізе. Знову салют, знову синхронне здригання натовпу.

ГРОШІ — НЕ ГОЛОВНЕ

У Тбілісі прощаються з загиблими, а в найбільш зруйнованому бомбардуванням місті Горі повним ходом ведуться відновлювальні роботи. З п'яти житлових багатоповерхівок, світлини з палаючими дахами яких облетіли весь світ у перші дні війни, будівельники виносять сміття. На подвір'ях височіють гори з бетонних уламків сходів, обгорілих холодильників та побитого шиферу. «Ось що значить жити поблизу танкової бази», — нарікає Георгій, який прийшов подивитися на свою квартиру.

«Наприкінці вересня — початку жовтня сюди вже зможуть вселитися люди. Я вам це гарантую», — запевняє **Тиждень** Леваз Абхазова, прораб приватної будівельної компанії «АМА» із Тбілісі. Його компанія відбудовує найбільш зруйнований дім — він стояв поряд із танковою базою. Дивлячись на потрескані стіни, запитую, чи не легше було будинок остаточно зруйнувати й на його місці звести новий. «Фундамент є, стіни є — капретони про-»

Саша, як талановитий клоун, перекривляє наляканих грузинів.

(.....)

— А что, до сих пор в буферной зоне мародеров полно?

— Да есть еще. Но это не наши, это осетины, — киває Саша в бік маленького товстенького чоловічка у формі осетинського ополчення без відзнак, який жваво спілкується з російськими солдатами.

— А ваши что, совсем не мародерничали?

— Нет, что ты, — картинно обурюється Саша.

— А как же отвинченные унитазаы на базе в Гори — сама только что видела. И ролики в Интeрнете гуляют про золотую вилочку и грузинский камуфляж. ▀

вести буде швидше й дешевше, — каже Леваз. — Ми стягнемо коробку будинку, потім закріпимо стіни ще обшивкою та й буде як новенький». Компанія Леваза — не єдина приватна структура, яка займається відбудовою. «Відгукнулися всі будівельні фірми, а також мажоритні будматеріалів, як приватні, так і державні. Я, наприклад, не знаю чи поверне нам держава якісь кошти за відновлювальні роботи, чи ні. Але це для нашого керівництва зараз не так важливо. Основне, щоб люди до настання холодів отримали повноцінне житло», — стверджує Леваз. Його фірма не тільки витрачає кошти на капремонт будинку — вона ще зазнає збитків на будовах, якими займалася до війни. З тих об'єктів у Горі перекинута значну частину будівельної техніки та 60 працівників.

80-річна бабуся Таня, від приватного будинку якої залишилися лише стіни, з радістю дивиться на робітників і шкодує, що немає чим їх навіть пригостити. Люди в робочих комбінезонах заносять до її оселі пластикові вікна й без зайвих слів одразу вставляють їх у віконні ніші. Бабуся Таня навіть не встигає розпитати людей, з якої вони компанії. Та сподівається, що зимуватиме під дахом, якщо відбудова і надалі триватиме такими темпами, й нічого їй особисто не коштуватиме. А от сусідові бабусі Зурабу не пощастило. Від його будинку залишилася лише купа цегли. «Це ж треба весь дім наново будувати», — співчуває бабця.

— А, это, — капитан зневажливо махає рукою. — Это же не мародерничество — это законные три дня на разграбление побежденной страны.

(....)

— У этих грузин так все классно на базе: тут тебе душ, тут у тебя столовая, — завзято говорить Саша, після чого киває на своїх підлеглих. — Не то, что у нас. Посмотри на моих солдатиков — грязные, как свиньи.

— Так у вас вон какой лагерь огромный, и что — места даже для бочки с водой не нашлось? Солнышко б водичку нагрело, вот тебе и душ.

— О, сразу видно — не военный ты человек. Это ж все надо маскировочной сеткой затягивать. Вот мы три дня натягивали, приехал начальник и сказал все переделать, и

Ціра Хурошвілі відбудувати квартиру загиблої під час бомбардування матері не збирається. «Мені обіцяють нове помешкання в Горі, та навіщо воно мені, коли в місті нікого з рідні вже немає, — зітхає жінка, витираючи кутиком чорної хустини заплакані очі. — Що вони тут бомбили, я не знаю. Поряд — школа, за будинком — швейний комбінат. Навіщо їм було сюди бомбу кидати». 9 серпня 500-кілограмова бомба влучила прямісінько в квартиру 75-річної матері Ціри. Сусіди змогли знайти в завалах тільки руку та ногу бабусі Вари. На кладовище не понесли — поховали в дворі. Ціра перезахоронювала матір лише 27 серпня, коли змогла дістатися до раніше окупованого росіянами Горі. «Я ще своєму синові нічого не казала. Йому 25 років, він зараз на заробітках у Туреччині. В нього хворе серце. Я просто не наважилася йому розповісти», — зітхає Ціра.

Поряд зі зруйнованим будинком матері Ціри — школа, прошита осколками тієї самої бомби. На ганку бавляться діти. Вони бавляться у війну. Хлопчик, ведучий гри, кричить єдине знайоме йому російське слово: «Война!», обхоплює голову руками й пригинається до землі. Після крику всі гравці мають швиденько залягти на землю. Хто зробив це останнім — програв. Малеча не усвідомлює, що під час цієї гри їм загрожує реальна небезпека — щомиті на них можуть впасти цинкові листи з даху, які небезпечно рве вітер.

мы по-новому в три слоя маскировку тянули.

— Так ведь столовая у вас есть, штаб есть — они ж больше места занимают, чем бочка?

— Не-а, ты явно не понимаешь и не поймешь никогда. Зачем нам та бочка.

(....)

— А если прикажут в Украину войска вводить — пойдете?

— Ну, я вообще-то миротворец, а не просто вояка. Да и не прикажут нам Украину брать. К тому же, я свое уже отвоювал. Еще полгода, и у меня льготная пенсия будет.

— А сколько это — льготная пенсия?

— Почти \$120.

— Так что, за такие деньги ты согласен был в горячих точках рабо-

тать? — в мене заледве не вирвалося «людей убивати».

— Нет, ну что за человек ты такой. Ты пойми — это же льготная пенсия, — як малій дитині втовкмачує мені Саша.

— Но она же маленькая. А еще какие-то льготы она предполагает, бесплатный проезд в транспорте, жилье?

— Эх, зачем мне это все. Ты пойми — это же ЛЬГОТНАЯ пенсия. Прикинь, мне 30 всего, а я уже на льготной пенсии.

Кстати, а к вам на Украину я больше никогда не поеду — вы нам уже не братья.

— А почему не поедешь — боишься что ли? У нас русских до сих пор любят — Крым, Донбасс, да и Киев в основном русскоязычные.

Школа № 7 в Горі цього року не відчинить своїх дверей для цих дітлахів

ПЕРЕРІЗАТИ АРТЕРІЮ

А от в Сенакі дітвори на вулицях взагалі не видно. Тут кидаються у вічі БТри як із грузинською символікою, так і з російською. І якщо грузинські просто стоять на повороті до військової бази, то російські ганяють вулицями міста. «Що вони тут роблять, не зрозуміло, адже їхній блокпост — за кілометр від Сенакі — що по дорозі на Зугдіді, — дивується Важа Вашакмадзе, старший лейтенант 2-ї піхотної бригади. — Якось їхні два БТри та два «Урали» завернули до нашої бази. Треба було побачити їхні вирази обличчя, коли вони наткнулися на наш танк. Щоб важкі машини розверталися з такою швидкістю, я ще не бачив». Проте в росіян не було підстав для страху — грузинським військовим заборонено відкривати по них вогонь. «Ми ж розуміємо, що вони знову нас провокують. Не втримаємося, відкрисмо вогонь і знову війна», — каже Важа.

Так само вільно російська техніка роз'їжджає в Поті. В місті росіяни звели одразу два блокпости — один поряд із залізничним мостом, другий — біля автостанції. «Вони зараз нічого не охороняють, просто спостерігають, слідкують. А як їм не сподобається щось з того, що ми перевозимо — вони ж одразу ці мости й перекинуть, — пояснює призначення російських блокпостів Бесік Цхветарія, старший лейтенант розвідки морської піхоти. — А ці мости — основна економічна артерія, котра пов'язує потійський порт із Тбілісі. Це також шлях, який з'єднує з Чорним морем Азер-

байджан. Отож, коли вони захочуть завдати ще більшої шкоди нашій економіці, то якраз ці блокпости їм і знадобляться».

ЗАМІСТЬ ТУРИСТІВ — ЖУРНАЛІСТИ

Однак економісти не такі песимістичні, як розвідник Бесік. «Я думаю, що наша економіка втратила десь \$1,5–2 млрд. І хоча це майже третина нашого державного бюджету (бюджет Грузії на 2008 рік становив приблизно \$7,5 млрд — авт.), але ми впораємося, — запевняє гендиректор Банку Грузії Іраклі Гілаурі. — Напружена ситуація з обігом коштів була тільки 3–4 дні, а потім усе владналося. Навіть люди почали повертатися до банків зняти напередодні заощадження. В мене для оцінювання стану економіки країни є свій показник — виплати по кредитах. Так от, за серпень у нас не зареєстровано жодного боргу».

Єдина галузь економіки, збитки якої не так легко буде компенсувати — це туризм. «У нас ще в липні всі номери були заброньовані аж до середини жовтня. Однак 9 серпня всю бронь зняли, — бідкається Інга, адміністратор маленького приватного готелю «Леодора» у Тбілісі. — Зараз у нас зайнято лише три номери й то не туристами, а вами — журналістами». Та під кінець мого відрядження в готелі таки з'явилися перші туристи — подружня пара з Ізраїлю. «А чого нам боятися? У нас теж стріляють, а туристи таки приїздять. Швидко й у Грузії все нормалізується», — переконане подружжя. ■

— Эх, если у меня будут деньги на отдых, да я лучше в деревеньку глухую заберусь, баньку растоплю, водки возьму, закроюсь от всех и оттянусь две недельки.

(.....)

— А как ваши солдаты к грузинам относятся?

— Грузины еще ничего, а вот осетины. Не люди, а скоты какие-то. Пару дней назад был в Цхинвали. Представляешь, там до сих пор ничего не убрано. Мусор, холодильники валяются. Спрашиваю одного: «Ты в этом дворе живешь?». — «Да». — «А че не уберете весь этот хлам?». А он мне с наглостью такой отвечает: «Вот приедет русское МЧС — пусть и убирает». Ты прикинь, мы им страну отвоевали и подарили, а он считает, что мы еще за ним и его

дерьмо подбирать должны. А по большому счету, что осетины, что грузины нам нахер не нужны. У нас своего быдла полно. И то, что у этих черномазых наши паспорта есть, еще ничего не значит. Кто ж их таких в Россию пустит.

(.....)

— А не страшно вам — за пару метров грузинская военная база, да и люди там на вас сейчас очень злые?

— Да пусть только попробуют. Я ж как воюю, знаешь? Меня гольми руками не возьмешь. Я накачу стакан водки, возьму автомат, и пусть только сунутся.

Нашу розмову перервав той самий маленький чоловічок у формі осетинського ополчення: «Давай я пожму твою героическую руку на проща-

нье, — підійшов він до капітана Сани. — Мы этими руками еще немало грузинских свиней положим».

У цю мить я зрозуміла, що більше мені з Сашею спілкуватися немає про що. На прощання він теж вирішив мені подати руку. Коли я демонстративно її не потисла, його обличчя перекошилося від люті. Я ж лише сказала: «Прощай». Буквально за два кроки почула ззаду характерний звук скинутого автомата й клацання затвора. Страшно не було, просто дуже вже не хотілося кулю в спину. Повернулася, посміхнулася й сказала: «Саш, ты полегче с автоматом — гляди, и выстрелить может». Він нічого не відповів, проте обличчя пом'якшало й на ньому з'явилася посмішка. ■

Жага ПОМСТИ

Кожен грузин має свій план війни за втрачені території

Грузини ображені на росіян. Зі сторони Абхазії та Південної Осетії армія РФ увійшла вглиб країни на 35–40 км і досі контролює частину цих земель.

«РОСІЯ НАМ ВОРОГ, А НЕ ДРУГ»

Спочатку цю глибоку образу не відчуваеш. Коли ходиш вулицями Тбілісі та спілкуєшся з перехожими російською мовою — тобі привітно відповідають, посміхаються, можуть навіть провести до будинку, який ти шукаєш. Варто поспілкуватися з грузинами щонайменше годинку, щоб відчути цю образу на сусідню країну. «Я раніше була проросійськи налаштована, — розповідає Рузанна, етнічна вірменка, котра все життя прожила в Тбілісі. — Зараз я не можу дивитися російське телебачення, не можу чути ту брехню, яку вони про нас говорять. Я ображена навіть на своїх родичів, які живуть в Росії. Вони нам телефонують і запитують, яка в нас погода в той час, коли нас уже другий день поспіль бомблять. Я живу якраз поблизу радіостанції, яку розбомбили вщент у перші дні війни. Я їм кажу, що в нас війна, а вони не вірять, бо в них по телевізору показують Цхінвалі й усе». Потім Рузанна довго жаліється на те, що росіяни повели себе занадто жорстко з Грузією, що вони продовжували свій марш країною навіть після підписання перемир'я, хотіли штурмувати Тбілісі тощо. «Але найгірше, що вони й не збираються нам повертати наші, споконвічно грузинські землі. Після цього

навіть до мене, раніше проросійської людини, прийшло розуміння, що Росія — наш ворог, а не друг», — резюмує Рузанна.

«ЗНИМУ ПОГОНИ ЗАРАДИ ПОМСТИ»

Капітан Леван Джапарідзе, командир грузинського миротворчого корпусу, що в дні грузинсько-російської війни повернувся з Іраку, описує свою образу на осетинів і росіян більш образно. «Це все одно, що до вас прийшов хтось чужий і попросився переночувати, а потім залишився жити», — обурюється Леван. У грузинському селі поблизу Цхінвалі проживала його родина. Жінка та діти якраз перед війною поїхали відпочивати в Батумі. А от батька, відомого на всю округу своїми знахарськими здібностями, з окупованих територій сусіди вивозили потайки. Дім Левана спали найпершим у селі. Не місцеві — він це знає напевне — росіяни. «Я як грузин не можу такого пробачити. Якщо наша влада відмовиться від цих земель і не буде за них боротися — мені залишиться тільки одне: звільнитися з армії й уже просто як цивільний піти й помститися», — говорить Леван.

Його колега, грузинський офіцер, який відмовився від публікування свого імені, впевнений, що для помсти йому звільнитися з армії не доведеться: «От наша армія за рік стане на ноги, ми приєднаємося до НАТО й тоді відіб'ємо й наші села, й Кодорську ущелину, й Абхазію та Південну Осетію».

«АБХАЗІЯ, ТИ ТАКА БЛИЗЬКА Й ДАЛЕКА»

28-річний Звіад, який ніколи не служив у армії, навіть засперечався при мені зі своїм другом Носем, коли на

Ціра Хуровшвілі втратила під час війни своїми завалами свою матір

абхазців і осетинів краще нападати. «Зимом треба йти в наступ. Перевали снігом засипані й усяка чеченська шушера та російські козачки сюди не дійдуть. А коли дійдуть — усе вже знову буде грузинським», — стверджує Звіад. Ной же впевнений, що краще йти в наступ на весні, коли перевали ще в снігах, але вже є зелень, за яку можна ховатися. З приводу зброї товариші не переймаються — її після війни в Грузії повно. Навіть мені пропонували купити АК за \$50. «Коли набирали резервістів, то колишніх бойовиків не приймали. Боялися, що ті отримають зброю й будуть воювати, не дивлячись на наказ припинити вогонь. Наші бойовики свого часу двічі брали Сухумі, після чого грузинська влада просила їх скласти зброю й віддавала Сухумі назад. Вони виступлять, і я піду з ними — дістали мене ці росіяни», — каже Звіад.

Повернути втрачені землі не безпосередньо, але все-таки закликає й грузинське телебачення. Всі канали крутять патріотичні пісні, кліпи до яких зачіпають за живе кожного грузина. Один із кліпів починається з візиту до Цхинвалі російського офіцера, який роздає осетинам зброю та закликає обстрілювати грузинів. Головна дійова особа кліпу — дівчина, в якій брат воює на боці осетинів, а наречений — у грузинській армії. У весільній сукні вона вибігає на поле бою й падає від кулі на руки брата і нареченого. А потім грузинсько-осетинське весілля, дивлячись на яке, російський офіцер зі злістю говорить: «Всё, поехали отсюда».

Або пісня про Абхазію, яку співає ціла когорта грузинських виконавців. Найбільше в цьому груповому кліпі мене вразила напів-абхазка-напівгрузинка Діана Гурцкая, котра виконує ключову фразу: «Абхазія, ти така близька й далека. Чи побачу я тебе?». Прикметно, що, співаючи ці слова, сліпа від народження Діана стоїть на березі моря й наче дивиться на абхазський берег.

Чи відвоюють грузини втрачені землі, покаже час. Зараз зрозуміло тільки одне — воювати за них вони хочуть. ■

Півтори доби в

Міністр оборони Грузії: «Ми не програли, ми набралися досвіду»

«Чай, кава, коньяк», — одразу після рукоштовання люб'язно пропонує мені дуже молодий і вкрай втомлений з вигляду чоловік. Я відмовляюся. «І правильно, я теж алкоголь не вживаю. Взагалі», — каже Давид Кезерашвілі, міністр оборони Грузії, й буквально падає в глибоке шкіряне крісло біля гостьового столика. В кабінеті міністра не надто світло — за вікном починає сутеніти. Робочий день давно закінчився, але не у відомстві Кезерашвілі. Тут останні два місяці люди працюють цілодобово. І міністр також.

22 вересня Давиду Кезерашвілі виповниться 30 років. Його ім'я, на-

віть після війни з Росією, не відоме широкому загалу грузинів. Його за-тьмарює постать колишнього міністра оборони країни Іраклія Окруашвілі, який зараз живе у Франції, бо на батьківщині його чекає судовий вирок — 11 років ув'язнення за здирництво. Окруашвілі (до речі, уродженця Цхінвалі) в Грузії вважають лідером, який міг би стати гідним конкурентом президента Міхаїла Саакашвілі. Кезерашвілі ж знають менше, оскільки вважають, що війну проводив президент, а не міністр оборони. Тим не менше, саме Давиду підпорядковуються 33 тисячі грузинських вояків і від нього залежить, наскільки вони боєздатні.

СТРАТЕГІЧНА ПІДГОТОВКА

Країна, якій ще в 2002 році російські політики на кшталт Владіміра Жириновського погрозували бомбардуванням та яка мала на своїй території три бунтівні провінції (Південна Осетія, Абхазія та Аджарія), не могла

довго залишатися без повноцінної армії. Й тому перше, що зробила нова влада на чолі з Саакашвілі, — це зайнялася військом.

«Реформування армії почалося одразу після Революції троянд (осінь 2003 року — авт.), — каже Кезерашвілі. — Після приходу до влади ми виявили, що наша армія налічує не більше двох тисяч людей, хоч на папері солдатів було понад 20 тисяч. Вони не одягнені, не взуті й практично голодні. І це за наявності в країні двох заморожених конфліктів, які могли розморозитися в будь-який момент. Найперше, що зробили, — закупили одяг, взуття, продукти харчування».

Потім, звісно, відбулася кадрова реформа. «Майже всі офіцери, котрі служили в армії в період розквіту корупції — з початку 1990-х і аж до 2000 року — були звільнені. Поступово почалося розширення особового складу за рахунок тих, хто йшли служити на контрактній основі, —

ІЙНИ

Давид Кезерашвілі:
«Путін пішов ва-банк і
кинув на нас усі свої
сили».

Прикметно, що напередодні конфлікту, а саме в липні, чисельність грузинської армії було збільшено ще на 3 тис. осіб. Проте Кезерашвілі пояснює це не підготовкою до бойових дій, а розширенням миротворчої діяльності армії. «У нас в Іраку було 2 тисячі людей, і в Афганістан ми мали відправити ще тисячу. Зараз уже й не відправимо», — зітхає Давид.

ВІЙНА ЯК НЕОБХІДНІСТЬ

У те, що війна з Росією була неминуча, Кезерашвілі вірить свято й готовий доводити це будь-кому. І не лише тому, що до неї обидві сторони готувалися доволі довго. За його словами, Грузія намагалася відтягнути початок війни, чудово усвідомлюючи, що навіть модернізованою і збільшеною армією не зможе подолати противника. Та настає межа, коли мовчати й заплющувати очі на провокації вже просто неможливо. Такою межею для Грузії стали 9 сіл, розташованих північніше Цхінвалі. Ці села, по суті, етнічний грузинський анклав на території Південної Осетії.

«Вони спілкувалися з зовнішнім світом через об'їзну дорогу навколо Цхінвалі, яку ми спеціально для цього колись побудували, — розповідає міністр. — І ось ми отримали звіди близько 10 тисяч біженців, які намагалися уникнути етнічної чистки. В їхні села вдерлися, з домівок людей вигнали, будинки підпалили, а потім загнали туди бульдозери й зрівняли все із землею. Зараз росіяни планують будувати на цих територіях свою авіабазу, і повірте, такі рішення народжуються не спонтанно, а плануються заздалегідь. А якщо додати те, що напередодні активно обстрілюються російськими та осетинськими крупнокаліберними гарматами у 122 і 152 мм, яких у миротворців, до речі, не мало би бути, твої позиції й села вже суто на території Грузії, то не відповісти було просто неможливо. Ми вирішили йти на штурм Цхінвалі хоча б для того, щоб дати можливість вийти з зони обстрілу мирному населенню, погасивши вогньові точки».

На штурм південноосетинської столиці були кинуті далеко не всі грузинські війська. Грузини чудово усвідомлювали, що протримаються вони там недовго. Вони знали — на допомогу південним осетинам прийде, і дуже швидко, російська армія. Навіть Рокський тунель підірвати не

стали, мовляв, нехай краще зайде сходами, ніж буде бомбардувати все підряд із повітря.

«Але ми не думали, що Росія, точніше її уряд, виявиться настільки нерозумним і психічно хворим, що вони введуть сюди практично третину своєї армії й почнуть палити по незалежній демократичній Грузії з «Іскандерів» і з «Точки-У» [див. словничок]. Тобто вони палили по нас практично з усього, окрім атомних бомб, — обурюється Давид Кезерашвілі. — Це були балістичні ракети близької дії і плюс вони ввели сюди «Ту-22» — стратегічні бомбардувальники [див. словничок], які до цього часу не брали участі в відомих нам військових діях. Тобто Путін ухвалив рішення піти ва-банк і залучив до цієї операції практично всі свої сили. Ми думали, що вони будуть нас бомбардувати з літаків тощо. Ми все це передбачали. Але масштаб виявився дещо іншим. Це не те, що ми не розраховували, це, мабуть, ніхто в світі не міг би передбачити, що в XXI сторіччі якась країна може зробити таке з сусідньою державою. Російська армія поводи́ла себе як монгольська орда — нічого цивілізованого, хіба за винятком того, що ті сиділи на конях, а ці — на танках. Мені як міністрові оборони було соромно, якби я побачив хоча б

БІОГРАФІЧНА НОТА

Давид Кезерашвілі
Народився 22 вересня 1978 року в Тбілісі. Вищу освіту здобув у Тбіліському державному університеті ім. І. Джавахішвілі на факультеті міжнародного права та міжнародних відносин. З квітня по вересень 2001 року працював старшим інспектором головного управління з пенітенціарних реформ департаменту виконання покарань Міністерства юстиції Грузії. У 2002–2004 роках обіймав посаду помічника голови міської ради Тбілісі. З 2004 по 2006 роки очолював фінансову поліцію Міністерства фінансів Грузії. В урядових колах славиться своєю освіченістю та інтелігентними манерами. Вільно володіє англійською, російською, італійською мовами та івритом. Серед населення Грузії побутує думка, що Кезерашвілі занадто молодий для своєї посади і отримав її завдяки особистій дружбі з президентом.

розповідає міністр. — Лише 3-4 місяці знадобилося, щоб набрати 3 армійські бригади. За останній рік я укомплектував ще 2 бригади. Люди йдуть очоче, адже зарплата контрактника — це щонайменше \$500, а ще плюс безкоштовне проживання та харчування. Офіцерам, які прослужили за контрактом, надаємо в постійну власність житло — для цього біля аеропорту Тбілісі будуються ціле містечко».

Призовників у грузинській армії лише 5%. Вибирають найкраще підготованих фізично парубків, які самі хочуть служити. Ті, хто не хочуть провести два роки в казармі — платять по 2000 ларі (трохи більше \$1400) за рік відтермінування. За час із 18 до 25 років набігає чимала сума в \$10 000. Ці гроші разом із бюджетними, яких щороку виділяється все більше й більше, ідуть не тільки на зарплати та їжу, але й на купівлю нової техніки та будівництво сучасних військових баз.

одного свого солдата, котрий зняв форму армії іншої країни з пораненого чи мертвого й одягнув її».

Коли російські війська почали рухатися до Горі, грузинська армія відступила до Тбілісі. За словами міністра, ворог давив масою, і в таких умовах обороняти територію одразу всієї країни сенсу не мало й призвело б лише до даремних жертв. «У нас були серйозні причини вважати, що Москва вирішила йти на Тбілісі. І нам потрібно було захистити столицю», — як відрізає міністр на цитату з Міхаїла Лермонтова «бежали робкиє грузини».

ДО НАТО ГОТОВІ ЯК НИКОЛИ

Під час бойових дій Грузія втратила майже всі свої військові бази: зовсім розбомблені дві авіабази, майже повністю підірвана база 1-ї піхотної бригади в Горі, ще три бази постраждали частково, половина флоту затонула під час бомбардування військового порту в Поті — тільки на розмінування та очищення бухти знадобиться щонайменше два тижні. На відновлення армійської інфраструктури, за попередніми підрахунками міністра оборони, необхідно щонайменше \$300 млн і 9 місяців. Але попри такі значні втрати, Кезерашвілі вважає, що

його армія готова до вступу в НАТО як ніколи раніше.

«Основне, що в нас є дух і техніка. Хто сказав, що в нас все знищено й викрадено? Ми купили стільки, що нам вистачить, і ми ще зможемо поборотися. До речі, не все зруйновано завдяки корумпованим російським офіцерам, — запевняє Кезерашвілі. — А до НАТО ми готові ще більше, ніж перед конфліктом. Наша армія отримала вагомий досвід бойових дій проти такого ворога, як Росія. А в багатьох європейських країн такого досвіду немає. Давайте скажемо так: збито 14 літаків, серед них стратегічний бомбардувальник «Ту-22». Це немало. Запевняю вас, що ви мало назвете війн за останні 50 років, в яких за півтори доби було збито 14 літаків. І набагато більше жертв з боку російської армії. Це й за нашими даними, й за їхніми. До речі, російські офіцери полюбляють багато пити, а коли п'ють — вони багато чого розповідають. І те, що їхній генштаб каже, що в них 70 загиблих — він бреше. Цю цифру треба помножити якнайменше на 30. Я не радію, коли розмовляю про загублені людські життя, але нехай не брешуть і нехай хоч зі своїм населенням будуть відверті».

На приєднання до Плану дій щодо членства в НАТО Кезерашвілі роз-

СЛОВНИЧОК

Модернізований ракетний комплекс «Іскандер» здатний вражати об'єкти систем протиповітряної і протиракетної оборони (ППО і ПРО), авіаційну техніку на аеродромах. На одній мобільній пусковій установці розміщено дві ракети з бойовою частиною вагою 480 кг кожна, дальністю польоту від 50 до 280 км.

Ракетний комплекс

«ТОЧКА-У» служить для масового руйнування мостів у глибині оборони супротивника. Цими ракетами обстрілювали чеченські міста й села під час широкомасштабних боїв. Саме цими ракетами був обстріляний міський ринок у Джохарі (Чечня) восени 1999 року, коли загинуло більше 200 і було поранено до 500 осіб.

Стратегічний бомбардувальник ТУ-22 МЗ-Р — у глобальній ядерній війні може застосовуватися для завдання ударів зброєю масового враження, зокрема, крилатими ракетами далекої дії. На сьогодні літаки цього типу мають у своєму розпорядженні лише Китай, Росія та США.

раховує, як максимум, у грудні. І обов'язково в парі з Україною. На реванш за втрачені території теж, хоча й не каже коли. «Ми цього так просто не залишимо», — запевнив міністр. ■

Росія про таке може тільки мріяти

Грузія — єдина з країн СНД змогла поламати радянську систему міліції

«Ми не боїмося ходити ввечері містом, нам не потрібно давати хабарі направо й наліво. Ви, може, не повірите, але ми поважаємо свою поліцію», — запевняла **Тиждень** 28-річна Ека, жителька Тбілісі. Повірити в любов народу до поліції можна, ознайомившись зі списком реформ, які проводяться в цій структурі з 2004 року. Наведемо лише найглобальніші з них.

ЗЛИТТЯ СИЛОВИХ СТРУКТУР
Міністерство безпеки (аналог СБУ), Міністерство внутрішніх справ і прикордонна

служба були об'єднані в одну структуру під егідою МВС. Це надало можливість вести єдиний облік злочинів й уникнути дублювання повноважень у різних службах, а також значно скоротити штат працівників.

ЗНИЩЕННЯ ДАІ

В один день було звільнено 16 тис. автоінспекторів. Замість них створено патрульно-постову службу, яка не тільки

слідкує за порушенням правил на дорогах, але й може затримувати грабіжників і хуліганів. Зараз у цій службі працюють всього 5 300 осіб. Видаванням номерів та водійських прав займається спеціально створена Агенція сервісу. Недолік реформи в тому, що до цього часу влада Грузії не може придумати, яким чином налагодити прозоре проведення техогляду.

Результат — приватний автотранспорт подекуди тут у вкрай поганому стані. Техогляд він не проходив уже 4 роки. Наразі перевіряється лише технічний стан громадського транспорту.

КАДРОВА ПОЛІТИКА

Кількість особового складу значно зменшили. Якщо раніше в структурі МВС працювали 60 тис. осіб, в міні-

стерстві безпеки — 7 тис., а в прикордонній службі — 10 тис., то тепер загалом в оновленій структурі МВС — всього-на-всього 35 тис. працівників. Це один із заходів, який дозволив значно підвищити зарплату. Для прикладу: раніше державтоінспектор отримував \$50 на місяць, тепер же працівник патрульно-постової служби одержує як мінімум \$600.

Прибиральники воєнного бруду

Поліції Грузії ще довго доведеться розслідувати кримінальні злочини, вчинені під прикриттям бойових дій

Мародерство, вбивства, викрадення людей та групові зґвалтування — ось що залишила війна у спадок грузинським слідчим. На сьогодні вже порушено справи за фактами більше сотні вбивств, близько 80-ти зґвалтувань, понад 20 тис. умисних підпалів будинків, по кількості ви-

падків пограбувань та мародерства. І це лише крапля в морі. Не виключено, що кількість повоєнних справ зросте вдвічі після того, як поліція отримає доступ до сіл, розташованих у так званій буферній зоні й які контролюють російські військові. У більшості цих справ, на думку співрозмовника **Тижня** — начальника аналітичного департаменту МВС Грузії Шота Утіашвілі, підозрювані можуть так і не з'явитися. «Але справи заводити потрібно, адже люди лише за їхньої наявності можуть отримати компенсацію», — зітхає батоне Шота.

Проте в одній справі підозрюваний уже є, от тільки висунути проти нього звинувачення та кваліфікувати саму справу вкрай складно. Підозрюваний — уряд Російської Федерації, склад злочину — на-

сильницьке присвоєння громадянства Росії громадянам інших держав.

КОЖНОМУ ПО ПАСПОРТУ

«Бог із ними — вони давали паспорти свої осетинам, але ось це переходить будь-які межі, — каже Утіашвілі, кидаючи на стіл стос із трьох десятків російських паспортів, які ще пахнуть друкарською фарбою. — Кілька сотень таких паспортів ми вилучили в полоненого офіцера російської армії. Вони везли їх із собою, коли входили на територію Грузії. І ці паспорти виписані саме на грузинів». Справді, у паспортах тільки грузинські прізвища. Датовані вони різними роками, починаючи з осені 2003 року — саме тоді президентом було обрано Міхаїла Саакашвілі. ▀

СИСТЕМА ОСВІТИ

Ще на початку реформ було ліквідовано Академію поліції, де навчались 4 роки, отримували диплом правознавця й

далі мали змогу працювати юристами. В новоствореній Школі поліції навчальний курс триває 7 тижнів. Після цього людина йде працювати рядовим співробітником. Кожне підвищення потребує додаткового навчального курсу, який триває тиждень і більше, залежно від посади.

тур до підозрюваного у скоєнні злочину. Її суть проста — зізнання у вчиненні злочину тепер не є достатнім доказом для грузинського суду. Попри наявність зізнання, поліція повинна надати переконливі докази вини підсудного.

ЗНИЩЕННЯ ЗЛОДІВ У ЗАКОНІ

Для боротьби з організованою злочинністю грузинські правоохоронці скопіювали закон Ріко (США) та закони Антімафії (Італія). Тепер

у разі доведення факту, що певне коло людей входить до складу організованого злочинного угруповання, всю групу можуть засудити за злочин, скоєний всього одним з її членів. Окрім того, введено елемент програми захисту свідків: якщо дрібний член банди або чиновник-правопорушник готовий свідчити про

свого боса — він уникає кримінального переслідування. Після введення цих змін у законодавство так звані злодії в законі опинилися за ґратами чи змушені були втікати за кордон. Значна частина цього грузинського кримінального контингенту тепер осіла в Україні.

ДЕПАРТАМЕНТ КОНСТИТУЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

При МВС створено спеціальний Департамент конституційної безпеки, одним з основних завдань якого є виявлення

корупціонерів у всіх ешелонах влади — від дрібного клерка й аж до президента. Департамент працює фактично в автономному режимі. Останній скандальний арешт Департамент провів буквально за кілька днів до початку воєнних дій — 5 серпня за звинуваченням у хабарі в сумі \$300 тис. було затримано заступника міністра економічного розвитку.

ВИКОРІНЕННЯ ТОРТУ

Незначна, на перший погляд, зміна до законодавства позбавила будь-якого сенсу застосування тор-

Поліція розслідує усі підпали, окрім знищення військової техніки

«І все у цих паспортах справжнє — водяні знаки, печатки. Лише фото чомусь чорно-білі, хоча вже мали б бути кольорові, й підписи власників відсутні, — продовжує батоне Шота. — Росіяни привозили ці документи сюди, щоби потім сказати — тут живуть наші громадяни, й ми їх охороняємо. До того ж, може бути й так, що паспорти були б використані стосовно мертвих. Мовляв, подивіться, скільки тут померло наших громадян після Революції троянд чи під час війни. Грузинському населенню, яке живе поблизу зони конфлікту, зараз говорять, особливо в Ахалгорі: ви, хлопці, беріть російські паспорти або забирайтеся звідси. Це відбувається повсюдно в буферній зоні — це так росіяни називають окуповані ними грузинські території. А є ж ще й ті нещасні, які живуть собі десь в Горі чи Тбілісі й навіть не здогадуються, що вони вже громадяни іншої країни».

ОПЕРАЦІЯ «ВБИЙ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО»

Більшість поліцейських сил залишали міста, коли туди входила російська армія. Як стверджують хлопці з поліцейського управління Горійського району, росіяни стріляли в усіх, на кому була не така форма, як у них. Навіть після двостороннього припинення вогню. «При в'їзді в одне село перед танками поставили поліцейський кордон, мовляв,

перемир'я вже підписане, й ви не маєте права заходити далі вглиб країни. На таку зустріч російський БТР відповів чергою з кулемета, після чого підім'яв під себе дві поліцейські машини», — розкаже **Тижню** очевидець цієї сцени поліцейський Коба.

Шота Утіашвілі підтверджує — поліції залишатися на окупованій росіянами території було занадто небезпечно: «Якщо десь вони бачили поліцейський пост чи кортеж — одразу бомбардували з повітря або стріляли в нас із танків. Тому, наприклад, з Горі ми поліцію відкликали завчасно».

Поліцейські не залишали свої робочі місця тільки в селах та містечках, розташованих ближче до Тбілісі. «Росіяни їх не встигали окупувати, як Горі — вони ставили там тільки вогневі точки та блокпости. Вони так поспішали після підписання перемир'я якомога швидше й ближче підійти до Тбілісі, що їх практично не цікавило ані місцеve населення, ані представники грузинської влади на місцях, — каже Утіашвілі. — За російськими військовими навіть мародери не встигали, а коли довідувалися, що там ще залишилися поліцейські патрулі — взагалі боялися пхатися».

ЖАХ ПО ТОЙ БІК МИРОТВОРЦІВ

Однак від Цхинвалі до Горі та в районі Ахалгорі мародери гуляли по повній. «Російські війська вигнали

місцеву поліцію і впустили туди всіляку шпану — осетинів, казаків, чеченців, які грабували все підряд, — зігхає батоне Шота. — Осетини навіть убивали на етнічному ґрунті — просто розстрілювали людей. Причому першими на розстріл вели тих осетинів, котрі проживали в селах, більшість яких становили грузини. Як зрадників, чи щось таке. Особливо багато таких випадків було в Каралеті. Вже потім вони бралися за грузинів. Дуже багато було зґвалтувань. Молодих дівчат, котрих не встигли вивезти, родичі ховали у підвалах. Але всіх сховати, на жаль, не вдалося».

Щодо казаків та чеченців, підрозділи яких ішли в складі російської армії, то вони поки що не засвітилися у вбивствах та зґвалтуваннях. «Ці переважно займалися пограбуваннями. І не стільки місцевого населення, скільки державних та комерційних установ, — стверджує Утіашвілі. — То банкомат розтрощать, то в магазині продукти вкрадуть. Може, й вони поліцейські відділки грабували, але ми поки що точно не знаємо».

Траплялися випадки й злочинних дій щодо односельців, але це, порівняно з масштабами лиха — дрібниці. «Хіба що хто автомобіль у сусіда хотів таємно вкрасти, а більше нічого серйозного», — каже батоне Шота.

БОЙОВІ ВТРАТИ

Відновити контроль на окупованих росіянами землях поліція збирається одразу ж, як їх покинуть окупанти. «Як показує досвід, Горі ми контролювали вже за годину після їхнього відступу». Поки що в окуповані райони поліція навідувалася лише нечисленними групами, майже як розвідники. Мета вилазок — захистити населення від мародерів та ліквідувати останніх. «В районі Ахалгорі довелось кілька разів вступити у справжній бій із мародерами, адже вони по одному не ходять. Їх цілі заґони», — каже Утіашвілі.

Всього за час бойових дій поліцейські втратили близько десятка дільниць. Управління в Зугдіді та Горі були пограбовані — з них повиносили навіть розетки. Більше 10-ти поліцейських машин було підірвано або підпалено. Кількість загиблих — 16. Усі загиблі служили в поліцейському спецназі, який брав участь у бойових діях нарівні з армійськими підрозділами. ■

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ
І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

ДП Державна
театрально-видовищна агенція

СТУСОВЕ КОЛО

літературно-музичний проект

учасники: **Дмитро СТУС**
Роман СЕМИСАЛ

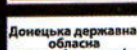

www.telnyuk.info

гурт „Сестри **ТЕЛНЮК**“
Леся ТЕЛНЮК
Галя ТЕЛНЮК

Олег ПУТЯТІН
Роман СУРЖА
Микола ТОМАСИШИН
Іван НЕБЕСНИЙ
Костянтин КОСТЕНКО

інформаційна підтримка:

генеральний
інформаційний
радіо-партнер:

головний
інформаційний
партнер:

щоденний
інформаційний
партнер:

15 вересня	ДОНЕЦЬК	15:00	Державний інститут штучного інтелекту
16 вересня	МАРІУПОЛЬ	14:00	Державний гуманітарний університет
17 вересня	СЛОВ'ЯНСЬК	16:00	Державний педагогічний університет
18 вересня	ГОРЛІВКА	16:00	БК Шахтар
19 вересня	ЛУГАНСЬК	13:30	Класичний університет ім. Т. Шевченка

за підтримки музею Василя Стуса у м. Горлівці, Донецької бібліотеки ім. Крупської, Благодійного фонду „Україна інкогніта“, Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України, за сприяння Донецької облдержадміністрації

Внутрішня М

ОЛДОВА

АВТОР: Олександр Гаврош
ФОТО: Сергій Поляков

**Колонізований
українцями край
поміж Дністром
і Дунаєм –
із солом'яними
стріхами
та супутниковими
антенами над ними**

Про Бессарабію (чи на молдовський манер – Цару бессарабську) я вперше довідався після перегляду старого фільму про лисого рецидивіста-революціонера Грицька Котовського. Тепер же випала нагода на власні очі побачити малознаний край поміж Дністром і Дунаєм, 175 років тому заселений переселенцями з Наддніпрянщини. Зрозуміло, мова йде про південну Бессарабію, бо північна – це вже, власне, сучасна Молдова.

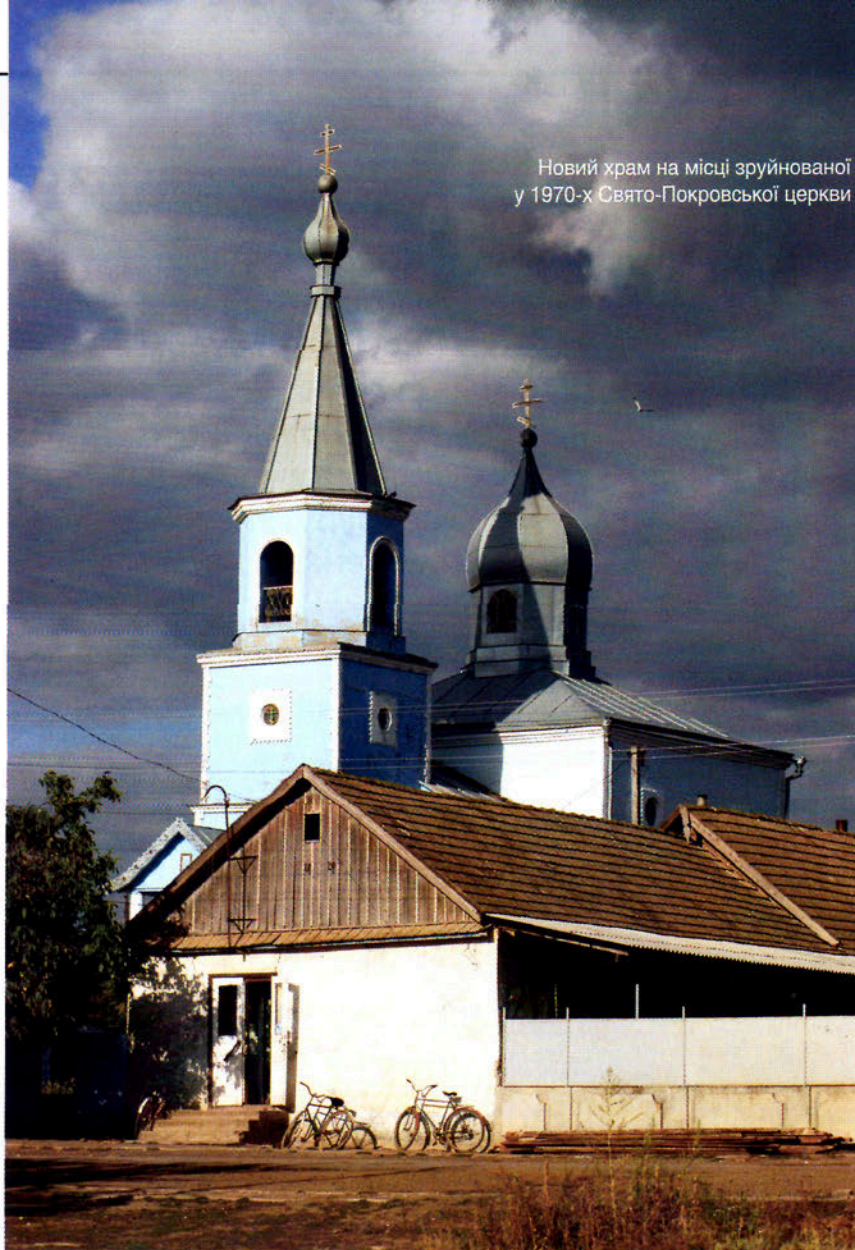
СТЕПОВЕ ПОКУТТЯ

Старий ікарус «Одеса – Успенівка» кружляє довкола Одеського автовокзалу. За ним галасливо бігає натовп пасажирів, чекаючи, де він нарешті зупиниться. Юрба суне до платформи №8, готуючись до вирішального штурму.

Автобус прямує не до екзотичних місць на кшталт Білгорода чи широко розрекламованих містечок уздовж Дунаю – від прикордонного Рені до «української Венеції» – Вилково. Ні, ми хочемо пошачити звичайні села в степу між Дністром і Дунаєм. Це – останній шмат українського «Дикого Заходу». «Осідлі» люди з'явилися тут тільки у 1820-х роках.

Довкола буяє зелень Одещини. І якби не нявкання кошеняти в сумці під ногами зажуреної дівчини та п'яні розозирки молодиків на гальорці («Ля тє щас в карман насуу, підар!»), все було би по-слов'янському терпимо.

До Бессарабії їхати якихось 40 км, і Дністер довгою стрічкою вже тягнеться за вікном. Звідси починається цілком інша історія. Ба, навіть географія. Цей край ще називають Буджаком (із татарської –

Новий храм на місці зруйнованої у 1970-х Свято-Покровської церкви

«кут»). Радше би сказати — покуття, територія між двома великими річками та Чорним морем. До XIX ст. тут розстилався, як ще одне море, степ ковили, яким носилися хіба поодинокі вершники кочуючих племен, підпорядкованих Османській імперії.

Лише після приєднання у 1812 році до Російської імперії почалася масова колонізація. Безлюдний степ заселявся не тільки переселенцями з України: тут з'явилися німці, болгар, молдовани, гагаузи. Та іноземці селилися на самому півдні, майже біля моря. Натомість глибокий степ освоювали українці.

ІЗ ДНІПРА — ЗА ДНІСТЕР

Нарешті ми виштовхалися з автобуса. Стара Царичанка! Одроздухнулося на повні груди, а свіжовибі-

лені дерева привітно закивали. Царичанка нічим не відрізняється від сотень інших сіл України. Ті самі пенсіонери на лавицях, доглянуті городики з квітами, садки.

Заснували село вихідці з Катеринославської, Полтавської та Чернігівської губерній. Перші 19 сімей оселилися тут у 1824 році. На Дніпропетровщині й дотепер є райцентр з такою ж назвою. Кажуть, вихідці звідтіля й назвали нове поселення на честь своєї діди. Так само, як американці називали свої поселення, дублюючи англійські назви.

З головної вулиці Леніна звертаємо на Шевченка. Саме тут колись починалася Царичанка. Та річка Капланка так навесні розливалася, що люди почали селитися вище. От і виникли паралельні вулиці вздовж річки — Суворова, Горького, Ле-

ніна, Комсомольська. Схоже, вітер політичних перемін сюди ще не дівався.

Тутешній старожил Іван Мирза сидить біля печі, схрестивши ноги, й натискає клавіші старенького німецького акордеона «Велтмайстер». На ньому картата байкова сорочка. Він дивиться кудись убік ясним, як у дитини, поглядом і великими цупкими пальцями спритно виводить «Молдаванеску». Художній керівник Староцаричанського будинку культури — один із небагатьох молдован цього чималого села, де майже 2 тис. мешканців. Хотів оце сходити до мами — у село Каплуни. Та розпочався дощик, тож подорож доведеться відкласти.

ЛІТР ВИНА ЗА 4 ГРН

Каплуни (або ж Кеплань) — начебто недалеко, кілометрів за десять. Можна й на «ровері» за півгодини. Але то вже Молдова. Й пускають туди навпростець тільки на свята. Інакше треба їхати через великий прикордонний пост — а це вже зайвих 40 км.

— А що, хіба не можна пробратися повз прикордонників якоюсь стежкою? — з недовірою питаю я, знаючи про сотні випадків переходу нелегальних мігрантів на західному кордоні біля мого рідного Ужгорода.

— Піймають! — зітхає пан Іван. — Як не свої, то молдовани. Зараз дуже кордон стережуть.

Він починає виводити на акордеоні «Мамину вишню». Вже понад 30 років він в Україні, з того часу, як одружився з царичанкою Варєю. Українською розмовляє майже без акценту.

У Молдові в Івана Мирзи залишилися п'ятеро братів і всі — музиканти. «Я почав грати на весіллях із четвертого класу, — розповідає він. — Тоді в селі ще навіть світла не було. По 50 весіль на рік. Ех, часи були!»

У Старій Царичанці зберігся не тільки Будинок культури, але й жіночий ансамбль «Криниченька». Іван у них — за акомпаніатора.

Музикант починає виводити свої акорди. «Кінчай концерт!» — кидає молодша донька Ольга та ставить для гостя глечик із пінистим, аж чорним, вином. «А я вже 20 год не п'ю, — каже господар. — Боде музика, там і п'янка. А це до добра не приводить. Я й не куюрю, і не матюкаюся. Як-не-як, у

культури працюю!» — наче виправдовується він.

Я згідливо киваю, смакуючи. «Нема кому вже в селі пити, — журиться Мирза. — По чотири гривні просимо за літр. Майже як за воду».

ОВЕЦЬ БАГАТО, А ЛЮДЕЙ ВСЕ МЕНШЕ

Дощ робить Стару Царичанку невпізнаною. Село тьмяніє, втрачаючи кольори. Чорнозем розбухає, й усі дороги, окрім центральної, стають непрохідними. Хіба що в гумках. Але все одно мусимо йти, бо ж не вік сидіти у цій старій, хоч і затишній хаті, з майже півметрової ширини глиняними стінами та маленькими віконцями.

«Якщо за півгодини не вийдемо, то гаплик», — каже Вася, зять Івана Мирзи. «Жигулі» трохи заносить на болоті, та митки вирулюємо на тверде. Назустріч бредуть кози й вівці. Їх багато, й вони невдоволено крутять мордами, з яких скрапує вода. Загублене чорне ягня позаду жалібно бека.

Овець, виявляється, розводять не тільки на карпатських полонинах. «Вони у нас із давніх-давен», — посміхається Вася. Він працює в Одесі водієм вантажівки, та не перестав бути бессарабом і знавцем тутешньої старовини.

І справді: документи свідчать, що в 1875 році на одну родину тут припадало 13 овець, три корови та один кінь. Кожна сім'я мала по 4 га землі. А комуністи казали, що до революції погано жилося!

Стара Царичанка була заможним селом. Перші переселенці приїхали сюди заради чорнозему, який новоприбулим нарізали щедрими гектарами, та обробляти доводилося цілину — дикий степ. І хоч земля тут родюча, однак клімат посушливий, вітряний. Намучилися селяни, поки перетворили тутешній степ у мальовничий куток. Усі дерева тут висаджені дбайливими руками. Випали ставок за селом. Велику школу кількаповерхову відкрили, лікарню. Здавалося б, живи! Та молодь все одно тікає в мегаполіси.

У 1930-х роках населення Старої Царичанки сягало понад чотирьох

тисяч. Біля неї вже й Нову Царичанку заснували. Та за півстоліття людей тут поменшало вдвічі. А останній перепис 2001 року зафіксував 1800 мешканців.

РУМУНСЬКИЙ ПОРЯДОК

Ми сідаємо за стіл у хаті вчительки Ольги Чудак. Вона місцевий краєзнавець і хоче написати книжку про своє село, де першопоселенці мали таке саме дивне прізвище, як і в неї — Чудаки. Це буде вже друге видання. Перше вийшло у Кишиневі кілька років тому.

До Другої світової війни Бессарабія вважалася неподільною. З 1873 року в імперії існувала навіть Бессарабська губернія з центром у Кишиневі. Але з 1920-х років тутешній край по Дністер відійшов до Румунії. В цілком українському селі відкрили румунську школу й приїхало з десяток румунських урядовців. З'явилося у Царичанці навіть жандармське управління.

У 1940 році Сталін разом з Північною Буковиною приєднав до

України і Південну Бессарабію. Нareshtі в селі розпочалося навчання рідною мовою. Однак ці порядки затрималися ненадовго. В 1941 році з гітлерівцями знову повернулися румуни...

Війна обминула Стару Царичанку, не велася тут кровопролитні бої. Ось як описують воєнні лиха царичанські історики: «Де було багато абрикосових дерев, в червні 1942 року дві доби стояли в затінку коні румунської кавалерії, обгризаючи кору». Молодим царичанам довелося воювати на дві армії: хто — в румунській, а хто — в радянській. Кого куди встигли забрати. Із 358-ми вояків додому повернулися лише половина.

ЧУДАКИ НЕ ХОЧУТЬ У МОЛДОВУ

Близькі до Царичанки села характерні, мовби з Гоголя списані: Крива Балка, Широке, Старокозача, Черкеси, Великомар'янівка, Розкішне, Благодатне. У Крутоярівці живуть молдовани, у Руськоіванівці — росіяни. Дива та й годі у цій Бессарабії! 175 років пройшло, як переселилися сюди люди з різних країв, а ні одні, ні інші своєї мови й культури не зрелися. І балакає Стара Царичанка, як і їхні далекі предки з Центральної України, — «по-солов'їному», а

**«Піймають! —
зітхає пан Іван. —
Як не свої,
то молдовани.
Зараз дуже кордон
стережуть»**

Іван Мирза грає «Мамину вишню».
Його матір живе за кордоном — за 10 км

сусідня Руськоїванівка — «на могуть».

Молдова — ось вона, під боком, але подружжя Чудаків не було там уже років з десять.

— А що я там не бачив? — каже чорнявий Микола, який ставить супутникові антени у селі. Тут вони — чи не на кожній хаті. Спеціально для гостя він вмикає пісні свого улюбленого Джо Дасена.

— От дехто каже, що голод 1933 року не був геноцидом, — докопуються його дружина Ольга. — То чому ж тоді у нас на Бессарабії голоду не було, коли Одещина вимирала? Адаже урожай був однаковий! А просто там хазяйнувала радянська влада, а тут — румунська. Там комуністи все під чисту вимели, та й залишили людей помирати.

Свій голод пережила і Стара Царичанка, тільки пізніше — у 1946 році. «Люди гинули, як мухи, — розповідає 78-річна бабця Марія у завитій світлій хустці, склавши натружені руки на коліна. — А вони ходили по дворах та й вишукували, що тільки можна. І в нас усе зерно забрали».

Мовчить. У кутку — ікона з лампадкою, обвита вишиваним рушником. Під нею портрети дітей, котрі

роз'їхалися по світах. Залишилася бабця Марія у хаті сама. «Колись гордець здавався маленьким: сорок соток. А зараз щось завеликий став», — зітхає.

ЧОРНОЗЕМ НА ЗГАДКУ

Ми йдемо селом з Іваном Мирзою. Назустріч ідуть люди з церкви. Хто пішки, а хто й на велосипеді. Кам'яний храм з двома вежами збудували царичани ще у 1865 році. Дві світові війни пережила Свято-Покровська церква, а в 1970-х її зруйнували. Тепер посеред села — новий храм, знову зведений на кошти царичан. Доглянутий, із садочком. Було б тільки кому туди ходити...

Про недавнє комуністичне минуле нагадає в центрі Дошка пошани з порожніми рамками та гаслом «Мы придем к победе коммунистического труда!» Несподівано зустрічаємо бабцю Марію та фотографуємо її на фоні відсутніх передовиків. А вона раптом тихо каже: «І я тут висіла. Ще за колгоспу «Розквіт»».

Самотній голуб зручно вмос- тився на голові кам'яного Леніна посеред шкільного подвір'я. Позаду

школи — два пам'ятники, мов близнята. Одна стела — загиблим у Першу світову війну, з написом порумунському. Друга — комуністам, розстріляним уже румунами.

«Торік тут дівча згвалтували», — каже задумано Іван. — Свої ж, місцеві. Згвалтували і вбили. Вона сиротою була. Чотирьох посадили. Старшому було 28. В тюрмі помер». «Яке безглузддя!» — думаю, розглядаючи жовті пластмасові бірки на вухах корів, які пасуться біля пам'ятників. Поруч — глиняні руїни старої хати. Порожніх будинків у селі — чверть.

...Виїхати із села виявилось проблемою. Годину простоявши на дорозі, таки зупинили стареньке авто з літнім подружжям, яке за десятку згодилося підвезти до Старокозачої.

Позаду залишалися чи не вперше у житті бачені солом'яні стріхи на хатах ХХІ ст., рівенько, мов під мотузочок, висаджені виноградні кущі Івана Мирзи, вгодована свиноматка з блакитними очима та майже людським поглядом, антени-сателітки на хатах, самотня бабця Марія... І, зрозуміло, чорнозем, який в'язко липне не тільки до чобіт, але й до серця. ■

Фоновий звук

Системи відображення інформації

- комутація та налагодка роботи обладнання в приміщеннях площею від 100 до 100 000 м²
- гарантійна, сервісна та технічна підтримки
- розробка та впровадження нестандартних інноваційних рішень

Послуги "під ключ" - від розрахунків до запуску в експлуатацію

ПрессКом® TECHNOLOGY

тел./факс: (044) 585-97-27

www.presscom.ua

ПОГЛЯД

© MICHAEL BRUCK

«Острів Південна Бессарабія»

Досить легко
втратити зв'язок
із сотнями тисяч
співгромадян
по той бік Дністра

Наскільки хиткий контроль нашої держави над певними своїми землями, цього літа могли пересвідчитися десятки тисяч звичайних відпочивальників. Якщо будь-якого іншого серпня складнощі пересування між південною частиною Одеської області (історична назва – Південна Бессарабія, найбільші міста – Білгород-Дністровський та Ізмаїл) і рештою країни могли дратувати лише водіїв-далекобійників, місцевих мешканців і курортників, то після подій у Грузії на цю ситуацію варто було звернути увагу й декому з вітчизняних «глобальних стратегів».

Якщо подивитися на мапу, то побачимо, що українські землі на захід від Дністровського лиману, отримані Українською РСР у 1940 році від Румунії, поєднуються з українським «материком» лише двома сухоходльними шляхами.

Перший – автомобільна траса через села Маяки та Паланка, причому 6,5 км цього шосе знаходяться на території іншої держави – Молдови. Другий шлях – автомобільно-залізнична дорога Кароліно-Бугаз – Затока, яка проходить через міст над гирлом Дністра. Ці транспортні артерії

КИРИЛО ГАЛУШКО
директор Центру ім. В. Липинського

сполучають Україну з 11 727 км² її території (тобто це 2%, територія розміром із Закарпаття) і з 426 000 її громадян – а це ж майже 1% населення!

Згаданий міст є одночасно й автомобільним, і залізничним, до того ж, розсувним (для проходу великих суден). Його пропускна здатність – 15 тис. автомобілів щоденно, котрі з перещікуванням долають тут чотири залізничні переїзди і ще чекають, поки під мостом пройдуть морські судна до Білгородського порту. Цим вузьким транспортним коридором відбуваються всі автомобільні перевезення між Балканами, Подунав'ям і Півднем України. Такий шлях, як бачимо, і за звичайних умов нелегкий, а

що ж говорити про нестандартну ситуацію?

Повінь у верхньому басейні Дністра асоціюється в нас лише із руйнуваннями в Прикарпатті та на Поділлі. Але ж Дністер не закінчується на молдовському кордоні й потім знову «потрапляє» в Україну – вже на Одещині. Висока вода, дійшовши сюди, зруйнувала також дорогу через Маяки, залишивши доступним тільки шлях через міст.

А тепер уявімо, що на зношеному мості (збудованому ще на початку 1970-х, тому він потребує суттєвого ремонту) раптом трапляється випадкова – чи не випадкова? – аварія. Тоді контакти України з територією, на яку, до речі, в промовах низки зарубіжних маргінальних політиків претендує Румунія, стануть можливими лише повітряним або морським шляхом! Ніби як із набагато меншим (0,17 км²) островом Зміїним, статус якого досі не визначений у міжнародно-правових документах.

Отже, не треба докладати надзусиль, аби буквально «відчиркрити» чималий шмат нашої території, раптом за кордоном відчують таку нагоду. Розмови про новий грандіозний міст між Увдіополем та Білгород-Дністровським точаться вже 20 років, але гроші на цей проект поки не знайшлися.

Щоправда, є один «дешевший» вихід: Румунія – член НАТО, а територіальні претензії між членами блоку неможливі. Тому є потенційна можливість обидва «острови» – і Крим, і Південну Бессарабію – захистити одним правовим актом.

Філософ із фло

Мастерами

АВТОР: Наталія Шевченко

Проста гуцулка повторила духовний шлях Григорія Сковороди

Либонь, у кожному українському селі можна знайти людину, своїм життям не схожу на інших, котра не вписується в канон традиційної сільської громади. Це може бути народний умілець, який не заробляє на своєму таланті,

ТАБІРНА ОСВІТА

Народилася Параска Плитка (пізніше вона взяла собі мистецький псевдонім — Горицвіт) 1 березня 1929 року в селі Бистрець, тепер Верховинського району на Івано-Франківщині, в сім'ї Штефана Плитки. Її батько був знаменитим ковалем на весь косівський край, окрім того — людиною освіченою, багато читав, знав мови. Мати — Анна — талановита ткаля та вишивальниця. Згодом сім'я перебралася у Криворівню (**див. довідку**).

Параска встигла закінчити тільки чотири класи (через багато років вона згадувала, що на запи-

особа «другосортної» слов'янської крові. Вочевидь, не той був час для знайомства з великою німецькою культурою.

Розчарована Параска повертається у Криворівню й пристає до національно-визвольного руху, стає зв'язковою УПА (псевдонім — Ластівка), носить повстанцям у ліс їжу й теплі речі. Потім — арешт. «Па малалетству» Параска уникає розстрілу, їй дають 10 років таборів.

МИЛОСЕРДЯ В ЗАКРИВАВЛЕНІЙ ШИНЕЛІ

Взимку 1945 року тисячі засуджених молодих дівчат із Західної України товарними ешелонами відправляють у Сибір. «Замість теплої одягу видавали закривавлені шинелі з розстріляних», — згадувала Параска Степанівна.

В ешелоні на Колиму дівчина відморозила ноги, і її залишили в

Доля Гуцулке
У вилоток — аш у Косів...
У вилоток вилоток!
Наднеси шо за бриндзу —
Збіша розстараю!

Доля Гуцулке:
Ой, крутиси самотітько
Плані! На тобі преня?
У прихатцях те збиваю —
Їне півтора тиння!

Доля Гуцулке
Аш вилоток вилоток...
За ішо мої діти!
Пий за тебе Гадусину —
Сладний усоловіє!

поет, який пише наївні вірші замість того, щоб із ранку до ночі клопотатися по господарству, філософ, який постійно ставить незручні запитання й пише у шкільних зошитах книгу про ідеальне суспільство. В селах їх називають по-різному, здебільшого зневажливо. Це потім деякі з них стають відомі на всю Україну, як Марія Приймаченко чи Катерина Білокур. Параску Плитку-Горицвіт можна назвати їхньою посестрою. Й таланом, і талантом.

таня слідчих «Образованіє?» з гірким дотепом репресованої людини відповідала — «Лагерное»). Завдяки батьковій дівчина знала мови, зокрема, німецьку, й коли почалася Друга світова війна, працювала перекладачем у сільській канцелярії. А в 1943 році наївно вирішила самотужки добиратися в Німеччину, щоб вступити до університету. Її університетами виявилася робота служницею в німецькій родині, де Параска зазнала принижень як

уральському тюремному госпіталі. Дивом обійшлося без ампутації, але майже п'ять років пересувалася на милицях. Ноги їй врятував грузинський лікар, про якого з вдячністю згадувала все життя. З 1947 року відбувала строк у спецтаборі в Спаську (Казахстан).

Пізніше, після звільнення, Параска Степанівна уникала розмов про табірне життя, і справа була не лише у власному травматичному

досвіді — вважала, що ці розповіді нічого, окрім зневіри, болю та ненависті, не можуть викликати в слухачів. Вона підкреслювала, що тільки любов і милосердя людей, лікарів і засуджених, яких зустріла в ув'язненні, допомогли їй вижити.

Ще в таборі Параска Плитка дала собі обітницю — якщо залишиться живою, буде славити Мир Божий на землі.

БЕЗ КОХАННЯ

Після повернення до рідного села Параска Плитка спочатку активно включається в життя громади: бере участь у толоках, працює художником у лігоспі, організовує хор, запише народні пісні, разом із односельцями відновлює обряд Коляди, фотографує і починає писати й малювати.

Батьки сподівалися, що дівчина знайде собі пару. Однак особисте життя Параски мало свою драматичну історію. Ще в таборах вона листувалася з іншим ув'язненим, нібито, грузинським художником, ім'я якого так і залишилось невідомим. Шляхи їх на численних пересилках загубилися, та Параска встигла переслати додому його адресу.

Батьки, по-своєму бажаючи щастя своїй дитині, знищили цього листа. Дізнавшись про це, Параска спочатку тривалий час не могла пробачити такого вчинку. Навіть наполягла побудувати їй невеличку хату, щоб жити окремо. І на все життя залишається самотньою. Так вона стає Плиткою-Горицвіт. Поступово віддаляється і від суспільного життя для сповнення даної нею колись обітни-

ці — славити Мир Божий. Спосіб її життя з того часу можна було б назвати улюбленим Парасциним словом — «захованість».

ГУЦУЛЬСЬКА ЙОГА

Для односельців її життя було незрозумілим. Не мала городу, бо віддала свою землю взамін за те, щоб не зрубали двох «її» беріз на пагорбі біля хати, не тримала худоби. Жила переважно з того, що приносили люди. Проте, коли працювала, могла не пустити на поріг навіть священика — потребувала цілковитої зосередженості, під час роботи завжди дотримувалася суворого посту.

Таких людей називають «черниця в миру». Це послух Духові поза будь-якими посередниками, служіння Творчій Окрасі (ці поняття для мисткині були живі, вона завжди писала їх з великої літери).

Її хатка на дві кімнати була схожа на барвисту вертепну скриньку: всюди книги, зошити (залишилися навіть записи з філософії йоги), папки з газетними вирізками, невеличка бібліотека, де було чимало книжок про Індію, культурою якої Параска Степанівна щиро захоплювалася, на столі — друкарська машинка, десь тулилося «поліграфічне» та фотообладнання, стіни суцільно завішені іконами, картинками, фотографіями, рушниками, серед однієї кімнати стояла наперед пригото-

Хвалити Бога в рукописних книгах

” До вас, листочки, у моєму серці завжди шана не зникає. Я з вами погomoно мисленно, так щиро, що й забудеться о тім, що біля мене — пустеля... Як добре, що знаходиться мова з папірцями... Дорогий друг — папірець... Ніколи не скаржиться, що йому гірко і невидержано від написаного. То є друг понад друзі! О, Боже Ласкавий і Добрий! Як Ти мене оберігаєш від найстрашнішого... Книги за книгами пишуться неустаючо... Я тішусь цим, що можу знаходити в душі й серці своїм Богохвалительність молитовну. “

Із щоденника Параски Плитки-Горицвіт

Наївний екзистенціаліст —
пані Параска

вана труна, де теж зберігалися книги.

Ікони художниця роздавала людям. В її господі завжди був чай з карпатських трав і сухарики, якими частувала гостей. Їх завжди було багато: етнографи, фольклористи, студенти, літератори. Їхали до неї з усієї України та навіть із-за кордону — за етнографічними матеріалами, бесідою, за піснями й текстами, обіцяли їх десь надрукувати (траплялися прикрі випадки, що тексти Параски Плитки-Горицвіт з'являлися у пресі під чужим ім'ям).

СВІТ ЛОВИВ ЇЇ, ТА НЕ ВПІЙМАВ

За життя вона так і не дочекалася друкованого рядка. Доживала віку в страшний бідності, самотній немочі, майже втративши зір. На своєму погребовому покривалі Параска

Плитка-Горицвіт ще за життя написала: «Ненавидящих і обидящих нас прости, Господи». Померла Параска на Страсному тижні. Після смерті Плитки-Горицвіт її книжки сім років зберігалися під лавою в хаті далеких родичів, багато з них попсувалося від вогкості.

«Сповідуюся перед Тобою, Окрасо благосна, бо в Тобі пробуває Надприродна Вічність... І бачу в Тобі Благість Божу. Бачу в Тобі безсмертіє, якому клонюся ісповідаючо. Прости мені, прости, Окрасносте землі за неувважність до Тебе... за велику зайнятість самою собою. Іменно тоді, коли треба було з Твоїх квітників росю поранковою уписати Благосну подяку, за те, що єсть Окраса Божа на Землі», — так писала Параска Плитка-Горицвіт у своїй книжечці верлібрів «Доки не пізно». ¶

ДОВІДКА

Криворівня – село-етномузей

Село Верховинського району Івано-Франківської області. Свою назву отримало від звивистих берегів гірської річки Чорний Черемош. Відомий український етнограф Володимир Гнатюк назвав Криворівню українськими Афінами. З 1900 року протягом 14 років тут мешкав улітку з родиною Іван Франко. До нього на гостину приїздили Леся Українка, Василь Стефаник, Ольга Кобилянська, Осип Маковей. Тут по кілька років жили Михайло Коцюбинський, Гнат Хоткевич, бували Лесь Курбас, Костянтин Станіславський, Ольга Кніппер-Чехова. У Криворівні Параджанов знімав свій фільм «Тіні забутих предків». На території цього села-етномузею – понад 14 історичних пам'яток. Серед них: дерев'яна церква Різдва Пресвятої Богородиці 1719 р., гуцульська гражда-музей, музеї Франка, Грушевського, Плитки-Горицвіт.

РУКОПИСИ НЕ ГОРЯТЬ

23 тисячі рукописних сторінок Письменницький доробок Параски Плитки-Горицвіт складається з 46-ти великих рукописних книг обсягом десь по 500 сторінок кожна (це 23 тисячі сторінок!), об'єднаних під загальною назвою «Подарунок рідному краю», а також близько сотні маленьких книжок, рукописних і друкваних на машинці.

Серед них – низка духовно-філософських творів: «Молитва – дар Божий», «Помолімося за мир благоді», «Небесному престолу від Підніжжя землі», «Молитви во славу святого Хрещення Руси-України», «Вінець Боголюбія». Це авторські неканонічні молитви, переспіви житій святих, духовні роздуми.

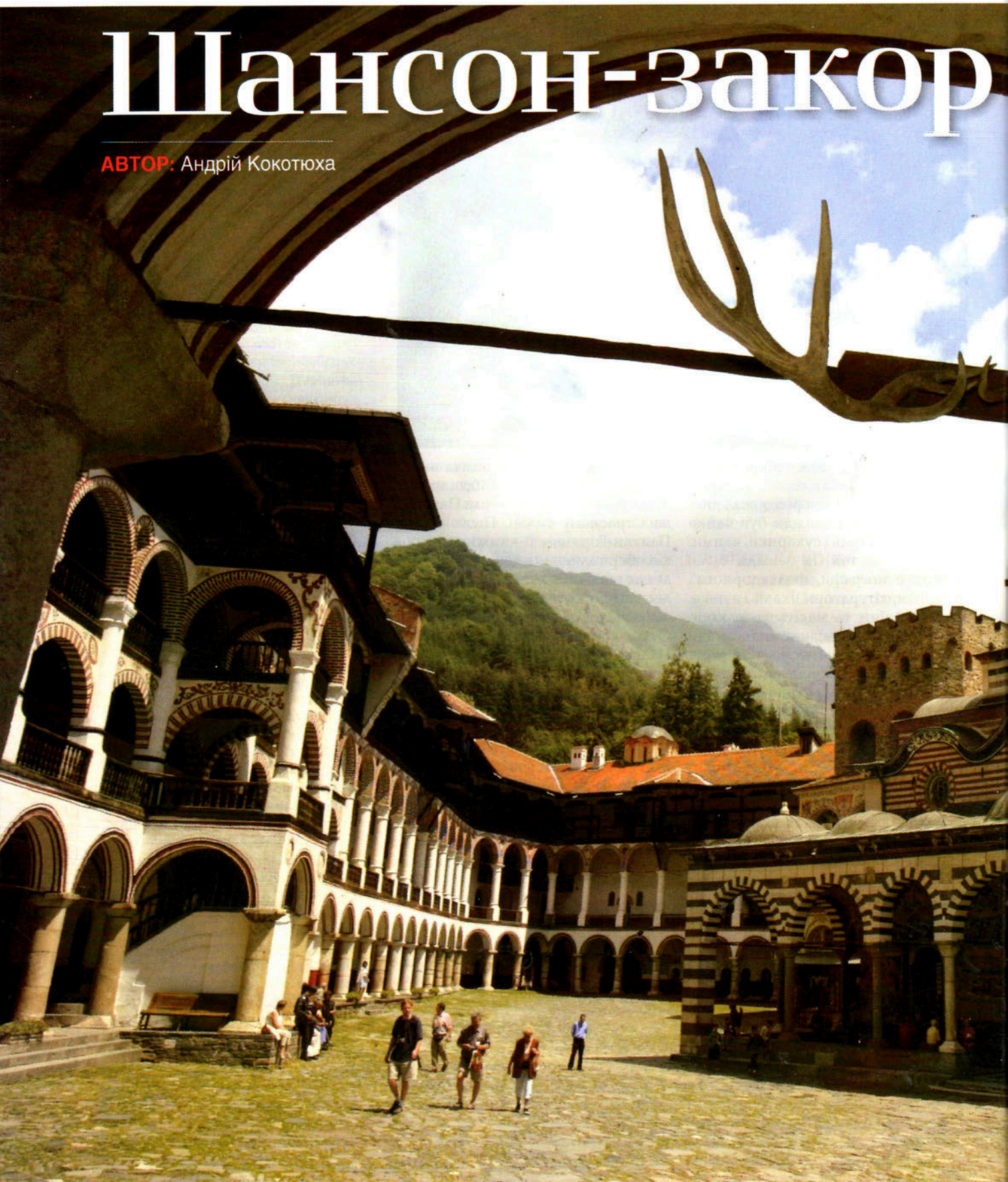
Інший цикл творів – народний: «3 народних повісток», «Співанке Гуцулсков говірок», книга-альбом «Доля гуцулки». Жінка, яка перетворила своє життя на мистецьку акцію, власноруч «самвидавала» рукописні – в єдиному екземплярі! – співанки, верлібри, казки та ліричну поезію («Варто мислити», «Поетичний дзвін», «Казематні поезії», «Доки ще не пізно», фантастико-пригодницький роман «Індійські заграви» тощо), щоденники.

Не сподіваючись на публікації в радянській Україні, Плитка-Горицвіт робила свої книги власноруч. Писала тексти каліграфічними літерами на окремих аркушах паперу, кожен листок оздоблювала намальованими кольоровими олівцями та фломастерами орнаментами. Свої арт-буки прикрашала малюнками й іконами, потім зшивала аркуші, скріплювала їх меблевими цвяшками, а обкладинки виготовляла з паперу та полотна на клейстері. Пресом для готової книги слугували відра з водою.

Ці фоліанти схожі на старовинні манускрипти – рукотворні книги, створені в добу комп'ютерів. Тексти найгірші й мудрі водночас, як будь-яка творчість серцем, що не знає технологічних прийомів. І йдеться на цих мальованих фломастером сторінках, по суті, про одне – про Вдячність, оту чи не сковородинську «благодарність» Всевишньому за все, що послалоється людині на її віку.

Шансон-закор

АВТОР: Андрій Кокотюха

ДОН

Болгарія – це курорт для тих, хто шукає поєднання звичного Криму з очікуваною Європою

«Д

зень добри, панове!» – звернулися до нас у Варні, запропонувавши поміняти з

рук польські золоті на болгарські леви. Почувши наше гордовите: «Ми не поляки, ми українці!», вуличні міняли без зайвого пафосу запропонували купити в нас національну валюту: за 100 грн давали 26 левів. У старовинному портовому місті, здається, можна без проблем скинути навіть білоруські «зайчики».

З кінця 1960-х років минулого сторіччя громадяни Радянського Союзу вважали Болгарію неофіційною «нашою шістнадцятою республікою». Хоча безпідставно. Ставши «в'язнем соцтабору», Болгарія таки лишилася за кордоном СРСР. Тепер, коли країна увійшла до Євросоюзу, майбутні «напівспіввітчизники» – як-от ми – можуть або заздрити, або ж сміливо користуватися всіма перевагами цього закордонного еурокурорту. Але при цьому він так нагадує рідні кримські пляжі...

БАГАТООКІ БОЛГАРИ

«Я 35 років учив російську! – з гордістю говорить Петер, метрдотель одного з ресторанів курортного комплексу Альбена, де ми зупинилися. – Дід завжди казав мені: тої, хто знає одну іноземну мову, має додаткову пару очей».

Якщо відштовхуватися від цієї дідової мудрості, то більшість болгар мають одразу три пари додаткових очей. Не скажу про всіх мешканців цієї країни, але кожен болгарин, який працює в курортній індустрії, може вільно говорити не лише російською, а також англійською та німецькою. Принаймні, меню в ресторанах адаптоване, крім болгарської, ще трьома згаданими мовами.

Мовне питання в Болгарії – головний вирішальний аргумент для тих, хто хочуть і за кордон поїхати, і не напружувати себе вивченням бодай елементарних слів та ідіом країни перебування. Воно в Бол- ►

Алеї центрального парку у Софії

гарії не політичне, а швидше економічне. Країна, висловлюючися сленгом сучасних медійників, заточена під туристичний бізнес. Тут на пляжах можна побачити громадян із усієї Східної Європи й почути, крім англійської, німецької та російської, чеську, румунську, угорську і польську мови. А обслуговуючому персоналові, яким є корінне населення, слід знати потреби всіх.

ОЧІКУЮЧИ НА ЄВРОПЕЙЦІВ

«Російськомовні» курортники в Болгарії все одно становлять якщо не половину всіх туристів, то третину — це точно. Їх можна впізнати, насамперед, за впертим небажанням бодай вітатися та прощатися болгарською. Хоча короткий болгарсько-російський розмовник є в кожному комплекті поліграфічної продукції, який видають гостям місцеві туроператори.

Щоправда, молодше покоління болгар, чиї отроцтво та юність припали на 1990-ті роки, на звертання російською вже категорично відповідають: «Ай донт андестенд!».

Студент Радко на канікулах обслуговує атракціони в Альбені.

Молодше покоління болгар на звертання російською вже категорично відповідає: «Ай донт андестенд!»

Болгарія потроху хоче стати привабливішою для громадян Західної Європи. Передусім — для французів та італійців. Тому Радко, крім англійської, вчить тепер французьку.

Приблизно те саме повідав нам і Женя, представник туристичної фірми, яка нами опікувалася. За його словами, останні тенденції такі: неподалік від Альбени, Золотих пісків, Сонячного берега та інших відомих болгарських курортів уже почали будувати котеджні містечка. Цю нерухомість пропонують італійцям, французам та німцям і, як повідомив наш гід, її вже купують, хоча, можливо, вони вкладають у нерухомість поки що менше, ніж росіяни.

Тому в деяких місцях Болгарія нагадує європеїзований Крим чи, швидше, Сочі. Є ресторани, де кру-

ФОТО: REUTERS

ВАРТО ОГЛЯНУТИ

тять нон-стоп російську музику 1990-х, а наживо співають щось із репертуару Шуфутинського та «Владимирський централ». Але при цьому довкола чистота й ціни демократичні. Можливо, це поєднання звичного Криму та очікуваної Європи й приваблює сюди «російськомовних»?

СОФІЯ В РОЛІ ТРИПІЛЛЯ

Якщо ви байдужі до моря та пляжів, а любите подорожувати, в Болгарії можна це зробити по повній програмі. Гіди охоче переповідають туристам стародавні легенди та сучасні оповідки про Болгарію.

Наприклад, провезуть вас місцями, де колись мандрували Александр Македонський та Октавіан Август. Або запропонують відвідати давні землі фракійців, згадку про які можна знайти в легендах та міфах Давньої Греції. Шанувальники старовини не обійдуть увагою болгарську столицю Софію, засновану, за словами гідів, близько семи тисяч років тому.

Можна відвідати Пловдив, Шипку, Тирново, Варну — міста, з якими пов'язана героїчна історія Болгарії, конкретніше — ті її сторінки, що писалися за допомогою армії Російської імперії, в лавах якої проти турків воювали й чимало українців.

Варто згадати і старовинний Несебр, взятий під охорону ЮНЕСКО. Тут його прийнято порівнювати з черепахою, яка тягнеться в море і лише завдяки своєму хвосту тримається за берег.

ГОТЕЛІ НАРОДНОГО АРТИСТА УКРАЇНИ

Перші мої асоціації з Несебром — місто, подібне до Ялти. Проте ▶

ПОГЛЯД ІЗ ЗАХОДУ

Болгарія не Румунія

Віднедавна за дешевишню алкогольну й продуктів Болгарію облюбували німці. Й от прощальна вечірка в готелі — останній день перебування в Альбені туристів із ФРН. Один німець (два тижні відпустки він провів у пересуваннях між готельним номером, баром і дискотечним майданчиком), коли настає його черга казати тост, урочисто й зворушливо виголошує: «Дякую всім за все! Шкода, що досі я не знав, яка це чудова країна — Румунія».

Болгарія (курортне узбережжя)

● НЕСЕБР

затишний курорт біля моря, до того ж, місто, внесене в спеціальний список ЮНЕСКО, одна з найдавніших історичних пам'яток світу

● ДОЛИНА ТРОЛИД

розташована поблизу міста Казанлик. Крім власне квітів, з яких виробляють парфуми, тут можна побачити залишки язичницьких храмів та фракійської цивілізації

● РАВДА

невеличке містечко на узбережжі. Цікаве, крім готелів Кіркорова, оригінальним стилізованим рестораном «Варвар», де для відвідувачів передбачена самобутня шоу-програма, щедре чакування національними стравами та напоями

● ПРСЬКИЙ МАСИВ РОДОПИ

не дуже високі мальовничі й гостинні гори обіймають пів-Болгарії, ними цікаво мандрувати — не пляжами ж єдиними! — а взимку, до того ж, тут діють лижні курорти (Пампорово та ін.)

Вулички селища Велико Тирново іноді до щемо схожі на наш Гурауф або Сімеїс

ФОТО: УКРАЇНОРМ

така пряма аналогія навряд чи до речна й справедлива. Ялта — галаслива, пафосна, вона аж гуде від напливу українських та російських музикантів і кіношників. Майже всі ялтинські пляжі поділені між приватними структурами, й чим далі, тим більше стають закритими.

Несебр же — досить демократичний. Його можна обігти по колу хвилин за двадцять, хоча кожна вузенька вуличка вимагає того, аби допитливий мандрівник зупинився там і вивчив кожен її метр. У численних прибережних ресторанчиках та кафешках можна почути здебільшого болгарську музику: за-

смаженого на вугіллі м'яса з кінчика велетенського ножа та імітують варварську страту — рубання голови.

А ще Равда — це містечко, де купив два готелі народний артист України та етнічний болгарин Філіпп Кіркоров. Фанам російської естради у передмісті Варни покажуть також будинок, який нещодавно був дачею Кіркорова й Пугачової. Коли подружжя розійшлося, співак продав цю нерухомість і увійшов у готельний бізнес.

ВСЮДИСУЩА МАФІЯ

Болгарські гіді, до речі, відверто попереджають про необхідність сте-

біля плазмової панелі, аби дізнатися, засудили чергову «мафію» чи знову перенесли судове засідання.

Очевидно, мафіозна проблема таки хвилює болгар. Доброслав продає срібні вироби власного виробництва на центральній алеї Альбени. Він скаржиться: високі тутешні ціни — результат діяльності мафії. Саме вона визначає не лише цінову політику приватних крамниць та ресторанів, а й впливає на курс долара та євро в певній місцевості.

Я довго сумнівався, але остаточно переконали мене в правоті болгар книгарні. Тут переважають переклади болгарською мовою актуальної іноземної масової літератури: Стівен Кінг, Сандра Браун, новий роман про Джеймса Бонда тощо. А ось спроби знайти детективні романи відомих мені здавна болгарських авторів Богомила Райнова (написав серію про «болгарського Штірліца»), Павла Вежинова, Андрея Гуляшкі або Димітра Пеева, яких активно перекладали в СРСР, чи бодай перевидання творів класика болгарської літератури Івана Вазова виявилися марними.

Що може пояснити цю книжкову диверсію, як не мафіозна змова? Варто додати, що сучасна болгарська література — художні, а частіше художньо-документальні книги. Всі суціль про мафію. Вони стоять на окремих полицях і, судячи з кількості найменувань, користуються неабиякою популярністю.

Можна лише аплодувати болгарам: маючи такі суттєві внутрішні проблеми, вони не втрачають гостинності й роблять максимум можливого, аби гості хотіли повернутися сюди ще. ■

Сучасна болгарська література — художні, а частіше художньо-документальні книги. Всі суціль про мафію

писану на магнітофон, у живому виконанні, старовинну та в сучасній естрадній обробці.

Неподалік від Несебра є містечко Равда. Для більшості туристів воно цікаве, насамперед, оригінальним стилізованим рестораном «Варвар». Саме приміщення зроблене у вигляді голови воїна-варвара, одягненого в бойовий шолом. А після дев'ятої вечора тут починається спеціальне шоу, під час якого кремезні актори-варвари в бойових обладунках ходять від столика до столика, підігрівають повітря бойовими вигуками, дають вам можливість скуштувати

жити за кишнями та залишати гроші й документи в сейфах готелів, хоча коштує це досить дорого. Проте, що в Болгарії насправді не все так спокійно, уважний турист може дізнатися з газет, телебачення й навіть у пересічних місцевих книгарнях.

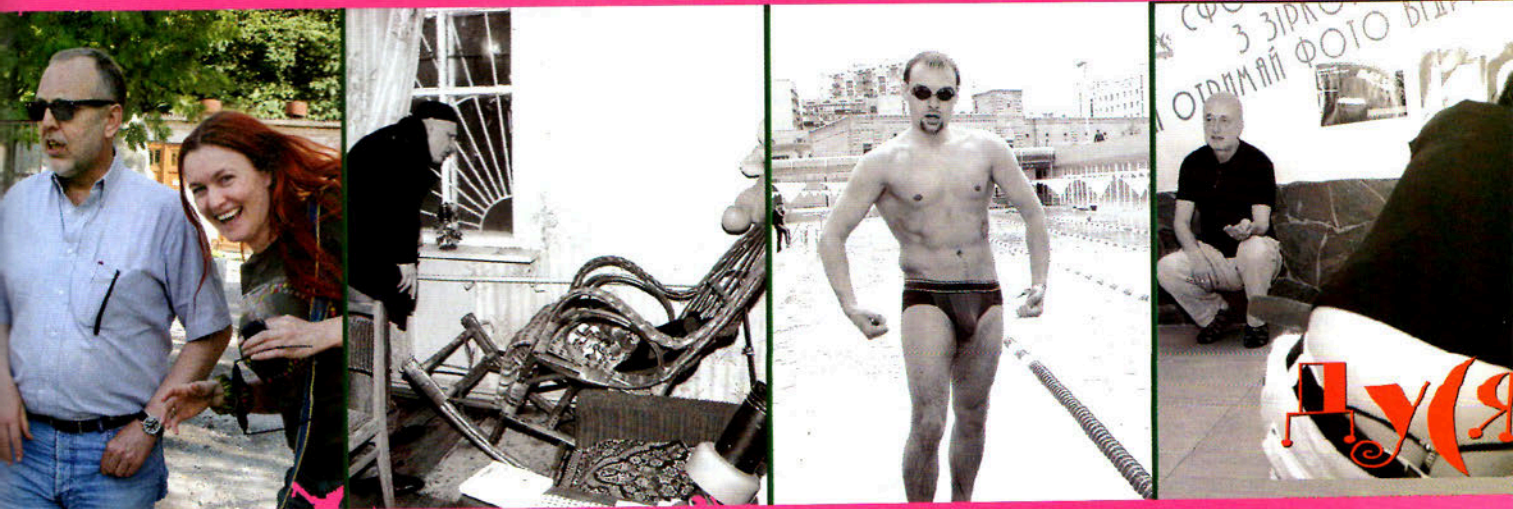
Слово «мафія» не сходить із перших шпальт щоденних болгарських газет. Водій автобуса, який возив нас на екскурсії, на зупинках читав про чергові вибрики місцевих мафіозі. Про боротьбу з мафією говорили в блоках новин діджеї болгарської станції «Гарик-радіо». Продавці сувенірних яток щовечора збиралися

ЯК ДІСТАТИСЯ, ДЕ ЖИТИ

Залізницею: квиток «Київ — Софія» коштує 620 грн, «Київ — Варна» — 566 грн, авіашляхом — 2,6 тис грн. Самою ж Болгарією зручно пересуватися місцевими авторейсами, це не дорожче, ніж Україною.

Навіть якщо ви прибули не за турпутівкою, проблем виникнути не повинно. Оскільки країна орієнтована на туризм, вам запропонують сервіс будь-якого ґатунку: від п'ятизіркових готелів (їх тільки у маленькому Несебрі не менше п'яти — навіть у Києві нема стільки!) до малобюджетної ночівлі за \$5 у рибальському або ж гірському селіщі.

Дуся

Dusia.telekritika.ua

Корисне хмаро

АВТОР: Катерина Липа

Офісні багатоповерхівки борються з глобальним потеплінням

«Будь-яке велике місто нагріває атмосферу й невблаганно наближає парниковий ефект», — ридують екологи. Одні з найбільш «гарячих» точок у містах — хмарочоси, життєдіяльність яких поглинає шалену кількість енергії різного походження й викидає її в атмосферу у вигляді парникових газів та тепла.

ЗАОЩАДЖУВАТИ НА СІРНИКАХ

Наприклад, у США великі громадські будівлі споживають до 36% всієї електроенергії країни й продукують близько 30% парникового газу. А при виробництві однієї тонни цементу (складової бетону, з якого будують хмарочоси) виділяється тонна шкідливого двоокису вуглецю. Тут лише використання альтернативних джерел енергії ситуацію не врятує. Висотні споруди — від підвалу до антени на даху — мають стати «дружніми» до довкілля.

ДОВІДКА

Екологічні «чотири зірочки»

Щоб спонукати архітекторів та девелоперів оберігати довкілля, в 1990 році Велика Британія першою в світі запровадила екологічний рейтинг споруд. Із неї взяли приклад США, Австралія, Нова Зеландія, а далі — й інші країни. Екологічний рейтинг присвоюють будівлі назавжди — як зірочки готелю. Рівнів безпеки споруди для довкілля чотири: «сертифіковано», «срібло», «золото», «платина».

Проектувальники хмарочосів дійшли висновку, що зробити хмарочоси «екологічно правильними» можна, виконуючи низку умов одночасно:

- заощаджувати всі можливі ресурси (від будматеріалів до електрики та води в діючій споруді);
- влаштувати теплоізоляцію, за якої будівля не нагріватиме повітря;
- розробити для кожної конкретної споруди технології, що допоможуть виконати два перші пункти.

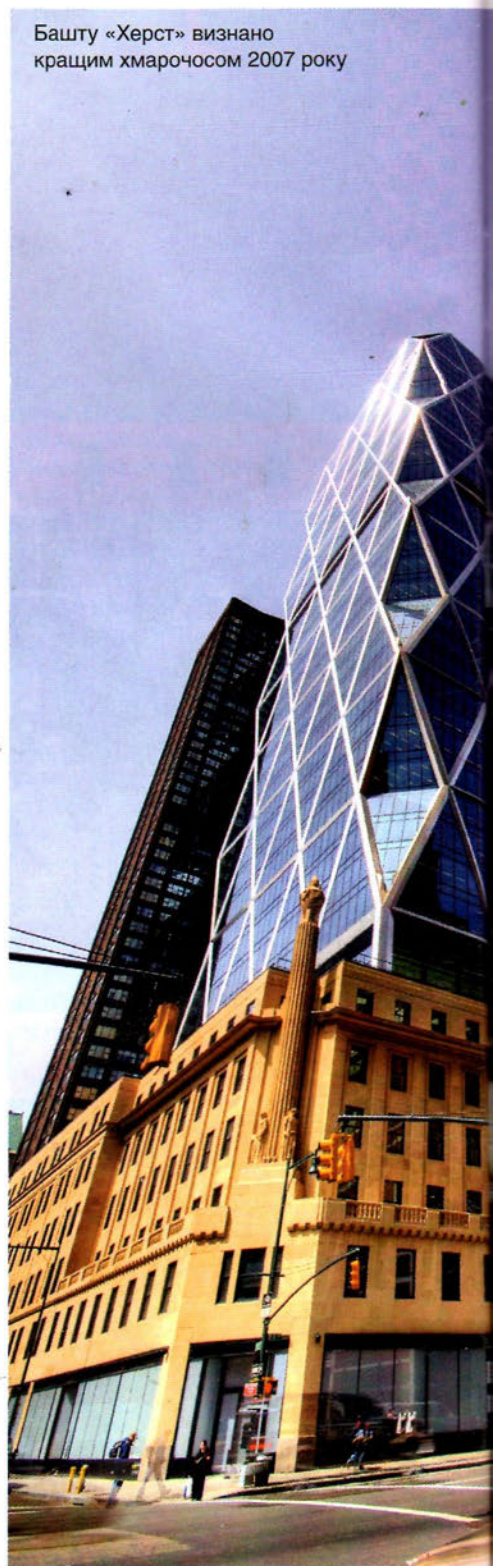
Щоб спроектувати славетний лондонський «огірок» — офіс компанії Swiss Re — створили спеціальну комп'ютерну програму, яка розрахувала оптимальну конфігурацію будівлі. Таким чином убили одразу двох зайців: усі приміщення всередині будинку рівномірно освітлюються й водночас добре провітрюються природним шляхом, тобто без електричних ламп і кондиціонерів.

Навколо будівлі такої висоти зазвичай утворюються завихрення потоків повітря, тож у місцях його найбільшого тиску на стіни хмарочоса у верхньому шарі подвійного застосування відкриваються «квартирки». Струмін повітря рухається між двома скляними оболонками, відкриваючи вже внутрішні «квартирки» й запускаючи свіже повітря до офісів.

БУДИНОК, ЯКИЙ САМ ЗБИРАЄ ВОДУ

Ще більше ековигадок у будівлі видавництва «Херст» у Нью-Йорку — вона першою в світі отримала золотий екологічний рейтинг **Ідив. довідку!** По-перше, чимала частка будматеріалів зроблена із вторсировини — від металобрухту до старого ганчір'я. По-друге, башта «Херст» — перший хмарочос, який не має вертикального сталевих каркасу, натомість застосовано сітку з навскісних сталевих балок, що дало змогу заощадити близько 20% сталі.

Башту «Херст» визнано кращим хмарочосом 2007 року

ДРЯПСТВО

Для цього хмарочоса розробили спеціальне скло, вікна з якого пропускають більшу, ніж звичайно, частку світла, але затримують тепло. Таким чином приміщення не перегрівається й потребує меншого кондиціонування. Сенсорні пристрої стежать за кількістю денного світла в кімнатах і за потреби вмикають/вимикають лампочки в різних зонах приміщення. Ті ж сенсори вимикають залишені без роботи комп'ютери. Все це надає можливість заощадити близько 22% енергії порівняно з іншими хмарочосами подібної висоти й площі.

Цистерна — в яку збирають дощову воду не лише з усього хмарочоса, але й прилеглих територій — забезпечує технічною водою будівлю, ще й дозволяє поливати навколишні газони. У фойє «Херста» є навіть водяна скульптура заввишки у три поверхи — найбільший у світі водоспад із води повторного використання. Лється не просто так, а для зволоження повітря в приміщенні.

ЗМОВА АРХІТЕКТОРІВ

Побуває думка, буцімто екологічні будівлі — примха багатих, бо коштують шалених грошей. Але багаті тому й багаті, що оцдадливі: Справді, і проектування «зелених» хмарочосів, і розробка та встановлення екологічних систем їх життєзабезпечення коштують дорого порівняно зі звичайними офісними будівлями. Але підраховано, що 2%, вкладені в споруду понад звичні витрати, відшкодовуються за 10 років, а далі експлуатаційні витрати будівлі зменшуються з року в рік.

Є і непрямі вигоди від «зеленої» архітектури. Наприклад, коли компанія «Локхід» перебралася в новий, збудований за всіма вимогами екології, офіс, її співробітники стали брати на 15% менше лікарняних.

Верхівка архітектурної спільноти — всуціль екологічно свідомо публіка. Тож серед профі є неофіційна домовленість: усіяко підтримувати проектування та зведення безпечних для довкілля споруд.

ЦІКАВО

Порізани джинси гріють хату
У сучасному екологічному будівництві вітається застосування матеріалів із продуктів переробки вторсировини. Зокрема, один з найкращих теплоізоляційних матеріалів це подрібнені старі джинси.

ЕКОМРІЯ

Безводний пісуар рятую

Землю «Золотих» екологічних хмарочосів у світі вже трохи є. На часі — «платина». За прогнозами, першою спорудою найвищого екологічного гатунку стане 54-поверховий офіс «Банк оф Америка» в Нью-Йорку, що відкривається до кінця нинішнього року. На його будівництво витрачено 75% сталі, переробленої з металобрухту, а використання шлакобетону дало можливість знизити кількість шкідливого для довкілля цементу. Споруда буде обігріватися за допомогою теплових насосів (установок, що використовують температуру ґрунту), а в неробочий час ця сама енергія витрачатиметься на створення льоду для охолодження повітря в системі кондиціонування. Для технічних потреб використовуватимуть дощову воду, що збиратиметься в резервуарі на даху. На заощадження всіх і всіляких ресурсів розрахована кожна дрібничка в цій будівлі. Зокрема, тут установлять безводні пісуари. Принцип дії агрегату — комерційна таємниця розробників.

Саме тому проекту, найшикарнішому з погляду мистецтва, годі сподіватися на міжнародне визнання та отримання ґалузових премій, якщо в ньому не передбачено жодних «зелених» принад.

Ефект відчутний: у Великій Британії, наприклад, уже 25% офісних споруд (тобто практично всі, збудовані протягом останнього десятиріччя) відповідають найвищим екологічним вимогам. Екологічна архітектура стала престижною. Тож і пересічні громадяни, милуючись унікальними будівлями, й собі встановлюють на дахах вітрячки і сонячні панелі. ■

ЖИТТЯ В РУКАВИЧКАХ

АВТОР: Владислав Головахін

наші найкращі бійці – Котеля-Андреас, Доктор Залізний Кулак і Бритва – восени знову вийдуть на ринг

Чемпіонський похід розпочне Андрій Котельник, якому пощастило мати одразу два професійні призвиська: в Україні на його поєдинках у залі лунає «Котеля, Котеля!». У Німеччині, де він виступає частіше, ніж на батьківщині, гримить толерантне «Андреас, Андреас!». 13 вересня вболівальники озвучуватимуть перший варіант, оскільки бій відбудеться у Львові.

Наступним до справи 11 жовтня візьметься Віталій Кличко – Доктор своїми залізними кулаками намагатиметься вилікувати нігерійця Семюеля Пітера. А через тиждень після цієї довгоочікуваної події черговий захист титулу проведе гострий, наче лезо, Сергій Дзінзірук.

ЗДОЛАТИ КІМУРУ-СЕНСЕЯ

Суботній бій чемпіона світу за версією Всесвітньої боксерської асоціації (WBA) у надлегкій вазі цікавий уже хоча б тим, що вперше проходитиме в рідних пенатах нашого переможця. Котельник зустрінеться з екзотичним суперником – японським лівшею Норіо Кімурою, відомим пристрасно до яскравих кольорів і несподіваних зачісок.

Свій пояс Андрій виборов цього річ у березні, здолавши технічним нокаутом чинного чемпіона – британця Гевіна Ріса. За правилами WBA, звитяжець раз на рік повинен проводити обов'язковий захист проти офіційного претендента – першого номера рейтингу асоціації. Для виконання цих вимог в українця ще є шість місяців, а поки що Котеля виходить на так званий вільний захист – тут він сам обирає собі опо-

нента. Єдина умова – аби суперник був у топ-15 рейтингу WBA. Кімура наразі якраз і замикає цей перелік.

«Норіо Кімура – досить досвідчений, на професійному рингу провів 41 бій і переміг у 34-х поєдинках, – розповів кореспондентові **Тижня** Андрій. – Враховуючи нашу вагову категорію, в японця високий відсоток нокаутів. Думаю, бій буде видовищним. Ми боксуватимемо в Палаці спорту «Україна». Спеціально

для проведення цього вечора залу буде збільшено до 2100 місць».

Окрім підтримки місцевих фанів, наш спортсмен очікує на моральну допомогу з Гамбурга – звідти прибудуть представники його промоутерської компанії Universum Box Promotion: наставник Міхаель Тім і промоутер Клаус-Петер Коль. Обіцяв моральну підтримку безпосередньо з трибун чинний чемпіон світу WBA – суперважковаговик з Узбе-

кистану Руслан Чагаєв. Почесними гостями будуть друзі та одноклубники винуватця спортивного свята — Сергій Дзінзірук, Володимир Сидоренко й Олександр Дмитренко. «Кликали ми й олімпійського чемпіона Василя Ломаченка, — продовжує Котельник. — Взагалі підтримка хлопців має додати мені сили. Я налаштований перемагати».

МОДА НА БРУДНИХ

Визначився наступний суперник і в п'ятиразового чемпіона світу за версією Всесвітньої боксерської організації (WBO) у першій середній вазі Сергія Дзінзірука. 18 жовтня в Німеччині броварчанин зустрі-

неться з Хоелем Хуліо. Universum, що представляє інтереси українця, заплатив за право організації бою \$276 тис. Промоутери колумбійця погодилися збідніти на \$200 тис., тому торги програли.

23-річний Хуліо має вражаючий послужний список — 35 боїв, 34 перемоги, 31 нокаут. Фахівці вважають, що для Бритви-Дзінзірука це буде найсильніший суперник у кар'єрі після Данієля Сантоса, в якого Сергій і відібрав чемпіонський титул у грудні 2005 року.

«Ми з Хуліо провели однакову кількість професійних поєдинків. Та, на відміну від нього, я ще жодного разу не зазнавав поразки, — ділиться

з **Тижнем** Дзінзірук. — Днями в Гамбурзі нам передадуть відео кількох боїв латиноамериканця. З тренером ми уважно їх проаналізуємо й на підставі цих висновків будуватимемо тактику зустрічі. Поки можу констатувати, що Хуліо справляє враження «брудного» боксера. Сьогодні просто мода на таких».

КОШМАР ПРОТИ АЙБОЛИТЯ

11 жовтня в Берліні відбудеться повернення на ринг Віталія Кличка. Почесний чемпіон світу за версією Всесвітньої боксерської ради (WBC) у надважкій вазі зійдеться у двобої з чинним чемпіоном Семюелем Пітером на прізвисько Нігерійський Кошмар. У межах промо-туру цього поєдинку Кличко-старший і його візаві вже провели дві прес-конференції — в Нью-Йорку й Берліні.

Українець коментував майбутню подію доволі стримано: «Це буде не легкий поєдинок, але я впевнений, що він завершиться на мою користь — перемогою нокаутом. Коли на рингу зустрічаються два нокаутери, є мінімальні шанси на те, що результат бою вирішуватимуть судді. Гадаю, справа до карток не дійде».

За прогнозом надупевненого в собі спортсмена-депутата, кошмар скінчиться між четвертим і шостим раундами. Тоді й здійсниться давня мрія братів — стати чемпіонами одночасно. На погрози українця Пітер відповів більш жорстко, особливо наголошуючи на тому, що й досі не впевнений, що Віталій з'явиться на рингові. Як приклад нігерієць навів той факт, що підписав свій контракт п'ять місяців тому, а з часу, як Кличко-старший завізував свою угоду, минуло лише кілька тижнів.

Кошмарна мрія протилежна бажанню братів: вона полягає в тому, щоб скривдити один за одним спочатку первістка, а потім молодшого, й стати тим, хто вщент зруйнує родинну боксерську кар'єру. «Я готовий повернути Віталію на рингові, переконує Пітер. — Його називають дворазовим чемпіоном світу, але кого він побив? Я переміг нокаутом Маскаєва, а не взяв пояс зі столу. Віталій не поважає мене. Не можна вийти на бій одразу після такого простою. Я збираюся нокаутувати його за це. Титул повернеться до Африки. Разом зі мною». ■

Доктор Залізний Кулак обіцяє нокаутувати Семюела Пітера не пізніше шостого раунду

Форум: путівник

МАЛЮНОК АНДРІЯ ЕРМОЛЕНКО

АВТОР: Вікторія Поліненко

Захопити палаци, площі, театри, музеї та кав'ярні – так міг би звучати неофіційний слоган цьогорічного Форуму книговидавців у Львові

Недочекавшись обіцяного сучасного виставкового центру, Форум залишив головний майданчик – палац мистецтв – для книжкового ярмарку, проведення автограф-сесій і деяких семінарів. А сам, наче безжальний спрут, охопив своїми акціями всю центральну частину міста. Тепер від щасливих книгоманів та улюблених письменників не сховатися навіть у закладах громадського харчування.

Єдина можливість перепочити – «зависнути» в залах, де проходять мистецькі виставки. Їх, як ніколи, рясно. І вони напрочуд розмаїті: експозицію литовської книжкової ілюстрації та ретроспективу української графіки розгорнуто в музеї імені Шептицького; виставку малюнків Юрія Чаришнікова до Старого Заповіту – у залі «УкрСоцБанку». Порохова Вежа прихистила експозицію, присвячену «князеві слова» Збігневу Герберту. На «Ком-

Місію 2008» до галереї «Пори року» запрошують тих, хто шанують комікси. В історичному музеї та Центрі міської історії Центральної та Східної Європи відкрито масштабний проект «Львів і львів'яни», присвячений 150-річчю появи першої місцевої фотографії.

**ВЛАДИМІР СОРОКІН
З НАТАЛІЄЮ ЯКОВЕНКО**

За кількістю непересічних подій Форум майже дорівнює до євро-

пейських аналогів, але літературні зірки на кшталт Паоло Коельо, який приїздив кілька років тому, до нас поки не поспішають. Причина проста: відомі белетристи пропагують власну творчість переважно там, де вже є переклади їхнього доробку. А в Україні з перекладами свіжини поки що не густо. Тому більшість авторів, яких не зупинило те, що їхні імена і творчість не знані не тільки масами, але й видавцями, прибудуть, перш за все, себе показати.

Демонстрації відбуватимуться в різних жанрах у межах Міжнародного літературного фестивалю. Зокрема, відвідувачів театрів імені Леся Курбаса та «Воскресіння» тишитимуть класичними авторськими вечорами й побудованими на мовних контрастах читаннями-тандемами, коли на сцені по черзі з'являтимуться українські та ні-

мецькі або французькі, шведські, польські, хорватські, австрійські, російські письменники.

Коли вони не озвучуватимуть твори, то братимуть участь у дискусіях найширшої тематики. До обговорення запропоновані питання в діапазоні від фемінізму та геополітики до риторичного «Чому жовта преса не пише про нових бойфрендів українських письменниць?» Останнє — з анекдотичних, але інші спрямовують до серйозних роздумів. Як от «Україна, Росія: державні межі на літературній карті. Де вони?» за участі автора біографії царя Александра I телеведучого Александра Архангельського та Андрія Куркова і Володимира Цибулька. Або «Що таке Європа?» — на цю тему буде міркувати міжнародна команда, в складі якої — Нерія Путінайте, Давід-Дефі Гогібешавлі, Адам За-

гаєвський, Наталка Бабіна, Владімір Сорокін, Наталія Яковенко (всі дискусії відбудуться в конференц-залі «УкрСоцБанку»).

ПОЕТИЧНИЙ ФРОНТ

Близько сотні діючих бойових одиниць вітчизняних авторів презентуватимуть нові книги й напрями, в яких вони працюють, у суворо визначених форматах — починаючи з особливих автограф-сесій, де письменники мають можливість подивитися в очі своїм читачам, до акцій на кшталт Республіки поетів (подвір'я Музею ідей), марафону «Західний фронт молоді поезії» (площа Ринок, біля фонтану Діана), проекту VideoPoezija (чорна зала театру «Воскресіння»), читань «Смолоскип молоді поезії» (Порохова Вежа) або «Висока полиця української поезії» (театр імені Леся Курбаса). ▣

ФОРУМ-2008

Письменницький десант у Львові

КРЕМЛІВСЬКИЙ «ПОРНОГРАФ»
ВЛАДІМІР СОРОКІН, РОСІЯ

Найепатажніший російський прозаїк-концептуаліст, перу якого належать понад 30 романів. Блискучий стиліст, який може «підробити» будь-яку манеру оповіді — від класичної тургенєвської до шизоїдного «потому свідомості». Художньо досліджує руйнування мовних штампів та функціонування ідеологем. Проти письменника неодноразово порушували кримінальні справи за наявність «порнографії» в текстах. Книги Сорокіна в РФ публічно спалювали й топили. В передостанньому романі «День опричника» побудовано модель майбутнього країни, що обрала правічний, позірно православний і герметичний шлях розвитку. В Україні автор презентуватиме продовження теми — «Цукровий Кремль».

ПАРИЖ-БЕРЛІН
СЕСІЛЬ ВАЙСБРОТ, ФРАНЦІЯ

Живе на дві столиці — в Парижі та Берліні. Можливо, тому в книгах письменниці двома головними героїнями постійно є Франція та Німеччина. Зокрема, один із найбільш резонансних романів авторки «Зрада» оповідає про колаборацію частини французького суспільства з фашистськими поневолювачами. У «Вулиці Каспара Фридриха» йдеться про ситуацію в Берліні після закінчення Другої світової. Нині в Чернівцях та Львові Сесіль Вайсброт взяла участь у літературних читаннях, під час яких озвучила уривки з роману «Меморіал», де описано історію представниці молодого покоління, яка вирушає до Польщі, намагаючись з'ясувати, які таємниці приховують у її родині.

ТІЛЕСНИЙ ХУЛІГАН
ЗОРАН ФЕРІЧ, ХОРВАТІЯ

Прозаїк, журналіст, викладач. Його називають найбільшим хуліганом хорватської літератури. Полює на використання прототипами своїх персонажів власних приятелів — переконує, що це їм тільки лестить. Твердження парадоксальне, коли взяти до уваги, що тексти Феріча ґрунтуються на абсурдних ситуаціях, в яких центральну роль відіграють випадковості, а сам автор роєить акцент на фізіологічних деталях та патологіях. «Я хочу показати, що це, власне, і є хвороба суспільства, яке обмежує людей тілом», — каже письменник. Українською перекладалися оповідання «Ангел в офсайді» та «Блюз для пані у червоні плями» (збірка «Хорватська мозаїка», 2006 р.)

ЗАХОДИ ФОРУМУ ВІДБУВАТИМУТЬСЯ:

1. Палац мистецтв (вул. Коперніка, 17)
2. Палац Потоцьких (вул. Коперніка, 15)
3. Музей етнографії та художнього промислу (пр-т Свободи, 15)
4. Конференц-зал філологічного факультету ЛНУ ім. Івана Франка (вул. Університетська, 1)
5. Порохова Вежа (вул. Підвальна, 4)
6. Львівська Ратуша (пл. Ринок, 1)
7. Кав'ярня-книгарня «Кабінет» (вул. Винниченка, 12)
8. «Дзига» (вул. Вірменська, 35)

9. Інформаційна агенція «Zaxid.net» (пл. Ринок, 15)
10. Театр ім. Леся Курбаса (вул. Леся Курбаса, 3)
11. Театр «Воскресіння» (пл. Ген. Григоренка, 5)
12. Національний музей ім. Андрея Шептицького (пр-т Свободи, 20)
13. Галерея «Пори року» (вул. Вірменська, 23)
14. Палаццо Бандінеллі (відділ Львівського історичного музею на пл. Ринок, 2)

15. Центр міської історії Центральної та Східної Європи (вул. Богомольця, 6)
16. Музей ідей (вул. Валова, 18а)
17. Конференц-зала «УкрСоцБанку» (пл. Міцкевича, 10)
18. «Мазох Кафе» (вул. Сербська, 17)
19. Ресторан «Кривка» (пл. Ринок 14)
20. Кав'ярня «Світ кави» (пл. Катедральна, 6)

ПРОЗАЇК І КЕЛЬНЕР ЮДІТ ГЕРМАНН, НІМЕЧЧИНА

Журналістка, філолог, художниця. Обираючи фах, урешті зупинилася на професії письменниці. Успіх прийшов після опублікування першої ж прозової збірки «Літній дім, згодом» (український переклад – 2004 р.). Аби уникнути видавничого тиску, зробила майже трирічну перерву, під час якої працювала кельнеркою й шліфувала техніку короткого оповідання. Дія кожного з семи оповідань книги «Нічого, крім привидів» (український переклад – 2007 р.) відбувається щоразу в іншій країні. Та куди б акторка не «відправляла» своїх персонажів – до Праги чи Венеції, Остіна чи Тромсо – проблеми наших сучасників обертаються в силовому полі тріади «кохання – зрада – привиди почуттів».

У НЬЮ-ЙОРКУ! У НЬЮ-ЙОРКУ! ЯНУШ ГЛОВАЦЬКИЙ, ПОЛЬЩА – США

70-річний польський прозаїк та драматург 27 років тому, за його словами, «змінив цензуру ідеологічну на цензуру комерційну» та ніби завис між двома принципово різними світами. Найбільшої слави принесли йому гостро соціальні п'єси з елементами абсурду – «Матч», «Полювання на тарганів», «Фортінбрас спився», «Антігона в Нью-Йорку», «Четверта сестра». Постановку останньої сьогодні можна переглянути в столичному Молодому театрі. Використавши відомий сюжет Чехова, письменник переніс дію до Москви початку депресивних 1990-х. Тому героїні цієї «чорної» комедії мріють змінити російську провінційність на розкішне життя у Великому Яблуці.

СПОГАД ПРО SWIЖЕ ЛІНА ЕКДАЛЬ, ШВЕЦІЯ

Працює в поезії, прозі, драматургії, есеїстиці. Робила документальні програми для радіо. Часто бере участь у проєктах, побудованих на перетині літератури, візуального мистецтва та музики. Навесні 2007-го з поетичними читаннями відвідала Київ, Харків, Дніпропетровськ, Одесу, Львів у межах проєкту «SWIЖЕ». Про себе говорить так: «Я намагаюся писати вільно, наскільки можу, й шукаю особливий ритм, мову та звучання кожного вірша». Українською мовою перекладено збірку вибраних поезій «Про бажання стати виразною як людина», куди увійшли твори з книг «Посеред дня», «Людина говорить», «Нині», «Що виконуватиметься», «Неси радість Моряцькому двору Анетт».

ПЕРСОНАЛЬНЕ

Щогодини заплановано паралельне проведення не менше десяти заходів, але білого дня однаково всім не вистачило. Тому 13 вересня о 22-й, наприклад, «книжкові хробаки» окупують оглядовий майданчик Високого замку – там пройде гепенінг «Опівнічний політ з Високого замку». А спустившись до Порохової Вежі, уже за годину можна буде відвідати «Ніч поезії та музики нон-стоп», яка триватиме до перших півнів.

Аби привернути до себе якнайбільше уваги, українські автори освоюють несподівані простори. 13 і 14 вересня під час поетичного гепенінгу їхні голоси лунатимуть із вежі місцевої Ратуші. А до тих, хто цьогогоріч із 11 до 14 вересня до Львова не потраплять, письменники звертатимуться за допомогою всесвітньої мережі – чатитися будуть Ірена Карпа, Андрій Курков, Юрій Винничук, Яна Дубинянська, Тарас Прохасько, Юрій Іздрик, Мар'яна Савка, Артем Чех, Таня Малярчук, Іван Малкович, Микола Рябчук. ■

Таїна мистецтва

ІДА ВОРС
художник, журналіст-концептуаліст

Світ митців здається публіці (читачам, глядачам, слухачам) чимось вищим, інакшим, незвичайним – «сяючим чертогом». Десь там, в емпіреях (на віллі, у шале, богемній комуналці) народжується мистецтво. А мистецтво, хоч і належить – як стверджував класик політичного стріт-арту – народові, абсолютно не зрозуміле й далеко від цього самого народу.

Як народжується музика, книжка, картина? Незбагнено й таємничо. Тому й творці художнього продукту маси вважають істотами загадковими, котрі й мислять за іншими схемами, та й живуть, напевне, казково та шикарно. Й потрапити в цей світ, аби хоч побачити його на хвилику – мрія захмарна. Як подорож до фей у Занаду.

У цьому, блін, Занаду, серед цих, вибачте, «фей» я перебуваю з дванадцяти років. Так склалося. Більше того, я теж одна з цих загадкових істот із крильцями. Й, звісно, мислю за абсолютно інакшими схемами, живу фантастичним життям серед таких самих творців прекрасного. Казкове існування, масам і не снилося.

Якось на святкуванні Нового року (ніщо людське феям не осоружне) у моїх «сяючих чертогах» я намагалася пригостити

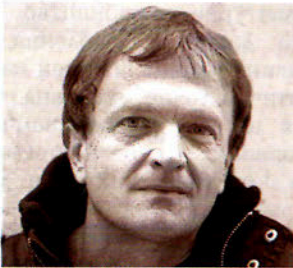
одну вже відому письменницю нектаром у вигляді коньяку. Загадкова істота, перебуваючи в стані безпосереднього спілкування з астралом, недоступного, як ви розумієте, простим смертним, проникливо дивилася на грааль з божественним трюнком і промовляла нелюдської глибини голосом із інтонаціями Піфії: «Коньяк? На фіг коньяк!» І художньо гепала келишком об стіну.

На третій спробі втамувати спрагу творчої людини закінчився посуд. А в її бездонних очах билосся, як риба, Натхнення. Потім, слава Всевишньому, випурхнув зі своїх емпіреїв Морфей (не той, котрий був у «Матриці», а інший; а, може, і той, хто їх зна, тих напівбожеств). Морфей теж був митцем. Змахнувши крилом, він втамував екстаз мисткині за допомогою якоїсь духмяної цигарки. Опісля першої зтяжки «фея» перетворилася на Сплячу Красуню, та банально не звалилася під стіл, як це могло здатися приземленому й незнайомому із життям вищих сфер пересічному громадянину. Буйна учта продовжувалася за своїми, особливими мистецькими законами. Напевно, сусіди, звичайні обивателі, прислухаючись до чарівних звуків прекрасного й не досяжного для них свята, задрісно та шанобливо шепотіли – «Богема!» І сумно продовжували наливатися своєю банальною горілкою в смутку, що ніколи, ніколи їм до цього не долучитися. Це ж митці!

Зранку «фея» оговталася й не повірила жодному слову з нашої розповіді про її вчорашні подвиги на ниві натхнення. Навели переконливі докази. Осяяна божою іскрою істота промовила: «Ах! Який пасаж! Дайте, блін, пива» – і зникла в далечіні. З цього вийшла члдова книжка: епізол із коньяком її дуже прикрасив, роман зробив авторку відомою й підтвердив її медалі справжнього митця.

Як ви розумієте, таке ж свято непевне міг влаштувати й будь-який слюсар. Але чому слюсаря опісля того не осяє написати, наприклад, «Хіба ревуть воли, як ясла повні?», ніхто не знає.

Велика таїна мистецтва.

СКАНДАЛ І АВАНГАРД
ФЕРДИНАНД ШМАТЦ, АВСТРІЯ

Письменник і мистецтвознавець, дослідник поетики літературного авангарду ХХ сторіччя й сучасного візуального мистецтва, що безпосередньо вплинуло на його художню практику. Схильний до авантюризму – поява 1987 року «фіктивної» збірки віршів «Подорож. У вісімдесяти пласких псів у цілу глибоку яму», створеної у співавторстві з Францом Йозефом Черніним, спровокувала найгучніший скандал у доволі спокійному літературному середовищі. Насичена численними біблійними алюзіями та посиланнями на улюблений авангард, власна поезія Шматца не позбавлена ліризму. Торік побачив світ роман Шматца «Наскрізне просвітлення. Дикий роман Дані і Франца».

Галантні сценки

АВТОР: Мар'яна Прут

Київський скульптор Наталія Дерев'янка-Мудрук фіксує в бронзі казкові історії

НАТАЛІЯ ДЕРЕВ'ЯНКО-МУДРУК
казкарка важкого металу

Скульптура — штука однозначна: чи вона вдалася, чи вибачте. Це не полотно, на якому вади композиції або кольорові не-

точності можна якось виправити чи замазати шаром фарби, доки ніхто не бачив. У скульптурі такі фокуси не проходять — і форма, й композиція, й тектоніка мають бути вдат-

ними ще на етапі ескізу, бо коли артефакт уже в матеріалі (бронзі, камені, склі), єдиний спосіб щось виправити — це винести «шедевр» на смітник.

Скульптурне виробництво — занадто дороге задоволення, тому вправний митець повинен мати математично точне мислення. Стосується це величезного пам'ятника (створення якого невтаємничені вважають найважчим) чи дрібної пластики — різниці нема.

Наталія Дерев'янка-Мудрук творить ажурні композиції-«натюрморти», де поєднані одним фантастичним дійством персонажі та речі нагадують галантні сценки доби розвиненого бароко. Тільки замість порцеляни — бронза, яка справляє враження аж ніяк не важкого кольорового металу. Таке вміння майстрині — робити вагоме витонченим. Її роботи можна довго розглядати, наче книжкові ілюстрації. Куртуазні дами й кавалери, феї та ельфи ховаються за величезними фруктами чи виглядають із вази, немов з басейну.

Як на мене, роботи Наталії — влучна інвестиція у розвиток дитячого смаку. Може, малюк і не зрозуміє одразу їх цінності, та розглядати буде із цікавістю. А там підросте — і дивись, покемони його не хвилюють, бо змалку споглядав зовсім інші за змістом витвори. ■

Новий унікальний
український проект

МЕРЕЖА КНИГАРЕНЬ

К Н И Г А Р Н Я

Купуйте в інтернет-магазині за адресою:
www.book-ye.com

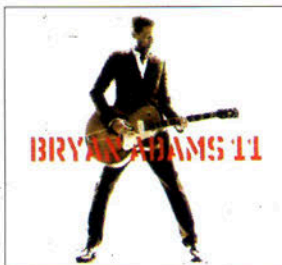
Нова сучасна книгарня в історичному центрі Києва,
поруч зі станцією метро «Золоті ворота», вул. Лисенка, 3
тел: (044) 235-88-54
office@book-ye.com

CD

Адамс вічнозелений

Ніл Янг, Леонард Коен, Джоан Мітчелл та інші канадські знаменитості давно змінили батьківщину на Сполучені Штати — ближче до міжнародних шоу-бізнесових центрів і подалі від своєї «провінції». На відміну від колег, рок-бард Брайан Адамс мешкає в Британії, звідти їздить у тури, там видає альбоми. «Я провінціал за духом, — стверджує співак, — для мене стара Англія та й уся Європа набагато привабливіші за глобалізовану Америку». Як і раніше, він багато концертує, зокрема, в Україні навідувався двічі, співпрацює з Greenpeace та Amnesty International, пише саундтреки до різних, але не надто відомих кінострічок й активно використовує їх у нових збірках. Однак останній диск «11» складається виключно з нових пісень, у них музикант намагається виглядати точнісінько таким, яким він був 1976-го — на початку кар'єри. Та є одне «але». Чудові балади, динамічні рок-композиції й вічнозелені блюзи — все ніби на місці, проте музика раптом стала прісною та надто «чистенькою», кудись подівся драйв. Напевно, серед рок-динозаврів один лише Мік Джаггер у свої шістдесят із хвостиком здатний дивувати й гасати по сцені, як піонер на канікулах. Утім, альбом «11» — це все ж бальзам на рани шанувальників Адамса, передусім, тих, які розуміють англійську. Як не дивно, співак перевершив себе як поет, показавши схильність до яскравих метафор і парадоксів. Задосить тут і тонкої сповідальної лірики. Одне слово, свіжий диск більше подібний до збірки гарних поезій, ніж класичних рок-хітів.

Олександр Євтушенко

Brian Adams. «11». — Poligram, 2008.

КІНО

Вічні тінейджери

Вітвічки двох 40-річних недоумків у комедії «Зведені брати» можуть викликати безліч варіацій емоційного сприйняття: від нудьги та подекуди відрази до щирого сміху й розчулення. Тим, хто любить тонкий гумор Вуді Аллена чи Квентіна Тарантіно, ця стрічка видасться нашвидкоруч зліпленим продуктом американського маскульту. Втім, фільм від початку розрахований не

на гурманів, а на любителів екранного фастфуду. Продюсер «Зведених братів» Джуд Аппатоу готує подібні комедії, немов гамбургери. З його легкої руки світ побачив такі «шедеври», як «СуперПерці», «Тришки вагітна» та «Рікі Боббі: Король дороги».

Саме історія про автогонщика Рікі й стала стартовим майданчиком для співпраці Аппатоу з режисером Ада-

ВИСТАВКА

Проти знеособлення

Продуктовий візок із вигнутими бортами та зворушливою подушечкою — ось вам і крісло. Три льодоруби зі сплячими держакми плюс шматок скла — ось вам і кавовий столик. Припасовані до металевої труби гіпсові «крила» — ось і світильник. Шматок грубої повсті, об'язаний мотузкою, — ось і стільчик. А повішені на стіну справжні стільці — оздоба інтер'єру. Роботи, зібрані в експозиції «Свідомо, просто. Поява альтернативної культури виробів», відображають вектор думки німецьких дизайнерів, які намагаються протистояти промисловій уніфікації за допомогою несподіваного використання вже готових предметів або оригінального застосування натуральних матеріалів. Учасники виставки особливо не утруднювали себе підбором високоякісної сировини чи складним процесом виробництва. Вони переко-

нані: гарна ідея виправдовує засоби, а зрозумілі обриси разом із практичністю важливіші за будь-які химерні конфігурації. Дивлячись на паровозик, зібраний із перевернутих малярських щіток, яким припасували колеса, розумієш, що така свідомо проста підставка для олівців здатна не лише виконувати свою функцію, але й піднімати настрій.

До 30 вересня
Центр Сучасного Мистецтва
(Київ, вул. Сковороди, 2)

Вікторія Поліненко

КНИГА

Їхні предки

мом МакКеем і акторами Віллом Фереллом і Джоном К. Райлі, й згодом вилилася в проєкт про залежних від батьків інфантильних хлопців. У «Зведених братах» тандем Ферелл-Райлі втілює на екрані життя телепнів, чий потреби та бажання застрягли на пубертатному рівні. Їх цікавлять лише телепрограми, порножурнали, їжа та дитячі забавки, котрі за рівнем вигадливості не перевищують фантазію героя «Один вдома». Але це не означає, що на перегляд стрічки можна сміливо брати дітей: через надмірну кількість жартів «нижче пояса» та наочну демонстрацію чоловічих «принад» одного з персонажів картина цілком виправдовує рейтинг R. Щоправда, режисер не втримався і додав до фізіологічних анекдотів дециду моралі. За словами Буша-молодшого, «Сімейні цінності є основою американської нації». Саме цю сентенцію автор обрав епіграфом до стрічки.

У кінотеатрах України
з 4 вересня

Наталія Петринська

Розпочавши з воєнної тематики, класик італійської літератури ХХ ст. Італо Кальвіно швидко покинув накатані рейки реалізму та заходився обробляти ниву алегоричної фантастики. Цей жанр відкривав ширший простір читацькій уяві, залишаючи авторові можливість робити власні філософські узагальнення. Так на початку 1950-х постала геральдична трилогія «Наші предки», яку склали три романи — «Розполовинений віконт», «Барон-верхолаз» і «Лицар-невмирака». Не мудруючи лукаво, письменник використав казкові сюжети, умовних персонажів і псевдоісторичні декорації. На полі бою в лігурійського шляхтича влучає ядро, й віконт розщеплюється на дві половини — злого Ракло та Добрягу. Кожна з колись цільних частин починає діяти відповідно до своєї нової природи, поки обидві вони не зустрічають єдине кохання. Паралельний спосіб існування обирає барон-верхолаз: оселившись із протесту на дереві, він веде таке ак-

тивне політичне життя, що отримує схвалення від самого Наполеона. Лицар Агілульф б'ється з ворогами, та існує він лише силою своєї уяви й матеріальністю обладунків. Усі три оповідки складають пазл, у якому легко прочитуються натяки на сучасні літераторові дразливі проблеми — розколотий холодною війною світ, поствоєнне відчуження, загальна дегуманізація суспільства. Та алегорія тим і зручна, що мораль із неї видобути так само легко, як горіх зі шкаралупи. Видобути, переварити й забути. І мандрувати далі лабіринтами авторської уяви, насолоджуючись арабесками стилю та витонченою іронією.

Італо Кальвіно.
Наші предки. —
К.: Фоліо, 2008.

Галина Іваненко

ТЕАТР

П'єса з непристойною назвою

«Лазаретом хворих самолюбств» називав театр Антон Чехов і мав на увазі залаштунки. Саме тут відбувається дія п'єси одеського драматурга Олександра Марданя «Антракт», яку поставив Віталій Малахов. Втомлений славою, режисер Павел Богомолов (Сергій Бойко) приїздить до провінційного театру, де колись починав і звідки його вигнали за сміливу для свого часу виставу. Тут і досі працюють актрисами його колишні наречена Маша (Тамара Плашенко) та коханка Ольга (Марія Рудковська). Прагнучи спокою, він обирає для постановки ультрарадикальний текст «Монологи піхви» для чотирьох актрис. Можете собі уявити, який «спокій» запанував по тому?

Сутністю «Антракту» є завжди сховане від глядача — зворотний бік творчого процесу: кастинги, репетиції, «прогони», господарчі махінації директора, плітки в гримерці, служ-

бові романи. Одна на одну накладаються кілька сценічних реальностей. Актори грають акторів, які грають персонажів із «Трьох сестер». Створюючи образи, вони з'ясовують і особисті стосунки. Малахов додає ще два виміри — відеопроєкцію репетицій як окрему виставу й акторський коментар до них у реальному часі. За жанром вийшла така собі чеховська комедія, в фіналі котрої якщо хтось і не помирає, то обов'язково всім погано. Світова знаменитість Богомолов не тільки чимало побавився з нервами колег, але й дістав до нерву талант кожного. Проте перед самою прем'єрою наклав п'ятами, залишивши актуальним риторичне питання: навіщо живемо, навіщо страждаємо? Якби знати.

Театр на Подолі
(Київ, Контрактова пл., 4)

Наталія Шевченко

ФОТО: АНДРІЙ ПОМАКНІ

ДЖАЗ

ПРОЕКТ

РОК

ВИСТАВКА

ЧЕРЕЗ ШЛУНОК

КОНЦЕРТ «Наказано вижити» — цей слоган до королеви американського диско-джазу Глорії Гейнор має пряме відношення. Майже так перекладається її хіт I Will Survive. І саме завдяки цьому принципові співачці вдається триматися на гребені успіху. Вже її перший альбом Never Can Say Goodbye у 1974-му став «золотим». За п'ять років диск Love Tracks продався накладом у 14 млн копій. Популярність диско-богині набула таких масштабів, що 1978-го, коли вона захворіла, її привезли в інвалідному візку для участі в шоу The International Billboard Disco Convention. Через роки — нагорода World Music Awards і, нарешті, перший візит до України. Попри славу, пані Гейнор не втратила бажання готувати коханому чоловікові сніданки та вечері. Останнє — не просто сентиментальна дрібничка. Чималий доробок своїх кращих рецептів вона додала як бонус до свого останнього альбому.

14 вересня

Палац «Україна» (Київ, вул. В. Васильківська, 103)

НАШ ДЖЕКСОН

Афро-американський саксофоніст Джевон Джексон перебуватиме в Києві один день проїздом із Одеси. І на півдні, і на півночі йому залюбки акомпанує нонет (бенд із дев'яти хулганів) контрабасиста Аркадія Овруцького. На концерті у консерваторії вони разом презентують програму-присвячення видатному музикантові Джо Гендерсону.

14 вересня

Національна музична академія (Київ, вул. Городецького, 1-3/11)

БЕНД ТИЖНЯ

ТУР Журнал «Український тижень» восени розпочав масштабний тур країною: в 41 місті будуть проведені презентації, насичені музикою, мистецтвом карикатури та кіно. В Дніпропетровську шанувальники видання матимуть змогу поспілкуватися з шеф-редактором видання, телеведучим і письменником Юрієм Макаровим, і послухати один із кращих джаз-гуртів України Z-Band. Лідер колективу бас-гітарист Ігор Закус не обмежується суто джазовими стандартами, експериментуючи з етнікою та класикою. Його останнє дітище — проект «Коломийки» — спростовує усталену думку, ніби наш фольклор із джазом не сумісні. Трохи фантазії та імпровізації, й народні мелодії («Черемшина», «Гопак» та «Ой, свивая зозуленька») перетворюються на цілком модерний матеріал. Під час туру **Тижня** Z-Band виступатиме з новою етно-джаз програмою у старому складі.

17 вересня

Театр ім. Максима Горького (Дніпропетровськ, п-т К. Маркса, 97)

КАЛЕЙДОСКОП

Цьогоріч у межах «Українського музичного ярмарку» стартує фестиваль української музики «ДніПРО» за участі гуртів «TaPUTA», «Хорта», «Шабля Бо», «An.gel», «Дай, Боже». Також на виставці працюватимуть окремі сцени, де виступатимуть академічні колективи та представники етно, фолку, джазу, електроніки, ритм-н-блюзу, хіп-хопу.

11 – 14 вересня

Експоцентр України (Київ, п-т Ак. Глушкова, 1)

У ТЕМРЯВІ

ФЕСТИВАЛЬ «Діти ночі: Чорна рада» — наймасштабніша подія року для адептів готики, темної романтики та індустріальної естетики. Міжнародний статус імпрези щороку підтверджується виступами колективів із Європи, Японії та США. Мультиформатна концепція передбачає концерти оригінальних музичних формацій, арт-перформанси, демонстрацію неординарних танцювальних технік і візуальних технологій. Цього року програма фесту рясніє іменами українських виконавців: дарквейв колективу Ignis fatuus, готичних дівчат з Grantopera, готік-метал гурту Delia та діджейського десанту — DJ Verlein, DJ Kroolick, DJ Dream. Білорусь представлять експресивні Diversant 13, а росіяни делегують DJ Distant і групу Ange Noir, яка примудряється змішувати різні стилі. Найочікуваніші учасники «Чорної ради» — фінська формація Neverdide та японський проект Demonoid 13.

19 – 20 вересня

Клуб «Бінго» (Київ, п-т Перемоги, 112)

НАЖИВО

У завершальній «битві» Всеукраїнського фестивалю живої музики «UA ROCK» беруть участь обрані з-поміж 180 претендентів 26 гуртів. Серед переможців — «5 сердець», «Святий Хуч», «Бе-Бе», «Цілодобово», «Контрабас», «Червоне». У якості спеціальних гостей запрошені «Сестри Тельнюк», «АтмАсфера», «Оркестр Янки Козир» та «Юркеш».

13 – 14 вересня

Експоцентр України (Київ, п-т Ак. Глушкова, 1)

«САМОЗАХОПЛЕННЯ»

ЕКЛЕКТИКА Галерея «Цех» у своїй любові до епатажу вирішила себе не обмежувати. Її новий проект «Самозахват» розташувався на Подолі в недобудованому особняку. Щоправда, захват відбувся із любов'язної згоди господаря будинку. Організатори ж пропонують розглядати цю назву як захват території та захват від свого проекту. Всього в експозиції можна побачити роботи 11 митців. Юрій Соломко представив свою звичну художню картографію, Василь Цаголов звернувся до аудиторії з претензійною картиною «Вбити Хьорста», Сергій Олексюк створив портрет Клінта Іствуда, Олексій Сай довів, що з кожним разом він усе більше вдосконалює так зване ексел-мистецтво, доказом чого є його «Місто», а Євген Петров налякав «Сторожевим гастарбайтером». Марку виставки українського радикального арту підтримують різні жанри — живопис, графіка, скульптура, об'єкти та відеоарт.

До 25 вересня

Приватний будинок (Київ, Боричів Тік, 23а)

НА ДОТОРК

Фотографії Юрія Білака можна й потрібно «роздивлятися» руками, адже працює митець в унікальній техніці тактильних світлин. Хоча цей соціально-художній проект адресований людям із вадами зору, та зацікавити може всіх без винятку. Кожна робота експонується в звуковому супроводі — фотовитвори озвучували українські зірки.

До 25 вересня

Історико-краєзнавчий музей (Одеса, вул. Ланжеронівська, 24а)

ФЕСТИВАЛЬ

КЛАСИКА

ЛІТЕРАТУРА

КАЛЕНДАР ТИЖНЯ

RED ELVISES

Відкриття нового рок-н-рольного сезону – концерт американської команди, в складі якої виключно емігранти з рокабільним минулим і теперішнім.

13 вересня. Блюз-бар «Дикий-Z» (Одеса, вул. Преображенська, 66)

«РИТУАЛЬНІ ТАНЦІ ЗБИРАЧІВ КАМІННЯ»

Прем'єра вистави театру-студії «Міст» за п'єсою Джона Осборна «Озирнись у гніві».

13 вересня. Культурний центр видавництва «Смолоסקип» (Київ, вул. Межигірска, 21)

ОТТО ДІХ

Виступ російської рок-групи, яка у своїй творчості синтезує готику, індастріал, симфопоп, дарквейв і метал.

14 вересня. «Рок-Кафе» (Дніпропетровськ, Набережна Перемоги, 106а)

«ТАНЕЦЬ, ЩО ОБИЙМАЄ ПЛАНЕТУ»

Ансамбль танцю України Павла Вірського з новою програмою.

15 вересня. Театр опери та балету (Дніпропетровськ, п-т К. Маркса, 72а)

«ОСІНЬ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ»

Фестиваль «Країна мрій» представляє синтетичний художній проєкт, у межах якого – презентація нового диска «Українське бароко», виступ Ніни Матвієнко в супроводі ансамблю давньої музики, псалми та канти у виконанні хорового ансамблю церкви Благовіщення Києво-Могилянської академії.

17 вересня. Заповідник «Софія Київська» (Київ, вул. Володимирська, 24)

«МАМАЙ»

Вистава просто неба Запорізького музично-драматичного театру ім. В. Магара.

18 вересня. Запоріжжя, о. Хортиця

«Я НЕ Я»

Ретроспектива невідомих українському глядачеві фоторобіт Бориса Михайлова, свого часу заборонених до експонування, плюс фоторобіти улюблених учнів майстра – Арсена Савадова та Іллі Чичкана.

До 24 вересня. Галерея «Колекція» (Київ, вул. Паньківська, 8)

«АРТ-ОСТРІВ»

Абстрактний реалізм у малярських творах Юрія Нагулка.

До 24 вересня. Фонд сприяння розвитку мистецтва (Київ, вул. Фролівська, 1/6)

СІМ ДНІВ

CONTEMPORARY ART Переживши навалу музикантів і книгоманів, Львів зануриться у візуальну стихію. Тиждень актуального мистецтва «7» пропонуватиме доробок українських і світових метрів, які своїми творами генерують новітні художні тенденції. Серед них – Павло Маков, Олег Тістола, Василь Бажай, Владко Кауфман, Вальдемар Татарчук, Свен Кьоніг, Патрік Бейлі-Коуел, Мет Шульц. Перформанси, інсталяції, відео-арт, покази експериментальних фільмів, медійні проєкти – в середньому на один день припадає близько десяти різних акцій. А бажання побалакати на артеми з теоретиками та практиками можна вдовольнити під час дискусій і семінарів.

15 – 21 вересня

Львів
Музей Ідей (вул. Валова, 18а)
Центр міської історії
Центрально-Східної Європи
(вул. Богомольця, 6)
Галерея «Пори року»
(вул. Вірменська, 23)
Арthouseний зал Кінопалацу
(вул. Театральна, 22)

«ПІСЕННА МРІЯ»

Другий фестиваль української авторської пісні та співаної поезії – це шанс для бардів-початківців і акустичних гуртів себе показати та на старших колег подивитися. Цех майстрів цього року представлятимуть Ольга Богомолець, Едуард Драч, Олександр Смиг, Андрій Свтушенко. Й зовсім несподіваний гість – Олег Скрипка.

20 вересня

Палац культури політехнічного університету (Одеса, п-т Шевченка, 1)

ГЕРОЇЧНЕ

ВІДКРИТТЯ СЕЗОНУ 145-й ювілейний сезон у Національній філармонії обіцяє бути як ніколи багатим на класичні шедеври, гастролі лауреатів найпрестижніших міжнародних конкурсів, прем'єри маловідомих опусів і славні мистецькі ювілеї. Цього року столичних меломанів очасливлять виступи таких мегазірок, як скрипалі Віктор Третьяков, П'єр-дон Кремер і диригент Геннадій Рождественський. Перших метрів кияни побачать і почують уже на відкритті. Московська віолончелістка Наталя Гутман із сином, скрипалем Святославом Морозом, розіграють Концерто-гросо №2 Шнітке для віолончелі та скрипки з оркестром – твір, космічний за концепцією і напрочуд гармонійний. Приблизно те саме, але вже музикою іншого класика – Симфонією №3 «Героїчною» Бетховена – виразить Симфонічний оркестр Національної філармонії, за диригентським пультом якого перебуватиме Микола Дядюра.

16 вересня

Національна філармонія України
(Київ, Володимирський узвіз, 2)

ТОМУ ЩО КРИТИК

Критик, телеведучий, бібліотекар і танцівник Олександр Москалець, кокетуючи, називає себе ще й «сумнозвісним концертмейстером». Крізь його паністичні руки під час камерних концертів пройшла, мабуть, дюжина оперних співачок. Його нинішній бойовий партнер – меццо Тетяна Кузьміна. В програмі – вокальні твори Чайковського й Рахманінова.

19 вересня

Музей «Хлібня»
(Київ, вул. Володимирська, 24)

ЯК У ВІДНІ

ЧИТАННЯ Недарма Відень вважають одним із культурних центрів Європи – окрім музичних і театральних проєктів, столиця Австрії славиться потужною літературною школою. В цьому можна пересвідчитися, відвідавши творчі вечори австрійських письменників. Протягом двох днів одинадцять сучасних авторів читатимуть твори та розповідатимуть про розвиток рідної красної словесності – від легендарної Віденської групи (Фрідріх Ахляйтнер, Герхард Рюм) до експериментальної літератури (Фердинанд Шматц та Петер Вотергауз). А уривки з творів представників наймолодшої генерації (Забіне Грубер, Ольга Фльор, Андреа Вінклер) продемонструють свіжі тенденції в царині художнього слова. Переклади творів Пауля Целана, Герти Крефтнер і Томаса Бернгарда озвучуватимуть українські перекладачі та літератори Мойсей Фішбейн, Сергій Жадан, Тимофій Гаврилів, Марк Білорусець.

16 – 17 вересня

Молодий театр
(Київ, вул. Прорізна, 17)

ПІДТРИМКА

Кость Москалець понад десять років живе як затворник. Аби нагадати про автора хіта «Вона» та підтримати поета, Віктор Морозов, Василь Герасим'юк, Тарас Чубай із гуртом «Плач Єремії», квартет «Віртуози Львова» вийдуть разом із автором на сцену львівського театру, де відбудеться презентація альбому пісень «Армія світла».

15 вересня

Драматичний театр
ім. М. Заньковецької (Львів,
вул. Лесі Українки, 1)

НАШ ТИЖДЕНЬ

ЗАХИЩАТИ СВІЙ ПРАПОР

Нещодавно відгриміла битва між кийвським «Динамо» та московським «Спартаком». Але я не про футбол — там і так усе зрозуміло: вища справедливість, ще й двічі повторена з одним і тим самим рахунком. Після другого гола на центральних секторах стадіону кілька людей підняли грузинські прапори. До них одразу кинулися міліціонери — відбирати, бо «не положено». Але наштотувалися на «корочку» депутата Верховної Ради та похмуру посмішку Владислава Каськіва. Правоохоронці, ніби побиті собаки, пішли геть. Ті прапори висіли до самого кінця матчу — під турботливим оком депутата. І мені подумалося: якби парламентарі так захищали свій прапор, як захищають чужий. ■

▲
**БОГДАН
БУТКЕВИЧ**

▼
**ТАНЯ
ОВЧАР**

НЕЗМІННІ ЗАКОНИ БУТТЯ

На вихідних наш під'їзд змінився. Я вдивлялась у його стіни, вслухалась у його коридори й не могла зрозуміти, чим він наповнений: радістю чи сумом. Щось таке намішане і незрозуміле, що аж дивно, нібито як у кіно. Рано-вранці було багато гарно вбраних людей, хтось був сумний, а хтось із невідомих сяяв радістю. Щось таки сталося. Ввечері біля сходів лежали голівки червоних і жовтих хризантем, троянд, жоржин. Вахтерка, бабуся Таня, розповіла, що в один день в один і той самий час у нашому під'їзді були похорон і весілля. Дату веселої події планували, заздалегідь продумували; сумна — раптова й неவிбаглива в датах. Закон земного порядку про те, що півсвіту сміється, а півсвіту плаче, був, є і буде, допоки обертається Земля. ■

ЗАЛИШИЛИСЯ ПРИ СВОЇХ

Бачили рекламні лайтбокси з солодкавим фото: мати тримає немовля? І заклик «Не залишай його!» Що від нас хочуть? Рекламодавці гадають, ми зрозуміємо. Виявляється, це така кампанія від Мінмолодьспорту. Звісно, чиновники хотіли як краще! А вийшло?.. Вони начебто закликають, мовляв, «не залишай малюка самого — залиш із собою, при собі». Але слово «залишати» енантіосемічне, воно може виражати два зовсім протилежні значення. Можна ж і так: «Не залишай його собі — залиш державі!» Чиновники, як малюки: все розуміють, а сказати по-людськи не вміють. І демонструють таким недодумким піаром тільки своє смоктання бюджетної цицьки. ■

▲
**ІГОР
КРУЧИК**

▼
**НАТАЛІЯ
ПЕТРИНСЬКА**

ІДЕАЛЬНА ТВАРИНА У мене з дитинства не було свійських тварин. Тому я ніколи не належала до людей, які можуть годинами розповідати про своїх собак чи купувати вибагливим кішкям смачні делікатеси. Коли в моїх сусідів з'явився папуга, я довго намагалася зрозуміти, навіщо їм здалося це галасливе створіння. Проте одного чудового дня подруга несподівано подарувала мені карликового хом'яка. Спершу я злякалася, що новий мешканець забиратиме багато часу та уваги. Тепер я звикла. Хом'як — ідеальна тварина для таких, як я. Він мало їсть, не видає звуків, не бігає/літає квартирою й практично не пахне. А ще він дуже смішний, особливо коли висить на залізних прутах клітки, вчепившись за них передніми лапами. ■

МАГІЯ ПОЛІТИКИ Днями довелося поспілкуватися з одним колегою моїх львівських друзів, котрий виїхав з України й тепер пишається московською пропискою та двоголовим орлом на паспорті. З першого, та й не тільки першого, погляду — цілком адекватна людина, приємна в спілкуванні. Як з'ясувалося — до розмови з «грузинського» питання. Росіян, на його думку, під Тбілісі не було, факти мародерства не доведені, всі хлопці, які воювали в Грузії, — контрактники. Сам він визнає, що особисто хоч і любить Київ та Україну, теж поїхав по гроші, й саме цей чинник є основоположним у його стосунку до колишньої Неньки. Історія ненова, але ж яка живуча: гроші плюс політика — й ти зовсім інша людина! ■

▲
**РОМАН
КАБАЧІЙ**

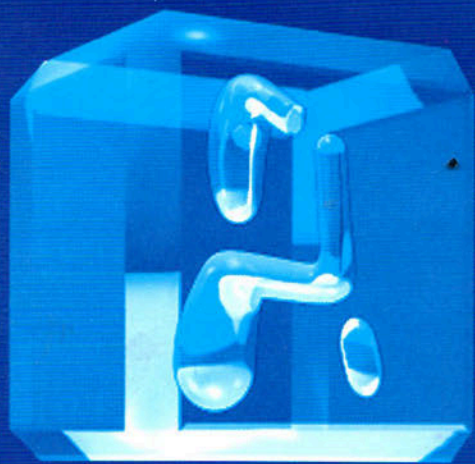
▼
**ВЕРОНІКА
КІФЧАК**

ДЕПРЕСИВНЕ Так склалося, що осінь починається з депресій. Для школярів — кінець канікул, для політиків — початок робочого сезону, для простих смертних — фінітна ля відпустка. А потім записи в блогах, розмови в метро та статті в журналах «як подолати осінній «депресняк», відволіктися, звикнути знову працювати після відпочинку. Власне, в мене ніколи не було сезонної депресії: ані осінньої, ані весняної. Я люблю осінь так само, як зиму. Просто ми звикли скидати свої проблеми на інші зовнішні подразники. Так жити легше. І хтось вигадує «смітник» для негативної енергії. От і осінь потрапила під гарячу руку. Не шукайте винних у своїх нещастях, розпочніть із себе... ■

ДЛЯ ТИХ, ХТО ПРАГНЕ БУТИ ПЕРШИМ
ІНФОРМАЦІЯ ТА АНАЛІТИКА 24 ГОДИНИ НА ДОБУ

перший діловий

телевізійний канал

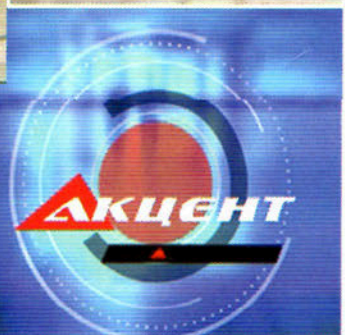
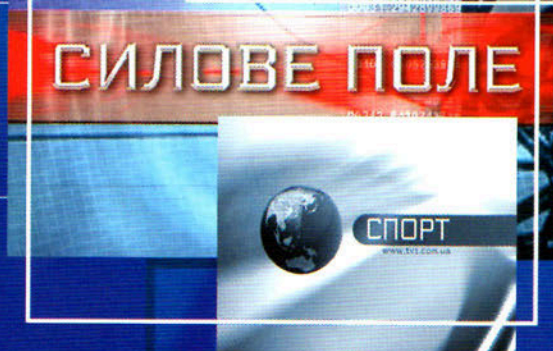
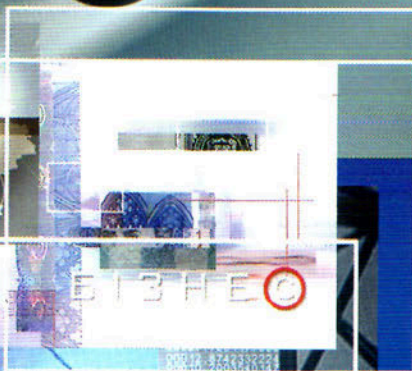
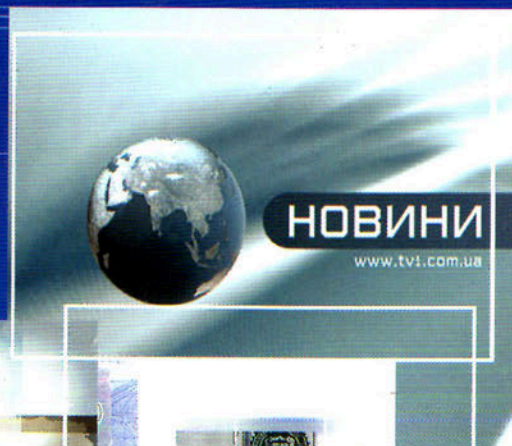
Спутник "Hellas Sat 2" 39o E
Частота прийому: 11.512 GHz,
Символьна швидкість: 30 000 SR
FEC: 7/8, Поляризація: H.

Україна, 04119, м. Київ
вул. Якіра, 13-б
тел/факс: +38 044 207 4717

www.fbc.net.ua

www.tv1.com.ua

дивись в кабельних мережах твого міста

BUSINESS ПЛЮС

Додайте ПЛЮСів до свого бізнесу!

Програма лояльності від BUSINESS life
Накопичуйте та обмінюйте ПЛЮСИ на:

- GSM-послуги та мобільні телефони
- Офісну та побутову техніку
- Послуги з прокату автомобілів
- Відвідування ресторанів мережі **МИРОВАЯ КАРТА**
www.karta.ua ☎ (044) 502 2222

Повний перелік партнерів можна знайти на веб-сайті
www.BUSINESSlife.com.ua у розділі BUSINESS Плюс.

Більш детальну інформацію отримуйте в ексклюзивних точках продажу life), у центрах обслуговування абонентів life), за номером 8 800 20 5433 0 безкоштовно зі стаціонарних телефонів України або 5433 безкоштовно в мережі life) та на сайті www.BUSINESSlife.com.ua.
Послуги рухомого (мобільного) зв'язку, ліцензійна НКРЗ АБ № 222715 від 17.11.2005 р, ТОВ «Астеліт» 03110, м. Київ, вул. Солом'янська, 11, літера «А», коди мережі 063 та 093.

BUSINESS life
GSM

Індивідуальні мобільні рішення